

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2025. gada 18. februārī

Turpinājums

2025. gada 19. februārī

Sēdi vada Satversmes tiesas priekšsēdētāja

Irēna Kucina

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties, tiesa nāk!

I. Kucina.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpināsim uzklaut pieaicinātās personas. Un kā nākamajai vārds Latvijas Bankai. Latvijas Banku tiesas sēdē pārstāv Finanšu stabilitātes un makrouzraudzības politikas pārvaldes vadītājs Elmārs Zakulis. Un Juridiskās pārvaldes vadītāja vietniece Baiba Tračuma.

Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti, un tiesas sēžu sekretārei vaicāšu, vai pārbaudīti pārstāvju personu apliecinošie dokumenti?

A. Ločmele.

Dokumenti pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies. Tātad, cik saprotu, Latvijas Banku pārstāvēs ar sava viedokļa paušanu Elmārs Zakulis, ja? Lūdzu, tad sniedziet mums viedokli.

E. Zakulis.

Jā. Labrīt, godātā tiesa! Sākšu ar atbildēm uz tiem četriem jautājumiem, kas Latvijas Bankai tika adresēti Satversmes tiesas rīcības sēdes lēmumā šā gada 14. janvārī. Papildus iepriekš Latvijas Bankai jau uzdotajiem jautājumiem šajā lietā, uz kuriem jau esam snieguši detalizētākas rakstiskas atbildes iepriekš.

Pirmais jautājums tātad bija: lietā pausts viedoklis, ka EURIBOR likmes pieaugums 2023. gadā nebija vēsturiski lielākais, tas nebija nekas neparedzams un neiespējams un saistīts ar EURIBOR likmes būtību. Kā vērtējama EURIBOR likmes kāpumi 2023. gadā cēloņsakarība ar apstrīdētajām normām?

Tad, atbildot secīgi, EURIBOR likmes auga, sekojot Eiropas Centrālās bankas noteiktajām likmēm. Tas bija arī likumsakarīgs rezultāts ECB īstenotajai monetārajai

politikai, kuras pamatuzdevums ir nodrošināt cenu stabilitāti. Pēc savas būtības līdz ar to šīs procentu likmju izmaiņas, protams, atkarībā no ekonomikas un inflācijas attīstības laika gaitā, protams, tas ir pašsaprotams, nevis neiespējams process. Bet attiecībā uz paredzēšanu jeb kaut kādu prognozēšanu gan es tomēr vēlētos akcentēt, ka, lai arī 2023. gadā EURIBOR tik tiešām nesasniedza savu vēsturisko maksimumu, kāds tas bija 2008. gadā, pavisam nedaudz pietrūka, tomēr tas kopējais pieaugums procentu likmēs aptuveni 4,5% no tāda zema un negatīva līmeņa, kurā tās ilgstoši atradās pirms tam. Un arī tā pieauguma straujums pusotrā gadā, tomēr tas bija vēsturiski straujākais vismaz eirozonā, ja. Līdz ar to jautājumā par cēloņsakarību EURIBOR kāpumam un apstrīdētajām normām, kā jau esam to minējuši savās rakstiskajās atbildēs, Latvijas Banka apzinājās un izprata politikas veidotāja nolūku jeb cēloņsakarību šajos inflācijas un procentu likmju īpaši strauja kāpuma apstākļos sniegt palīdzību iedzīvotājiem, kurus šīs norises skāra.

Vienlaikus, mūsu ieskatā, šim atbalstam būtu bijis jābūt mērķētam uz finansiāli ievainojamākajām mājsaimniecībām, kredītņēmējiem. Mēs šajā ziņā sniedzām savas aplēses, apsvērumus, kā arī konkrētus likumdošanas priekšlikumus likumdevējam, kā organizēt šāda mērķēta atbalsta sniegšanu. Bet, uzklusot mūs, likumdevējs acīmredzami izšķīrās, tostarp arī pārliecinoši balsoja par to Saeimas Budžeta komisijā par labu vieglāk administrējamam un mazāk mērķētam atbalsta veidam. Reaģējot uz to Latvijas Banka, tostarp rakstiski, aicināja likumdevēju samazināt atbalsta apmēru no sākotnēji paredzētajiem 50% līdz 30% no aizņēmuma kopējās likmes. Tie bija tādi divi scenāriji, kas tika iepriekš apspriesti, un šādas izmaiņas eventuāli arī tika iestrādātas likuma gala redakcijā. Un, mūsaprāt, tas bija svarīgi, lai palīdzētu ierobežot negatīvos blakusefektus, kas varētu sekot, ieviešot tādu plašu mazāk mērķētu un arī nesamērīgu, reizē nesamērīgu atbalstu, ja, tostarp grūti izmērāmu ietekmi uz uztveri par investīciju vidi Latvijā.

Tālāk atbildot uz otro mums uzdoto jautājumu. Šis jautājums bija: vai un kā apstrīdētās normas ir ietekmējušas finanšu sektoru, kredītu pieejamību, dārdzību, monetāro politiku un investīciju vidi? Varu atbildēt, jā, ka Latvijas Banka vērtēja šī hipotekārā kredīta ņēmēju atbalsta ietekmi uz tautsaimniecību. Analīzes rezultātus mēs esam arī detalizētāk aprakstījuši savās rakstiskajās atbildēs uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem. Un secinājumi viennozīmīgi ir, ka hipotekārā kredīta ņēmēju atbalstu makroekonomiskā ietekme ir neliela, uz IKP tur robežās 0,02–0,06%, un galvenokārt caur privātā patēriņa pieauguma. Attiecīgi tur nedaudz lielāka ietekme. Un galvenokārt tas ir tāpēc, ka hipotekārā kredīta ņēmēju īpatsvars Latvijā ir ļoti neliels.

Šī hipotekārā kredīta ņēmēju atbalsta ietekme uz inflāciju arī ir ļoti maza – 0,01 procentpunkts. Tādēļ arī tas atbalsts būtiski netraucē monetārās politikas centieniem

samazināt inflāciju, kas galvenokārt tomēr strādā nevis caur šo privātā patēriņa ietekmes kanālu, bet caur citiem ietekmes kanāliem: caur ekonomiskās aktivitātes kritumu tirdzniecības partnervalstīs, kā arī jaunu investīciju un valdības tēriņu atlikšanu dārgāku aizņemšanās izmaksu dēļ. No finanšu stabilitātes aspektiem jāatzīmē, ka hipotekārā kredīta ņēmēju atbalsts mazina hipotekāro kredītu ņēmēju, tostarp ievainojamāko šādu kredīta ņēmēju maksāspējas riskus, tādejādā veidā arī riskus, kredītriskus bankām. Bet nu, protams, negatīvā ietekme no šīs aizsardzības nodevas ir tieša, viens pret vienu, faktiski uz kredītiestāžu peļņu un... bet tā būtu jāvērtē kontekstā arī kredītiestāžu peļņas pieaugumu no kredītu ieņēmumiem, kas tomēr auguši straujāk par finansēm, izmaksām līdz ar šīm monetārās politikas izmaiņām un arī kopējo peļņas dinamiku. Faktiski peļņa dubultojās pēdējos gados līdz ar šo procentu likmju pieaugumu. Respektīvi, tāpat šī hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodevas ieņēmumu novirzīšana kredīta ņēmēju atbalstam, vienlaikus augstā kredītiestāžu peļņa un pieaugošā kreditēšanas dinamika pēc šī atbalsta nodevas nomaksas ierobežo tiešo negatīvo ietekmi uz finanšu sistēmu.

Tad vērtējot jauno kredītu pieejamību, jāatzīmē, ka, lai gan kreditēšana Latvijā ilgstoši saglabājas vāja, aktivitāte tieši kā reiz kopš 2023. gada rudens aktivizējās. Mājsaimniecību kreditēšanas temps pieauga un to veicināja gan finansiālā stāvokļa uzlabojums mājsaimniecībās, augstāka pārliecinātība saistībā ar to, ka EURIBOR likmes vairs nekāps, un tā arī tas bija pēc 2023. gada rudens, zemākas aizņemšanās izmaksas arī to visu veicināja. Un attiecīgi to mēs redzam arī statistikā. Faktiski augstākais punkts, kas tika sasniegts mājokļu kredītlīkmēs, bija kā reiz 2023. gada novembrī, kad tika diskutētas šīs apstrīdētās normas – teju 6%. Un tālāk tas pakāpeniski samazinājās. Un pēc jaunākajiem datiem, šī jaunizsniegto kredītu vidējā likme bija tuvāk 4%. Un to noteica arī, protams, arī gan EURIBOR naudas tirgus likmju kritums, gan arī zemākas pievienotās likmes no kredītiestādēm.

Bet pasakot šo visu, tomēr tā lieta, ko mēs nevaram tik viegli izvērtēt, ir šīs apstrīdētās normas ietekme uz investīciju vidi, uz tās negatīvāku uztveri. Protams, jebkura, kā jau jebkurš cits nodokļu, nodevu pieaugums, tas vistiešākā veidā ietekmē atdevi uz investīcijām, ja, bet tomēr ietekme uz kopējo vidi, tas ir tāds kompleksāk vērtējams jautājums arī kontekstā, kas notiek mūsu kaimiņvalstīs un pārējā ekonomikā.

Tad trešais jautājums. Kā vērtējams tas apstāklis, ka nodevas, ieņēmumi valsts budžetā pārsniedza kompensācijas apmēru, kādu iemeslu dēļ šāda atšķirība izveidojusies? Tad tur mums jāsaprot, ka, ja nosakot to aizsardzības nodevas apmēru, būtiski bija arī nozares politikas veidotāju uzstādījums, ka šis atbalsts nevar nekādā veidā izmantot valsts budžeta līdzekļus. Un līdz ar to uz likumprojekta pieņemšanas brīdi faktiski katram kredītņēmējam un ceturksni izmaksājamo kredītprocentu kompensācijas precīzu apmēru noteikt iepriekš nebija iespējams. Un tai skaitā arī faktiski pašu kredītņēmēju tālākās rīcības dēļ. Mēs redzējam, ka, ņemot vērā šīs augstās likmes, pat neskatoties uz

atbalstu, kredītu ņēmēji samazināja kredītu termiņus, dzēsa kredītus, viņiem bija uzkrājumi, lai tos nemaksātu par šīm augstākām likmēm. Respektīvi, šis atlikums kritās straujāk, nekā tas tika piefiksēts uz likumprojekta pieņemšanas brīdi. Un arī procentu maksājumi, pirmkārt, pašas likmes kritās, līdz ar to šī trešdaļa no maksājuma attiecīgi, ko izmaksā mazāk, tas arī ir atkarīgs, vai pats kredīta ņēmējs maksā tos procentu maksājumus, vai ir kompensācija, ko maksāt. Tā kā daudz dažādu faktoru, līdz ar to tas jau bija, varētu teikt, „iešūts” pašā sākumā, ka zināma daļa, noteikti mazākā daļa, bet zināma daļa no šīs... tās nodevas struktūras paliek pāri, netiek izmaksāta tieši tādām atbalstam, kāds bija paredzēts apstrīdētajās normās.

Tad visbeidzot ceturtais jautājums. Tāds garš. Cerams, ka esam pareizi to sapratuši. Tātad vai un kāpēc tāds regulējums, kas kompensācijas piešķiršanu saistītu ar tādiem kritērijiem kā aizņēmēja ienākumi, kredīta maksājumu slogs un inflācijas ietekme, ņemot vērā jau pašreiz spēkā esošos Patērētāju tiesību aizsardzības centra vadlīnijās noteiktos principus, patērētāji spēs atmaksāt kredītu novērtēšanai? Tas, kā es saprotu, ir tas Latvijas Bankas rosinātais priekšlikums, ja, jautājuma turpinājums jeb... vai šis priekšlikums, prasītu no valsts, es uzsveru „no valsts”, tā mēs to jautājumu tulkojam, no valsts papildus finanšu un administratīvos resursus, salīdzinot ar to veidu, kā gala rezultātā tās apstrīdētās normas tika pieņemtas? Tad te mūsu atbilde ir, ka, mūsaprāt, šāds regulējums, tā doma jau bija, ka visa tā patērētāja kredītpēja būtu nodevas maksātāja, nevis valsts pienākums noteikt to katru atbilstīgo hipotekārā kredītu ņēmēju un aprēķināt tam izmaksātos procentus un arī izmaksāt viņus.

Līdz ar to tas viennozīmīgi būtu resursietilpīgāks tieši pašām kredītiestādēm, nevis valstij. Tāds bija tas koncepts. Vienīgās papildu izmaksas droši vien, kas valstij varētu rasties tad, ja tiktu īstenots šis mūsu piedāvātais variants, faktiski tas varētu prasīt kaut kādus papildu administratīvos resursus, ja ir šie papildu strīdi saistībā ar kredītprocentu kompensācijas apmēru un kas tiktu risināti Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā, un tad attiecīgi noslogojot tiesu sistēmas, ja. Jo nenoliedzami, mūsu piedāvātais atbalsts paredzēja detalizētākus kritērijus kredītprocentu kompensācijas saņemšanai, un būtu iespējams attiecīgi lielāks strīdu, prasību tiesā skaits, kurā patērētāji apstrīdētu nodevas, kā saka, maksātājiem pieejamās informācijas tur aktualitāti.

Viennozīmīgi tas varbūt pašā nobeigumā, jā, uzsverot. Tā ir varbūt tāda pozitīvā iezīme šim risinājumam, kāds ar apstrīdētajās normās, kur faktiski tas liekas mazsvarīgi, bet maksājums, ko veic Valsts ieņēmumu dienests pašiem nodevas saņēmējiem attiecīgi nu, mūsaprāt, tas arī bankām mazina šo slogu izskatīt kaut kādus strīdus, tērēt laiku, kā saka, diskutēt par kaut kādām niansēm. Un, mūsaprāt, tā tāda pozitīvā iezīme šim pieņemtajam risinājumam, ja to maksu veic Valsts ieņēmumu dienests, nevis banka pa tiešo, un tur ir vēl kaut kādi dokumenti, kā savstarpēji jākārto, ja, kaut kādi iesniegumi jāiesniedz, ja, tad tas ir viens tāds vērā ņemams aspekts, kas tur... Es pieņemu, arī pašas bankas to varētu novērtēt kā plusu kopumā šajās apstrīdētajās normās.

Tas arī no manas puses viss, atbildot uz šiem četriem jautājumiem.

I. Kucina.

Paldies. Tad tiesnešu jautājumi. Lūdzu, Jurisa kungs!

J. Juriss.

Jā, paldies. Paldies, jā, par sniegtajām atbildēm. Man ir tāds papildus jautājums atbilstoši tam pirmajam jautājumam, kas jums tika uzdots, uz kuru jūs jau sniedzāt atbildi. Ar sniegto atbildi ir saprotams, ko jūs gribējāt pateikt. Vienīgais ir tā, ka saskaņā ar normu to tvērumu, tas mērķis jau nav tikai bijis vienīgais kompensējošais mehānisms attiecībā uz EURIBOR likmes pieaugumu, bet arī inflāciju, – kā otrs kritērijs. Jūs varat raksturot, vai tajā brīdī, likumprojekta izstrādes brīdī, Latvijas Banka pievērsa uzmanību šim otram kritērijam, kādi ir bijuši tā brīža inflācijas riski, kāds ir bijis tās... tās gaidas par iespējamo inflācijas kāpumu un vai tas tika ņemts vērā, izstrādājot, cik jums ir zināms no Latvijas Bankas puses, ņemts vērā, izstrādājot likumprojektu?

E. Zakulis.

Nu jā, tieši tā. Mūsu piedāvātais priekšlikums ņēma vērā šo inflācijas faktoru, un tas bija arī attiecībā uz tiem finansiālās ievainojamības novērtējuma aplēsēm, ko mēs arī sniedzām Saeimai, šiem padsmīt – 13, 14% atkarībā, kāda perioda dati tika izmantoti. Tur arī pēc būtības, ko mēs redzējām, ka nu tā ir liela daļa no šīm ievainojamām mājsaimniecībām rodas kāpēc? Tāpēc, ka mēs modelējām, viņas turpina maksāt šos paaugstinātos procentu maksājumus, bet reizēm viņas nemaina savus izdevumu paradumus, ja. Mēs izmantojām mājsaimniecību aptaujas datus, vienkārši likām klāt, kāda ir bijusi ietekme šajā laikā no enerģijas cenām un pārtikas cenām, no citiem izdevumiem. Faktiski lielākā daļa no tām mājsaimniecībām, kas pārsniedza šo 40 saucamo DSTI rādītāju, man liekas, no tiem 14% gandrīz 10 arī veidoja tas efekts, ka tieši šis izdevumu pieauguma efekts. Un tas bija iemesls, kāpēc mēs to savu piedāvājumu tādā veidā strukturējām, kāpēc, mūsaprāt, bija svarīgi ņemt vērā nu šos izdevumus, ja.

Likumdevējs... es nemācēšu komentēt. To es nemācēšu komentēt, teiksim, cik tur bija, teiksim, relatīvi nozīmīgas tās procentu likmes, inflācija, bet nu kopumā, es teiktu, tas bija tāds diezgan liels diskusiju elements, tādā ziņā likumdevējam izšķiroties par savu priekšlikumu, ka cilvēki varbūt nevēršas bankās, ierobežo savus citus tēriņus, kuru izmaksas ir pieaugušas. Es teiktu, ka likumdevējam tas bija, nu, manā ieskatā, diezgan svarīgs apsvēruma, tas, ka ir pieaugušas citas izmaksas nu un šie aizņēmēji cenšas ierobežot citus izdevumus. Atceros, bija piemēri minēti par bērnu pulciņiem un tamlīdzīgi, kas ir ienākusies tā informācija. Es atļaušos minēt, jā, ka tas bija vienlīdz svarīgs faktors, kas varbūt pat lielā mērā to izšķiršanos ietekmēja, kāpēc pieņēma tādu

lēmumu, nevis mūsu piedāvāto variantu. Respektīvi, aizņēmēji nu cenšas ierobežot šos tēriņus. Mēs pieņemām, ka viņi turpina tos savus paradumus. Pēc mūsu aplēsēm, tas arī ietekmēja to ievainojamību, kas kopumā, jāatzīmē, neizskatījās liela, jo dažādi iemesli. Mēs arī rakstījām kāpēc viņa nav liela, gan vājā kreditēšana, gan, kā saka, pieņemtie mēri, lai... zinot, ka tās procentu likmes var pieaugt. Tā kā, ja es pareizi uztveru to jautājumu, jā, ka tas kopējā tajā likumdošanas procesā bija tāds apsvērums, citas izmaksas, respektīvi, ja, ar ko aizņēmēji cenšas tikt galā un nevēršas pie kredīta ņēmējiem pēc kaut kādas palīdzības, ja. Un tas bija arī apsvērums, teiksim, viens no apsvērumiem mūsu priekšlikumā, kas paredzēja, ka tomēr pats patērētājs, redzot, vai viņš atbilst šiem mērķa kritērijiem, vēršas ar iesniegumu bankā. Tas arī bija tāds apsvērums, ka likumdevējam, ka cilvēki nu, kā saka, šīs izmaksas uzņemas uz sevis, mājoklis viņiem ir svarīgs, viņi nevēlas viņu zaudēt. Un tāpēc, kā saka, baidās vērsties bankā.

Man šķiet, svarīgs faktors bija šis aspekts par pārstrukturizācijas pazīmi kredītam, ko likumdevējs gan pats cēla gaismā, gan arī, man šķiet, arī rakstiski Finanšu nozares asociācija atgādināja, ja, ka ir elements, ka pats kredīta ņēmējs piesakās pēc šī atbalsta, pēc Eiropas tiesībām un normām nevar izslēgt, ka, teiksim, šis kredīta ņēmējs... Jo šis atbalsts ir mērķētāks, kā to mūsu normas paredzēja, jo nevar izslēgt, ka, teiksim, viņa kredītvēsturē tā parādās kā tāda pazīme, ka šis ir paaugstināta kredītriska kredīts, ja. Un tas bija svarīgs apsvērums arī likumdevējiem. Tāpēc viņi izšķīrās par tādu normu, jo šo apsvērumu par iesniegumu pieprasīšanu, kas bija mūsu priekšlikumā, man šķiet, arī komisijas diskusijās deputāti sākotnēji bija gatavi ņemt vērā, bet pēc tam tas atkrita, ja.

Es varbūt nedaudz novērsos no tā jautājuma, bet, cik nu varu, spēju, domāju, ka tie faktori ir tie, kas var palīdzēt kaut kā izvērtēt likumdevēja nodomus.

J. Juriss.

Jā, paldies par sniegto atbildi. Tad otrs tāds jautājums saistīts ar Eiropas Centrālās bankas kompetenci. Un, proti, likumprojekta izstrādes laikā tika ņemts vērā arī Eiropas Centrālās bankas atzinums. Bet sakiet, lūdzu, no Latvijas Bankas puses, cik tālu jums ir zināms, vai savlaicīgi tika pieprasīts Eiropas Centrālajai bankai atzinums, vai savukārt ar kavēšanos? Kas ir bijuši tie motīvi, apstākļi? Un cik tālu Latvijas Bankai ir zināms, vai likumdevējs likumdošanas procesa gaitā ir pienācīgi vērtējis attiecīgo atzinumu?

E. Zakulis.

Jā, noteikti tika vērtēts šis atzinums. Bija speciāli Saeimas Budžeta komisijas sēde tam veltīta. Attiecībā par savlaicīgumu gan jāsaka – tas nebija savlaicīgs process. Mēs un, šķiet, arī Finanšu ministrija atgādināja, vajadzētu prasīt šo atzinumu, un tas

apsvērums bija, ka tik tiešām tajos dažādajos Saeimas komisijas lasījumos mainījās likuma redakcijas. Tā tas arī bija.

J. Juriss.

Papildus jautājums par to pašu, ja. Par to saņemšanas brīdi jūs nedaudz ieskicējāt. Sakiet, lūdzu, vai Latvijas Banka redzēja... no Latvijas Bankas puses redzēja kādus arī riskus tam, ka šis atzinums ir saņemts vēlāk, un vai tam bija tieša korelācija ar to, kā likumprojektā tālāk virzījās izskatīšanas gaitā šī te normu konstrukcija juridiskā? Vai tas kaut ko ietekmēja vai neietekmēja?

E. Zakulis.

Nu mēs no savas kompetences nevaram tā prezumēt, ko likumdevējs lēma, mēs katrā ziņā vienmēr informējam likumdevēju par iepriekšējo Eiropas Centrālās bankas atzinumiem līdzīgos atbalsta jautājumos. Un rezultātā, kad tas viedoklis tika saņemts, pēc būtības arī mūsu prognozes tomēr daudz maz arī piepildījās. Protams, Eiropas Centrālā banka var mainīt savu viedokli katrā konkrētā gadījumā, bet tie pamatprincipi atbildē bija tādi, kādus mēs to jau iepriekš prognozējām. Nu vismaz no tās speciālās sēdes, kas bija veltīta šim atzinumam Saeimā, komentāriem varēja noprast, ka arī deputāti nejutās pārsteigti. Bet nu mēs nevaram vērtēt, kā saka, likumdevēju.

J. Juriss.

Jā. Vēl viens papildus jautājums. Es nedomāju par to vērtējamu, es domāju, tieši to, ko... kas jums ir zināms, no Latvijas Bankas puses, tajā laika periodā, proti, tad, kad tika saņemts šis te atzinums? Vai jūs pārsteidza šis te atzinums attiecībā uz likumdošanas procesā pieņemtajām normām, izstrādātajām normām, vai jūs redzējāt, kādus tur riskus, vai tieši otrādi, neredzējāt šos riskus, par pamatu ņemot atzinumu?

E. Zakulis.

Mūs nepārsteidza. Nē, mūs ECB atzinums nepārsteidza.

J. Juriss.

Paldies.

I. Kucina.

Tā es paturpināšu ar jautājumiem. Kāds no tiem būs precizējošs, kāds varbūt nedaudz jauns.

Runājot par sēdi, kas notika Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijā 3. oktobrī, kur attiecīgi tika izskatīts un prezentēts Latvijas Bankas piedāvājums jeb, citiem vārdiem sakot, mēs varam domāt kā iespējamā alternatīva, jo vairākus variantus tād Saeimas sēdēs izskatīja.

Sakiet, lūdzu, vai tas bija vienīgais arguments, ka, redz, jūsu priekšlikumu nevar atbalstīt, jo tas prasa lielāku administrēšanu no bankas puses? Vai tomēr bija arī kādi citi argumenti, kādēļ Latvijas Bankas priekšlikums netika atbalstīts? Es gribētu zināt nedaudz vairāk tās informācijas no jūsu puses. Jo administrēšana, jā, mēs zinām, mēs saņēmām informāciju, ka tas bija viens no argumentiem. Vai bija arī citi kādi argumenti, vai tā bija vairāk, teiksim, politiska izšķiršanās, kuru variantu atbalstīt? Paldies.

E. Zakulis.

Jā, es domāju, ka tas nebija vienīgais arguments. Es, protams, varu tikai izteikt savu pieņēmumu, ko var likumdevējs būt domājis, bet viens bija viennozīmīgi skaidrs, ka likumdevējam bija bažas, ka kaut kāda sarežģītāka sistēma radīs novilcināšanu šajā atbalsta sniegšanā. Tas bija diezgan skaidrs no komentāriem. Šķiet, ka tās bažas mēs adresējām, parādot jau nākamajā sēdē faktiski, nākamajā dienā, ka to mūsu piedāvājumu var noformulēt likumdošanas ceļā, bet tās noteikti bija bažas, pieņemu, no iepriekšējā neveiksmīgā dialoga ar nozari par risinājumiem šajā jautājumā. Tā kā šī novilcināšana.

Bažas bija tās, ko es jau minēju, ka mūsu aplēses par tām ievainojamām mājsaimniecībām neņēma vērā to, ka cilvēki tiešām ierobežo, maina savus izdevumu paradumus, lai tikai spētu nomaksāt kredītu un nezaudētu mājokli, kas ir iekļāts.

Un līdz ar to bija bažas, varbūt arī mūsu piedāvājumā tas atbalsta loks pēc aplēsēm sanāca plašāks nekā tā aplēse, cik ir ievainojamās mājsaimniecības, ja, balstoties uz ienākumu datiem. Tā kā bažas bija, ka mēs varbūt pilnībā nespējam aptvert to slogu, kas ir uz iedzīvotājiem, tīri skatoties uz to maksāšanas disciplīnu, kas viennozīmīgi bija laba, ja, un spēja segt izdevumus, bija laba, bet bažas bija par to, vai mēs tos izdevumu pieaugumus varam uztvert.

Bažas kopumā, es nezinu, vai 3. oktobrī, bet kopumā bija bažas par to aspektu, ko es jau minēju, par to ietekmi uz kredīta ņēmēja vēsturi gadījumā, ja viņš kā ar apziņātu darbību ar kaut kādu iesniegumu piesakās un vērsas pēc šī atbalsta kombinācijā ar to, ka tas ir mērķēts atbalsts, ko mēs arī paredzējām. Mērķēts atbilstoši pēc tā, nu cik lielās maksājumu, nosacīti, grūtībās viņš tagad ir. Tik tiešām, nu, vienalga, ko mēs teiktu vai kā organizētu datu apkopošanu Latvijas līmenī, tās ir Eiropas normas, Eiropas regulas, kas regulē arī Eiropas... Eiropas Centrālā banka uzrauga lielākos kredītņēmējus, kas var, kā saka, tomēr klasificēt, ka šādi klienti, kas piesakās, tā programma ir ļoti mērķēta, ka tas var atstāt nu kaut kādu iezīmi, kaut kādu kredītrisku klasifikācijā ir pazīmes, kas parādās.

Mūsaprāt tās nebija svarīgas tad, kad mēs izvirzījām savu priekšlikumu. Kāpēc? Tāpēc, ka nu visticamāk, ja cilvēks tiešām ir maksājumu grūtībās, nu tuvākos gadus varbūt viņam ir kaut kāda negatīva ietekme no šīs kaut kādas pārskatītā kredīta pazīmes, ja, droši vien jau viņš neņems kaut kādus jaunus kredītus, tas arī nebūtu risinājums viņa

parādsaistībām esošajām lielajām tieši par hipotekāro kredītu. Tā kā, mūsaprāt, mums par to nebija tik lielas bažas, bet varēja just, ka likumdevējam par to ir bažas.

Tā kā jā. Nu tie ir mani minējumi papildus šim administrēšanas aspektam.

I. Kucina.

Paldies par atbildi. Tad nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai bankai bija viedoklis vai varbūt ir viedoklis par to patērētāju grupu, kas ir izslēgta no apstrīdētās normas piemērošanas tvēruma? Proti, kredīta atlikums kā nošķirošais kritērijs, kas pārsniedz 250 tūkstošus eiro. Paldies.

E. Zakulis.

Jā, un to viedokli mēs arī paudām, ka tā grupa faktiski ir ļoti maza apjoma ziņā. Šķiet, tur bija mazāk kā 2% vai pat mazāk, un skaita ziņā vēl mazāks kredītu skaits, ko tas aptver. Un līdz ar to tas arī bija pamats, kāpēc mēs pēc tam, redzot, ka tas atbalsts ir strukturēts, tādā veidā arī aicinājām Saeimu nu tomēr mazināt to atbalsta intensitāti, redzot, ka tā grupa, kas paliek ārpusē, nu ir faktiski ārkārtīgi maza, nav mērķēts, teiksim tā, uz tām ievainojamākām mājsaimniecībām.

I. Kucina.

Sakiet, lūdzu, vai tad būtu jāsaprot, ka pēc savas būtības, jā, jūs gribējāt mērķētāku tādu tā kā grupu redzēt, arī iepazīstoties ar jūsu priekšlikumu to var redzēt, bet kopumā jūs piedalījāties un dzirdējāt, ka likumdevējs ir izvēlējies citu ceļu. Bet par to konkrēto normu, par ko mēs runājam, par to 250 tūkstošus eiro virs sliekšņa kredīta atlikuma, vai jūs to vērtējat kā nevienlīdzīgu attieksmi, vai tomēr vajadzētu, jūsuprāt, ja jau šāds mērķis ir plašāks atbalsts, arī atbalstīt to grupu, vai tomēr jūs redzat, ka šāda sliekšņa noteikšana, kur vakardien tiesas sēdē mēs daudz runājām, kas tas ir konkrēti, konkrētajā gadījumā, uz kādiem darījumiem attiecas, ciktāl tas attiecas uz īpašuma vērtību? Nu kāds ir jūsu viedoklis konkrēti par normu, kāda tā bija spēkā? Paldies.

E. Zakulis.

Nu mēs to... Paldies par jautājumu. Mēs to normu komentējām no tā sava viedokļa, kā mēs skatījāmies, kā būtu... ka jāsniedz mērķēts atbalsts ievainojamākajiem. No tāda viedokļa, man šķiet, mēs arī sēdē prezentējām materiālus, kas rādīja, ka arī, teiksim, faktiski aizņēmēji ar lielām parādsaistībām... tas neizslēdz, ka viņi var nonākt finansiālās grūtībās, ja, bet nu tas ir principiāli savādāks skatījums, kā likumdevējs varbūt skatījās šajā gadījumā, ka nepieciešams kaut kāds viegls, viegli administrējams veids, kā iespējami ātri, nenovilcinot šo atbalsta sniegšanu, viņu sniegt un tā norma izrietēja no citām, teiksim, valstī... tiesību normām, kur valsts sniedz kaut kādu atbalstu kaut kādām mērķa grupām. Tā kā varbūt tā salīdzināšanas perspektīva nebija gluži... mēraukla nebija gluži vienāda, kā mēs skatījāmies uz to jautājumu.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Lūdzu, Jurisa kungs!

J. Juriss.

Jā, paldies. Gribēju nedaudz precizēt. Sakiet, lūdzu, vai jums ir zināms, vai likumprojekta izstrādes gaitā tika vērtēta nodokļu progresivitāte attiecībā uz ienākumiem virs vai zem 250 tūkstošiem? Vai šis sliekšnis tika pakļauts šim izvērtējumam?

E. Zakulis.

Nepieminu, bet varbūt es neatceros vienkārši. Es nepieminu tādu diskusiju.

J. Juriss.

Labi, paldies. Un vēl viens papildu jautājums. Jūs jau nedaudz atbildējāt, es gribēju tikai precizēt. Attiecībā uz peļņitspēju. Raksturojiet, lūdzu, vai tanī brīdī likumprojekta izstrādes gaitā Latvijas Bankai bija izpratne, ja jā, tad kāda, attiecībā uz peļņitspēju... spējas ietekmējošajiem faktoriem, kas izriet no likumprojektu un attiecībā ne tikai uz viena no pieteicējiem – SEB banku –, bet es domāju uz kredītiestādēm kopumā?

E. Zakulis.

Jā, jā, protams, protams, mēs to vērtējam. Tās aplēses, cik liels tas atbalsts būtu bijis pie mūsu piedāvājumu un kāds tas ir pie Saeimas piedāvājuma, tās arī bija, un es teiktu, viņas nav ļoti mainījušās, vismaz tās nodevas apmēra ziņā. Un mēs arī redzējām faktiski, ka tā dinamika, kā tas iet kopsolī ar paaugstināto peļņu, ko bankas ir guvušas, ņemot vērā šīs pieaugošās likmes, nu tā paaugstinātā peļņa ir lielāka, ja. Respektīvi, tas nepaņem lielāko daļu no tā pieauguma peļņā, kur mēs piekrītam, ka to peļņu ģenerēja šīs negaidīti straujās monetārās politikas izmaiņas, ja. Skaidrs, ka likmes, aizņemšanās likmes gāja uz augšu, banku peļņa faktiski pieauga vairāk kā divkārt, salīdzinot ar tiem līmeņiem, kas bija iepriekš, un tikai daļa no šīs pieaugošās peļņas aizgāja, turklāt vienu gadu, aizgāja atbalstam. Un tieši tajā gadā, kad arī, varētu teikt, bija vissmagākais slogs kredītņēmējiem. Tā kā no mūsu aspekta mēs to vērtējam un secinājam, ka tas noņem to ekstra peļņas efektu, bet tas, nu kā saka, nav risks, ka tas kaut kādā veidā samazinātu pašu banku kapitālu, kapitāla bāzi.

J. Juriss.

Paldies par atbildi.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim. Briedes kundze, lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Mums pieteikuma iesniedzēji norāda uz to, ka šī te nodeva un, respektīvi, šie te maksājumi tika maksāti arī cilvēkiem, kas bija ņēmuši tā sauktos patēriņa kredītus, bet kas tā kā pārauga pēc tam hipotekārajos kredītos. Tas ir, piemēram, ceļojumiem, studijām un tamlīdzīgi. Un tad Finanšu ministrijas pārstāvis mums teica, ka tas tā kā netika sākotnēji domāts, bet ka tā kā norma to tomēr paredz. Vai bankai ir viedoklis par šo? Paldies.

E. Zakulis.

Nu jā, mūsu viedoklis ir, ka nevaram prezumēt, ko likumdevējs domāja, bet tīri no izteikumiem viens no motīviem bija aizsargāt kredītņēmējus pret risku, ka viņi zaudēs savu mājokli, jo tā ir nodrošināta hipotēka. Un tad ir, godīgi sakot, vienalga, vai tās kredītsaistības ir tipiskam mājokļa kredītam vai ceļojumam, vai studiju kredītam, ja. Tā mēs izpratām to normas būtību. Es atzišos, jā, ka savos skaitļos, statistikā mēs labi redzam, ir kaut kāda pārklāšanās tur. Ne visi mājokļu kredīti ir ar nodrošinājumu, ne visi hipotekārie kredīti ir paredzēti mērķim mājokļa iegādei vai renovācijai, bet nu mums mūsu izpratne bija arī no tā kopējā patērētāju tiesību aizsardzības nu veida, kā aizsargā kredītaņēmēju, kā aizsargāti tiek īpaši tie, kuru īpašums, kā saka, ir paņemts ķīlā.

J. Briede.

Es saprotu, ka tā tad no Latvijas Bankas puses šāda pieeja ir atbalstāma, ja?

E. Zakulis.

Jā, jā.

J. Briede.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim ar pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem. Un lūdzu – jautājumi Latvijas Bankai.

M. Šķiņķis.

Liels paldies. Paldies par jūsu viedokli. Tas ir, protams, ļoti vērtīgs šai lietai. Vispirms tādi konkrēti jautājumi, jo daudzi jau bija arī tādi arī vispārīgāki. Iepriekšējā tiesas sēdē izskanēja tāds apgalvojums no Saeimas pārstāvja, ka, piemēram, DSTI rādītāji vai citus rādītājus, ko jūs arī... kas būtu svarīgi jūsu piedāvājumā, ka tos nevarot noskaidrot. Vai jūs varat izskaidrot, vai tad jūsu piedāvājums, kas bija 3. oktobra 2023. gada izstrādātā likumprojekta versija, vai dati ir... būtu iespējams iegūt datus, piemēram, kredītiestādei, lai varētu šādu piedāvājumu realizēt dzīvē?

E. Zakulis.

Nu, sekojot tādai iesnieguma procedūrai, ko mēs paredzējam, kurā droši vien arī pieteicējs dod piekrišanu ieskatīties publiskos reģistros, vai pats pāris, kā saka, klikšķu darba rezultātā, konsultācijas gaitā parāda kaut kādu savu ieņēmumu izziņu, tas ir iespējams. Bet skaidrs, ka tas ir administratīvi... Nu tas nozīmē katru pieteikumu izskatīt. Tas ir sarežģītāk, nekā apstrīdētās normas.

M. Šķiņķis.

Skaidrs, paldies. Un tāpēc man arī sekojošs jautājums. Jūsu rakstveida viedokļos minēts, ka nozares asociācija esot teikusi, ka, kad atsevišķi piedāvājumi no likumdevējiem ir grūti administrējami vai neadministrējami. Vai, to rakstot, jūs atsaucāties uz nozares asociācijas viedokli, kas būtu teikts attiecībā, piemēram, uz šo oktobra piedāvājumu, vai tie bija viedokļi par kādiem citiem piedāvājumiem, ko likumdevējs bija licis galdā vēlāk?

E. Zakulis.

Te droši vien mēs runājam kopumā, es tagad nevarēšu izšķirt, bet administrēšanas sarežģītība, kā es minēju, nav faktiski tikai šis iesniegums, arī tā maksāšanas veikšanas procedūra ir kaut kāda lieta, ka nu ja mēs ar to administrēšanas procesu saprotam arī, teiksim, kaut kādu strīdu izskatīšanu, ja, no patērētājiem, ja, tad... no aizņēmējiem, tad arī faktiski tā gala procedūra, kas paredzēja, ka Valsts ieņēmumu dienests veic šos pārskaitījumus, ja, nosacīti trešā puse, nevis pa taisno kredīta ņēmējs, ar ko būt kādi strīdi, ja, tas arī ir kaut kas, kas uzlabo šo administrēšanu. Nu tā kā man grūti... Viennozīmīgi, viennozīmīgi mēs atzīstam, ka mūsu piedāvājums, kāds viņš bija, viņš bija vismērķētākais un, protams, nosacīti visgrūtāk administrējams, bet tas, protams, nebija nepaveicams.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Jā, paldies. Un es paturpināšu tieši, ar ko jūs arī nedaudz pieskārāties šajā atbildē, un ko arī savā runā teicāt. Jo jūs minējāt un arī tikko minējāt, ka tas, ka Valsts ieņēmumu dienests veic pārskaitījumu, ka tas ir tā pozitīvā... pozitīvais elements tajā, jo tad arī strīdos neiesaistās it kā banka ar klientu. Bet apstrīdētais regulējums nosaka tieši pretējo jūsu teiktajam, ka Civilprocesa likuma kārtībā, un tieši strīdā starp kredītiestādi un kredītņēmēju tiek risināti strīdi un valsts vispār neiesaistās šajā strīdus situāciju risināšanā. Vai jūs varētu varbūt izvērst savu atbildi šeit?

E. Zakulis.

Jā, jā, nu mana atbilde ir to, ka nu vispār droši vien nerastos vispār tādi pamati strīdam, ja nu nosacīti to pārskaitījumu veic kaut kāda trešā puse, nevis banka. Un vēl jo vairāk, ja tajā visā mērķēšanā nu nav bijusi runa par nu izzinām, aktuāliem, teiksim, kredītu maksājumiem, nav tik daudz strīda elementu, ja. Tā kā abējādi. Nu vienkārši arī, mūsaprāt, tas tiesvedības risks ir vienkārši mazāks.

I. Kucina.

Paldies.

M. Šķiņķis.

Es sapratu jūsu pozīciju. Jā.

I. Kucina.

Jā, paldies. Jā, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies. Tālāk es virzos uz ļoti svarīgu jautājumu, ko jūs arī pieskārāties savā runā. Un tas tiešām ir būtisks. Par... jūs minējāt tā, ka likumdevējs, iespējams, vai visdrīzāk neizvēlējās jūsu risinājumu, jo svarīgs moments tajā bija tas, ka, iespējams, es saprotu, uzraugi – Eiropas Centrālā banka – varētu uzskatīt, ka šāds mērķēts atbalsts ir... nu nozīmē to, ka ir pārstrukturēti kredīti, restrukturizēti kredīti un tātad sniegts... nu tātad ne uz, ne uz tirgus situāciju balstīts atbalsts, atbalsts kredītņēmējiem. Vai es pareizi saprotu, ka tas risks varētu būt tāds, ka, piemērojot kapitāla pietiekamības regulu, tātad, kā Eiropas Savienības regulējumu, ka varētu uzskatīt, ka ir iestājies tas nosacījums, ka šie pārstrukturētie kredīti nu regulē... regulas regulējuma izpratnē. Es pareizi sapratu?

E. Zakulis.

Jā, to pati arī nozare rakstiski pauda, ka to regulē Eiropas līmeņa tieši piemērojami tiesību akti. Un tur nu aspekts ir tāds, ka bankai pašai ir tiesības, nu gradācija, kā saka, kā izvērtē kaut kādu kredītrisku, bankas kredītportfeli un pati pirmā tāda, nosacīti, pasliktinātā gradācija ir tāda... nu viņa var būt visai subjektīva, tas ir, nu bankai no viņas risku pārvaldīšanas viedokļa, ja viņa ar savu pieredzi redz, nu, ka izpildoties kaut kādiem apstākļiem nu šajā atbalsta... mūsu gadījumā tie būtu diezgan mērķēti apstākļi, mērķēti kritēriji, kas mērķēti uz finansiāli ievainojamākajiem aizņēmējiem, nu viņai būtu... Mēs nevarējām izslēgt iespēju, ka viņa saka, ka nu kaut kādai daļai no šiem aizņēmējiem, skatoties tur uz tiem līmeņiem, viņa saka, ka tie ir arī paaugstināta riska klienti. Mēs diemžēl nevarējām to izslēgt, un tas acīmredzot likumdevējam bija svarīgs apsvērums.

M. Šķiņķis.

Jā, labi, un tad man nākamais jautājums. Kura institūcija uzrauga pieteikuma iesniedzēju un citas no lielās bankas Latvijā?

E. Zakulis.

Tieša uzraudzība, par cik tā ir liela institūcija, ir Eiropas Centrālajai bankai.

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Un tad man ir nākamais jautājums. Jūs sakāt, ka likumdevējam lielā baža bija tāpat, ka jūsu šis mērķētākais variants ir tāds, kas varētu likt Eiropas Centrālajai bankai uzskatīt, ka ir pārstrukturēti kredīti, ievērojot Eiropas Savienības regulējumu. Un vienlaikus tad man jājautā, vai likumdevējam nevajadzēja konsultēties ar Eiropas Centrālo banku līguma par Eiropas Savienības darbību noteiktajā kārtībā, lai šo būtisko jautājumu apspriestu ar Eiropas Centrālo banku un uzklausītu viņu viedokli, vai tāds regulējums varētu radīt tādas sekas, un izšķirtos kā rīkoties?

I. Kucina.

Šķiņķa kungs, man gribētos teikt, ka šis jautājums ir vairāk domāts likumdevējam, bet, ja banka vēlas atbildēt, var atbildēt, bet pēc savas būtības šis jautājums nu īsti nav domāts bankai, ja. Vai pārstāvis, bankas pārstāvis grib kādu atbildi teikt?

E. Zakulis.

Es varu tikai komentāru teikt.

I. Kucina.

Jā.

E. Zakulis.

Ka tā lielā baža, nu tas ir mūsu minējums, kā viens no apsvērumiem. Tik tiešām likumdevējs pats labāk varēs minēt, kādi apsvērumi vēl viņu motivēja izšķirties par to atbalstu. Bet no tāda jautājuma, atbildes, es baidos, ka arī atbilde no Eiropas institūcijām būtu ļoti līdzīga. Tas tiešām saduras divi principi – viens ir, nu kā saka, Eiropas tiesībās grib, lai kredītiestādes ļoti korekti, savlaicīgi vērtētu kredītportfeļa kvalitāti, ja. Un tur ir sniegta viņām iespēja, redzot kaut kādus objektīvus kritērijus, kā saka, klasificēt, veidot kaut kādu nelielu daļu uzkrājumus šāda veida kredītiem un izslēgt, ka nu tagad, saņemot konkrētu iesniegumu, redzot mājsaimniecības, aizņēmēja aktuālos ienākumus, kas ļoti pasliktinājušies, ka tas arī novedis pie tā, ka nu cilvēki tā arī klasificē kā kaut kādu nu otrā trešā posma kredītu, ja. Nu, ka neviens to nevarētu tā garantēt ir vai nav. Tas tiešām ir atstāts kredītiestādes pašas vērtējumā. Tās sekas nav, mūsaprāt, tik trakas.

Nu tam subjektīvam vērtējumam kredītiestādēm, jo uzskata, ka ir kaut kādas... saredz pazīmes paaugstinātam kredīta riskam, tur tas uzkrājumu apjoms ir ļoti minimāls, ja. Bet bažas likumdevējam bija vairāk, ka cilvēki vispār tādā gadījumā nevērsīsies pie kredītiestādēm ar iesniegumu, nerādīs savus aktuālos ienākumus pret saviem pieaugušajiem kredīta maksājumiem, kopējiem parādu maksājumiem, starp citu, kas svarīgi un nu tās bija viņu bažas.

Mūsaprāt, tas... tā arī tam vajadzētu būt, ja šādā procesā kredītiestāde konstatē, ka tiešām cilvēkam ir ļoti pasliktinājusies maksātspēja, nu tas būtu pat pareizi, kad viņš tad arī ir, nu kā saka, jāatzīmē, ka varbūt viņam nav risinājums ņemt citus parādus kaut kur citur, ja, uz kaut kādu laiku, kamēr, teiksim, šis maksājumu slogs neatgriežas zemākā līmenī.

I. Kucina.

Paldies. Vai būs vēl jautājumi?

M. Šķiņķis.

Jā.

I. Kucina.

Jā, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Jautājums ir tomēr joprojām par ECB. Vai ECB politikas vai kompetences lokā ietilpst sniegt viedokli likumdevējam par tādu jautājumu, kā, piemēram, arī šis par iespējamā regulējuma, teiksim, ietekmi uz Eiropas Savienības regulējumu, regulu ieviešanu, tai skaitā attiecībā uz kredītu pārstrukturēšanas interpretācijas jautājumiem?

I. Kucina.

Lūdzu!

E. Zakulis.

Jā, atzīšos, šis ir ļoti juridiskas dabas jautājums. Es nezinu, vai ir iespējams kolēģi...

I. Kucina.

Kolēģi, lūdzu papildiniet! Jā, protams.

E. Zakulis.

... papildināt šajā...

B. Tračuma.

Ja mēs runājam, tad mēs redzam, ka šajā lietā konsultēšanās ar Eiropas Centrālo banku notika. Eiropas Centrālās bankas viedoklis tika jautāts par šo.

M. Šķiņķis.

Jā, bet tieši vai par šādu bažu likumdevēja, kādēļ nepieņēma Latvijas Bankas ceļu, iespējams, tieši par šo kredītu pārstrukturēšanas riska elementu, vai par to ECB tika jautāts? Un vai ir sniegts atzinums par šo aspektu? 20. decembra 2023. gada Budžeta komisijas sēdē apspriests arī šis aspekts?

B. Tračuma.

Ar Eiropas Centrālo banku ir jākonsultējas par likumprojektu, kādu plāno likumdevējs pieņemt.

I. Kucina.

Atbilde saņemta. Turpināsim ar jautājumiem. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies. Jā, man šobrīd nav... kolēģim noteikti būs.

I. Kucina.

Lūdzu! Turpināsim.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Būs pāris jautājumi. Vispirms es gribēju pateikties Zakuļa kungam par...

Liels paldies, Zakuļa kungs, par jūsu sniegto objektīvo skatījumu. Taču te bija dažas nianšes, kuras, es skatos, prasa papildu paskaidrojumu. Te jūs cita starpā pieminējāt, ka tieši 2023. gada rudenī, novembrī, pieauga hipotekāro aizdevumu apjoms. Skatoties Latvijas Bankas publicētajos datos, mēs redzam pretēju ainu. Mēs redzam tāpat, ka 2023. gadā tieši augusts ir bijis apjoma ziņā vislielākais mēnesis izsniegtajiem hipotekārajiem aizdevumiem Latvijā kopumā, ne tikai mūsu klientam, un novembrī, decembrī ir būtisks kritums, kas atkal lēnām sāk augt janvārī, bet attiecībā uz mūsu klientu, kas noteikti arī Latvijas Bankai ir dati ir pieejami, tieši pēdējais ceturksnis, respektīvi, oktobris, novembris, decembris un 2024. gada 1. ceturksnis ir kritums.

Mēs vērojam arī to, ka salīdzinoši gadu no gada tas ir zināms cikliskums. Tātad izdarīt secinājumus tikai par 2023. gadu, neskatoties, ka, piemēram, arī 2022. un 2024. ir tā pati parādība, ka gada beigās krīt. Tātad, vai tomēr ir tā, kā jūs sacījāt, ka, paralēli diskutējot par šo lielisko nodevu, ja, cilvēki skrēja uz bankām, ņēma un pieauga tas apjoms, jo dati rāda pretēji?

E. Zakulis.

Jā, varbūt... Mikrofons. Jā, varbūt precizēšu. Mans komentārs, mana atbilde bija vairāk vērsta kopumā, ilgtermiņā norma spēkā veselu gadu. Nu un šī gada laikā var, protams, pastaigāt pa mēnešiem kaut kādi apjomi, arī atkarīgs, vai ir jauni... runa ir par jaunizsniegtiem kredītiem, kurus skatās tieši statistikā par procentu likmēm vai runa par atlikumu, ja...

L. Liepa.

Jauniem.

E. Zakulis.

Bet nu mēs nemainītu savu viedokli. Un kreditēšana, kopumā skatoties to periodu, ja, līdz pagājušā gada beigām viņa ir pieaugusi, bet tur bija vienkārši paralēlie faktori. Paralēlie faktori, kas ir, kad cilvēki bija pārliecība arī, ka likmes vairs turpmāk tik strauji nekāps, pat ja viņas tur bija sasniegušas pīķi, gada nogalē 2023. gadā tā arī izpildījās, likmes gāja strauji uz leju, bija atlikts, kā saka, patēriņa efekts, cilvēki iepriekš līdz tai normai tīri dēļ šo likmju pieauguma dēļ neņēma jaunus kredītus, ja. Tā kā nu grūti tiešām izšķirt to konkrēto efektu, bet mēs centāties atbildēt uz to jautājumu, vai mēs, nu kā saka, redzam kaut kādu pasliktinājumu kopējās tendencēs, kur, piekrītam, ne tikai šīs apstrīdētās normas ietekmēja, bet daudz svarīgāki procesi. Es ceru, ka es kaut kā atbildēju.

L. Liepa.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Jā.

L. Liepa.

Atbildējāt. Jā, un ar to tieši saistīts arī tad tas nākamais jautājums. Vai nav tā, ka tieši šāda, nu var teikt, brīvās naudas piešķiršana tai grupai, kura ir aktīva jau hipotekārajā kreditēšanā, veicināja to, ka nu tāpat ir gan patēriņa pieaugums, gan vienlaikus veicināja iespēju skatīties arī uz kaut kādiem papildu produktiem? Tātad, ka...

E. Zakulis.

Nu patēriņa pieaugums, nenoliedzami, bija. Mēs jau komentējām, ka skaidrs, tā visa nauda tāpat ir atgriezta kredīta... varbūt samaksāta procentos, viņa ir atgriezta kredīta ņēmēja rīcībā. Viņš var viņu patērēt, var uzkrāt, bet nu mūsu secinājums, ka runa ir par kaut kādu kontekstu, kā tas pretdarbojas ECB monetārajai politikai. Teiksim, Latvijas apstākļos, nē, tā... šīs apstrīdētās normas nerādīja lielu ietekmi, bet izslēgt, ka kāds

to saņemto naudu tālāk izmantoja, nezinu, ņemt jaunus banku pakalpojumus, protams, nevaram izslēgt.

I. Kucina.

Paldies. Vai būs vēl jautājumi? Jā, lūdzu!

L. Liepa.

Jā, jā, pavisam viens un precīzs. Tātad tas, ko arī jūs norādījāt par... un kam noteikti var piekrist, ka, domājot par ietekmi uz investīciju vidi, saka, ir pagājis pārāk neliels laiks, lai izdarītu visaptverošus secinājumus. Arī jūsu rakstveida viedoklī tas ir pausts. Bet tomēr tās komponentes, kas veido vērtējumu, vai investīciju vide ir labvēlīga vai tā kļūst mazāk labvēlīga, ir jau zināmas neatkarīgi no tā, kā tas parādās laika griezumā. Tātad šāda, vienkārši precizējot to, ko jūs jau arī rakstījāt, vai var uzskatīt, ka šāda likumdevēja arbitrāra iejaukšanās attiecībā uz kredītņēmēju maksājumu bankām bija negatīvs faktors, kas bija jāapzinās, pieņemot šo lēmumu?

E. Zakulis.

Jā, jo viennozīmīgi tā ietekme, kā ar jebkuru citu nodokli, kā ar jebkuru citu nodokli un nodevu. Investīciju atdeve no uzņēmumam, kas viņu maksā viens pret vienu samazinās, ja. Tātad par to nevar noliegt, ja, bet raksturojot, kā tas maina investīciju vidi, to nevar tā tik vienkāršoti skatīt. Ja investori uzskata, ka šajā gadījumā, teiksim, valdība ar šo konkrēto nodevu sasniedz kaut kādus labākus sociālus mērķus, ilgtermiņā tas, nezinu, uzlabos kredītu ņēmēju uzticību finanšu sistēmai un tamlīdzīgi, tad nevar izslēgt, ka arī tie netiešie efekti ir pozitīvi. Un galu galā nu nevar jau nepieņemt nodokļus tikai tāpēc, ka vienmēr ir negatīvs tiešs efekts tā kā uz investīciju atdevi. Nu skaidrs, ka nodeva un nodoklis – tas ir kaut kas, kas nenonāk kāda peļņā, ienākumos, ja, bet investīciju vide ir plašāks jautājums, ja, pat ne tikai Latvijas mēroga jautājums, salīdzinot ar citām valstīm.

L. Liepa.

Nodeva, pēc būtības tur varētu diskutēt par to, cik labvēlīga ir, ja domājam par konkrēto skaitlisko izpausmi, bet veids, kādā tā tiek pieņemta, uz šo es vērstu jūsu uzmanību, vai šis veids, kādā tiek pieņemta, un jūs arī, manuprāt, ļoti precīzi norādījāt, neveiksmīgais dialogs ar nozari neparāda, ka tomēr tas nozīmē, ka valsts nav pārāk labvēlīga, ja tur neuzklausa tos, kam uzliek šādu negaidītu pagaidu maksājumu?

E. Zakulis.

Nu, kā to ņem. Nu savā ziņā, ja ir neveiksmīgs privātā sektora risinājums, tad tas, ka valsts spēj laicīgi noreagēt un palīdzēt iedzīvotājiem tieši tajā brīdī, kad to vis-

vairāk vajag, nu to var dažādi skatīt. Tāda bija arī mūsu izpratne arī no sajūtām komisijas sēdē, ka ir tāda neapmierinātība, ka nav kaut kāds privātā... nu privātā sektora risinājumi izvērtēti, pat komentāros sniegts, ka ļoti nepietiekami un pat pretēji vērsti, ka cilvēkiem tiek paprasītas lielākas komisijas, nekā tiek samazinātas likmes. Nu tas bija viennozīmīgi. Tātad skaidrs, ka privātā sektora risinājums nestrādā. Un tad, ja valsts veic nu kaut kādu reakciju, runa par to tad, kāda, kā strukturēta tā ir. Tas pats fakts, ka pēc tam seko kaut kāda reakcija, tas, mūsaprāt, tas nav nekas nepareizs.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde saņemta pēc būtības.

L. Liepa.

Jā. Paldies.

I. Kucina.

Vai kādi citi jautājumi būtu?

L. Liepa.

Par šo, protams, es arī skaidrošu. Tikai un vienīgi svarīgi, ka SEB banka nav prasījusi 2023. gadā komisijas par darījumu noteikumu pārskatīšanu...

I. Kucina.

Paldies. Kā...

L. Liepa.

... kā komisijā tas tiek minēts, tad, lūdzu, neņemiet to vērā...

I. Kucina.

Lūdzu, kāds būtu jautājums?

L. Liepa.

... viedoklis.

Paldies, godātā tiesa. Jautājums ir tāds. Jūs sacījāt, ka 2023. gada rudenī jau faktiski tas pieaugums EURIBOR likmēm bija sasniedzis pīķi, augstāko punktu, un tā-tad piemērot šīs atlaides, kas nav tūlīt... nevis atlaides, bet kompensatoros mehānismus, kas nav tūlītēji, bet ir tikai 2024. gada pirmajā pusē, jau ir nokavēti, ja. Tātad tas, ko es secinu, ka šis instruments labi varbūt arī sākotnēji iecerēts un domāts, bet ir par vēlu un ne īstai grupai.

E. Zakulis.

Nē, manuprāt, tas arī tā neteicu gluži un tāpēc, ka ir zināma laika nobīde. Es runāju par naudas tirgus likmēm EURIBOR, kas likuma kontekstā tiek pieminēta, ja,

bet praksē, kredīta ņēmēja maksājumos vienmēr ir dabisks tāds... tāds atkarībā no kuru indeksu izmanto kredītlīguma procentu maksājuma aprēķinā, ir dabiska laika nobīde, ja. Tā var būt līdz pat sešiem mēnešiem atkarībā no tā indeksa. Līdz ar to procentu maksājumi, es varu pateikt, arī kopējā līmenī viņi bija augsti, saglabājās procentu ienākumi bankām, procentu maksājumi aizņēmējiem saglabājās augsti arī 2024. gadā.

I. Kucina.

Paldies par atbildi. Vai ir vēl jautājumi?

L. Liepa.

Paldies. Mums būs vēl jautājumi.

I. Kucina.

Jā, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Ļoti maz, tiešām mēs esam tuvu beigām. Divi jautājumi, vai trīs, tas izriet arī no jūsu atbildēm. Viens par datiem, uz kā Latvijas Banka balsta savus apgalvojumus. Vai un kādi dati Latvijas Bankas rīcībā bija par to, ka patērētāju uzvedība mainījās tā, ka tie neveica maksājumus par pulciņiem vai samazināja savus šāda veida maksājumus brīdī, kad šī diskusija noritēja? Kādi dati to parādīja? Uz ko atsaucas Latvijas Banka?

I. Kucina.

Paldies. Jā, lūdzu!

E. Zakulis.

Nu es te komentēju komentārus, kas izskanēja komisijas sēdē, bet dati, ko mēs vadījāmies, ko es arī pieminēju šajā sēdē attiecībā uz to finansiāli ievainojamo mājsaimniecību kredītu ņēmēju īpatsvaru, kuriem, mūsaprāt, ja, tas maksājumu slogs, ja viņi nemaina savus ikdienu izdevumu paradumus, ir, pārsniedz jau tādus normāli pieņemamus līmeņus, ka tur, teiksim, tur tā tie padsmīt procenti, 13, 14, ko mēs minējām, ka lielākā daļa no... no tās summas mums arī veidoja efekts ne tīri tikai no pieaugošajām parādsaistībām, procentu maksājumiem, bet arī no tā, ka mēs pārrēķinājām, cik tad tām mājsaimniecībām viņu patēriņa grozs tagad maksā dārgāk, ja. Lielākā daļa no, no mājsaimniecībām tajā, tajā mūsu ievainojamāko lokā, ja, viņas bija tieši dēļ inflācijas efekta. Tāpēc, nu, viennozīmīgi tas ir svarīgi. Nu... nu galu galā, ja arī tā maksājumu disciplīna nepasliktinājās, tad, visticamāk, visticamāk kaut kādi izdevumi bija ierobežotāki. Tas būtu tikai loģiski, ja, lai varētu veikt maksājumus.

I. Kucina.

Paldies, tālāk ar jautājumu, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Jā, un tad otrs jautājums, kas man radās, vai un kāds vērtējums būtu Latvijas Bankai par šī regulējuma būtisku elementu, ka tie kredītņēmēji, kuriem tika sniegts šis atbalsts, viņi faktiski nevarēja pārkreditēties uz, iespējams, labvēlīgākiem nosacījumiem, nezaudējot atbalstu, to kompensācijas atbalstu. Kāda šim regulējumam, šim elementam varētu būt ietekme arī uz konkurenci un arī uz tieši uz to kredītņēmēju līgumiskajām attiecībām, kuri saņem atbalstu konkrētajā brīdī?

E. Zakulis.

Nu, mūsaprāt, tā nepieciešamība piefiksēt kaut kādu... kaut kādu bāzi, no kā maksās to nodevu, vai objektīvi tur nesekotu kaut kādas, nezinu, neprognozētas manipulācijas no, no vienas vai otras puses, tā bija nepieciešama, tur neko nevarēja, tas ir pareizi. Arī... arī kredītiestādēm ir skaidrība, viņas var plānot, cik liela tā nodeva viņiem būs jāmaksā. Bet, es teiktu, tas gala atbalsts... trešdaļa... 30% samazinājums procentu likmei ir ļoti ievērojams atbalsts. Un tik lielu samazinājumu likmēs lielākoties ar pārkreditēšanu vismaz pagājušā gada laikā, kad tam bija lielāki šķēršļi, nevarēja īsti, nu, lielākā daļa aizņēmēju, kuriem tur nav ļoti spīdoši uzlabojusies finansiālā, kā saka, situācija, nevarēja saņemt. Tā kā, mūsaprāt, tas, tas nav ļoti būtisks apsvērums.

I. Kucina.

Paldies par atbildi. Jā, un pēdējais jautājums, ja.

M. Šķiņķis.

Nē, nebūs. Liels paldies jums.

I. Kucina.

Labi turpināsim Saeimas pārstāvi, lūdzu, tagad jautājums, jautājumi jums.

R. Neilands.

Jā, paldies. Attiecīgi kolēģis Matīss Šķiņķis teica, es esot teicis, ka nevarot iegūt DSTI rādītāju. Tā tiešām nebija. Tas ir kārtējais manipulatīvais triks.

I. Kucina.

Lūdzu, ar jautājumu!

R. Neilands.

Jā, protams! Bet man ir jautājums... man ir jautājums tieši tāds, vai DSTI ir rādītājs, kurš tiek izmantots, izvērtējot potenciālā kredītņēmēja kredīspēju?

E. Zakulis.

Jā. Pie kredītu izsniegšanas, jā, jā.

R. Neilands.

Un, respektīvi, līdz ar to pakārtots jautājums, vai šis rādītājs tiek iegūts pēc tam ikdienas kredīta apkalpošanas praksei tālākajos gados pēc tam, kad kredīts tiek izsniegts?

E. Zakulis.

Nu patērētāju kredīta gadījumā nav pienākums kredītiestādei to darīt. Tā var tikt uzskatīta par tādu labu praksi, ja viņas rīcībā ir informācija par... par cilvēku, nu, kā saka, spēju segt šīs saistības, bet pienākums to darīt nav, ja vien pats kredītņēmējs nu, kā saka, nevērsas no jauna pēc kāda kredīta vai pārskatīt esošos kredīta nosacījumus.

R. Neilands.

Un vai es pareizi saprotu, ka principā šo... šo rādītāju var iegūt tad, ja bankas rīcībā nonāk informācija par kredītņēmēja ienākumiem, kas, iespējams, arī nav redzami pašai bankai, ja, piemēram, konts ir citā bankā?

E. Zakulis.

Jā! Jā, jā! Arī mūsu piedāvājumā mēs, kā saka, labi apzināmies, ka ne visi ieņēmumi var būt konkrētā bankā, tāpēc nu tam apliecinājums ir valsts iestāžu attiecīgas izziņas... Jā, es atvainojos, jautājums bija par to, vai...

R. Neilands.

Nu principā jūs jau atbildējāt. Jā, jūs atbildējāt. Un tā tad, vai es pareizi saprotu, ka tas arī bija šis apsvērumš Saeimai šo Latvijas Bankas piedāvāto alternatīvo risinājumu tālāk neatbalstīt, jo tas nozīmētu tieši šo lielo administratīvo slogu uz pašām kredītiestādēm, ņemot vērā, ka viņām... pie viņām klientiem būtu jāvēršas, jālūdz, jālūdz attiecīgi piemērot šo nodokli, un jāizvērtē katrs šis gadījums, vērtējot dokumentus, tā tālāk?

E. Zakulis.

Nu, kā es teicu, es varu tikai minēt, ko likumdevējs... kas, kas vadīja viņa apsvērumus, bet viens no faktoriem viennozīmīgi, spriežot pēc komentāriem, bija šis administratīvais slogs pat ne tikai bankai, bet arī pašam aizņēmējam. Bet procesā, es teiktu, likumdevējs neizslēdza to ideju par, par iesniegumu. Vismaz kādu laiku, nu kādu laiku bija tāda tiešām interese, vai tas neietekmēs klienta šo, šo kredītvēsturi, ja. Tā kā noteikti administratīvais slogs bija faktors, bet es neņemšos teikt, ka tas bija vienīgais.

I. Kucina.

Jā, paldies. Turpināsim!

R. Neilands.

Paldies. Labi. Tad man jautājums tāds. Vai no jūsu, jūsu sniegtajiem paskaidrojumiem, atbildot uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem, es sapratu, ka grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ir negatīvi ietekmējuši banku sektora finanšu rādītājus, kas ir arī loģiski, jo viņām attiecīgi par šīs samaksātās nodevas apmēru samazinās peļņa. Bet jautājums ir, vai šī ietekme ir bijusi būtiska?

E. Zakulis.

Viņa bijusi vērā ņemama, bet veidoja mazāko daļu no pieauguma peļņā, kas bija dēļ šiem ārējiem apstākļiem.

R. Neilands.

Paldies. Latvijas Bankas mājaslapā ir aktuālā informācija par banku sektora finanšu rādītājiem uz 2024. gada trešā ceturkšņa beigām. Vai jūsu rīcībā ir informācija par, par finanšu rādītājiem par visu gadu kopumā?

E. Zakulis.

Latvijas Banka apkopo dažādu statistiku. Tas atkarīgs, par kādiem rādītājiem ir runa. Noteikti daļa vēl nav. Daļa vēl nav un arī kaut kādi auditēti statistiku pārskati finanšu tādi arī vēl tikai sekos.

I. Kucina.

Atbilde saņemta, paldies. Turpināsim! Lūdzu!

R. Neilands.

Vai dati par peļņu ir?

E. Zakulis.

Nu, teiksim tā, mums ir kaut kādas operatīvas aplēses, kas, protams, nav auditētas, kas nav, nav visi pārskati.

I. Kucina.

Atbilde saņemta. Turpināsim! Vai ir kādi citi jautājumi?

R. Neilands.

Jā, nu vai drīkst jautāt, kāds ir tas peļņas apmērs?

I. Kucina.

Bet tā atbilde bija, ka nav visa informācija bankas rīcībā. Turpināsim, lūdzu, ar jautājumiem!

R. Neilands.

Labi, paldies.

E. Zakulis.

Es varu komentēt, ka, ja es, ja es pareizi atceros, viņš ir, viņš ir nedaudz zemāks kā 2023. gadā, bet joprojām ir augstāks nekā laikos daudzus gadus pirms šī pieauguma procentu likmēs.

R. Neilands.

Paldies. Un tad, tad man līdz ar to jautājums, nu, kas jau ir publiski pieejamā informācija, ka Latvijas monetārās finanšu iestādes, galvenokārt bankas, pagājušajā gadā strādāja ar peļņu 522,1 miljonu eiro apmērā. Cik lielu īpatsvaru no šīm Latvijas monetārajām iestādēm veido tieši kredītiestādes?

E. Zakulis.

Lielāko daļu. Lielāko daļu. Virs noteikti 80, 90%.

I. Kucina.

Paldies! Vai būs vēl jautājumi, kolēģi?

R. Neilands.

Jā. Būs, būs jautājumi. Paldies. Vai hipotekārā... Vai... vai jūsu rīcībā ir dati, jo no jūs... jūsu teiktā es sapratu, ka hipotekārās kreditēšanas pieaugums kopš 2023. gada rudens ir bijis ar pozitīvu tendenci. Respektīvi, kreditēšana ir palielinājusies.

E. Zakulis.

Jā, aktivizējusies. Jaunizsniegto kredītu skaits un arī atlikums ir audzis.

R. Neilands.

Vai jūsu rīcībā ir informācija, cik, kāds ir šis kāpums bijis procentuāli?

E. Zakulis.

Nu pēdējā gada rādītāji gads pret gadu, teiksim, 2024. gada beigās pret 2023. gada beigu rāda jau, kas tur ir sešiem procentiem.

R. Neilands.

Paldies. Nākamais jautājums. Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ir iestrādāts arī šis pārkreditēšanās mehānisms, kas arī bija vērsts uz kredītņēmēju interešu aizsardzību, ņemot ka arī Latvijas Banka ir pētījusi šos rādītājumus par vidējām pievienotajām likmēm. Kāda ir šobrīd pievienotā likme?

E. Zakulis.

Pievienotajā likme arī ir noticis būtisks kritums dažādu apstākļu dēļ. Iepriekš viņa bija... nu, divi, divarpus procentu robežās, nu tuvāk divarpus laikā, kad bija šīs zemās naudas tirgus procentu likmes. Tagad, teiksim, jaunizsniegtiem kredītiem tās pievienotās likmes ir... ir faktiski būtiski kritušās. Tagad pēdējo sešu mēnešu dati rāda, ka tas jau ir... pat 1,5%. Bet iemesli tam ir bijuši dažādi.

I. Kucina.

Paldies. Jā! Vēl jautājumi.

R. Neilands.

Paldies. Tad man ir jautājums arī tieši kontekstā ar likmēm. Bija arī periods, kad EURIBOR likme bija negatīva. Vai Latvijas Bankas rīcībā ir informācija par gadījumiem, kad kopējā pievienotā likme bankām bija negatīva izsniegtajiem kredītiem? Vai bija šādi precedenti?

E. Zakulis.

Es nevaru izslēgt. Man šķiet, es... nu tas statistikā neesam rūpīgi pētījuši. Tā starpība noteikti nav liela, bet ir zināms par precedentiem, ka kaut kādu kredītu gadījumā, kur bija varbūt kaut kādas īpaši zemas pievienotās likmes, kaut kādi, es nezinu, latos vēl izsniegti kredīti, kas nebija tādi ļoti reprezentatīvi varbūt savulaik... varbūt bijis, kad ir kaut... kaut kāds tāds brīdis, ja nemaina līgumu, tad tur maksājums negatīvs. Nav izslēgts.

I. Kucina.

Jā! Paldies, atbilde saņemta.

E. Zakulis.

Bet tā nav vairumā gadījumos, pieņemu.

I. Kucina.

Paldies.

R. Neilands.

Jā, un, ja drīkst, precizējošs jautājums. Vai Latvijas Bankas rīcībā ir informācija, kā bankas rīkojās šajos gadījumos tad, kad bija šī kopējā likme negatīva?

E. Zakulis.

Es domāju, ne tikai Latvijas Banka, Latvijas Bankas, bet arī tā bija tāda problemātiska daudzās Eiropas valstīs, izejot no likuma normām. Tik tiešām, nu, tas ir tāds jautājums, ka tu, tev... tev nav augļi no, no mantas, bet tev ir...

R. Neilands.

(Tehniskas problēmas, skaņas pārrāvums.)

... ja gadījumā Latvijas Banka ir pētījusi. Pakārtots jautājums tam ir uzreiz secīgi par to, kādi ir bijuši šie atbalsti, ja ir bijuši atbalsta mehānismi. Vai arī, ja ir... ja, ja šī peļņa ir izmantota citiem mērķiem, tad kādiem ir bijuši šiem mērķi. Tas ir cieši saistīts ar pretējās puses argumentu.

I. Kucina.

Labi. Paldies. Banka! Latvijas Banka, lūdzu!

E. Zakulis.

Jā, noteikti virknē valstu, reaģējot uz to parādību, ka faktiski finanšu sektors, ne viss finanšu sektors, bet tas, kas valda šos apstākļus, ka finansējuma izmaksas neaug, bet viņu, kā saka, prasītās aizdevumu likmes automātiski faktiski neko... arī līgumā ir tas ierakstīts, aug, ja, virknē valstu bija dažādu veidu mēri. Un man šķiet, likumu gaitā mēs arī rādījām citu valstu piemērus... kur, teiksim, citās valstīs sniedz kaut kādu mērķētu atbalstu kredītņēmējam, ņemot vērā, ka faktiski no viņu paaugstinātiem maksājumiem kredītdevēji gūst šo peļņu. Kā noteikti bija piemēri. Diemžēl, katras valsts gadījumā bija kaut kāda sava specifika, bet tas ir fakts, ka likumdevēji virknē valstu reaģēja uz šo parādību.

I. Kucina.

Paldies, atbilde saņemta. Lūdzu, vai vēl ir citi jautājumi?

R. Neilands.

Jā, tieši tas pakārtotais jautājums.

I. Kucina.

Pakārtotais. Vai nebija atbilde saņemta jau?

R. Neilands.

Uz pakārtoto nē. Respektīvi, vai bija gadījumi, kad šis, šie, šie pasākumi tika izmantoti mērķiem, kas nav kredītņēmēju aizsardzībai. Ka valsts vienkārši saņemto naudu pārdalīja citiem mērķiem?

E. Zakulis.

Jā! Jā, jā!

R. Neilands.

Kādi tie būtu? Ir zināms?

E. Zakulis.

Nu mums ir piemērs no kaimiņvalsts Lietuvas, ja, kur, kur mērķis bija aizsardzība. Mums ir arī, arī sekojoši bankām pieņemts arī Latvijas gadījumā solidaritātes iemaksas, kā saka, regulējums arī, arī pēc līdzīga principa.

I. Kucina.

Paldies.

E. Zakulis.

Tā kā ne vienmēr novirza to naudu kredītņēmējiem, novirza arī citiem mērķiem.

R. Neilands.

Paldies. Citu jautājumu nav.

I. Kucina.

Paldies Latvijas Bankas pārstāvim Zakuļa kungam par ļoti izvērstām atbildēm uz tiesnešu un bankas, un Saeimas... SEB bankas un Saeimas pārstāvja jautājumiem. Vēlam jums veiksmīgu dienu!

Un tālāk turpināsim uzklaut pieaicinātās personas, un tā būs Tieslietu ministrija, kuru sēdē pārstāvēs valsts sekretāra vietniece tiesību politikas jautājumos Anda Smiltēna. Un arī Valsts tiesību departamenta Konstitucionālo tiesību nodaļas vadītāja Ilze Ziemane. Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti, un vai pārbaudīti pārstāvju personu apliecinoši dokumenti?

A. Ločmele.

Dokumenti pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies. Cik saprotu, viedokli mums sniegs Anda Smiltēna un kolēģe tad pievienosies uz jautājumiem. Jā, lūdzu!

A. Smiltēna.

Labdien, godātā tiesa! Godātie pušu pārstāvji! Tieslietu ministrija sākotnēji sniegs atbildes uz pieciem Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Un pirmais jautājums ir tāds. Kā vērtējams lietā paustais viedoklis, ka apstrīdētajās tiesību normās noteiktā nodeva pēc savas būtības neatbilst nodevas un nodokļa pazīmēm? Šeit teikšu uzreiz, ka, Tieslietu ministrijas ieskatā, apstrīdētajās normās noteiktais maksājums ir uzskatāms par valsts nodevu, jo tas satur valsts nodevai raksturīgās pazīmes. Un turpmāk paskaidrošu, ka likums „Par nodokļiem un nodevām” satur tādu kā obligāto pazīmju sarakstu, kādām būtu jāatbilst valsts nodevai, un tāpat tas ir

obligāts maksājums, maksājums valsts budžetā, un tās mērķis ir personu darbību regulēšana. Un šim mērķim nav jābūt saistītam... tiešā veidā saistītam ar institūcijas veiktās darbības izmaksu segšanu. Un šajā gadījumā droši vien nav strīda, ka maksājums ir obligāts un ka viņš ienāk valsts budžetā šai procesa gaitā.

Droši vien jāpaskaidro vairāk par to, vai šī... vai šis maksājums kaut kādā veidā regulē personas darbību. Un kā mēs vakar dzirdējām arī no Finanšu ministrijas paskaidrojumiem, tad nodeva kalpo ne tikai tradicionāli kā kaut kāds aizliegums vai kaut kāds pamudinājums neveikt kādu darbību vai, vai, vai tieši veicināt kādu darbību, bet tas regulējums varētu būt visplašākajā mērā organizēt kaut kādu darbību. Un šajā gadījumā mēs uzskatām, ka šī nodeva ir saistīta ar to, ka viņa regulē sekas, ka hipotēkas ņēmēji neriskē zaudēt mājokli, kurš ir apdrošināts ar šo hipotēku, tātad tās ir sekas, ko cenšas šī nodeva... ar šīs nodevas palīdzību regulēt. Un, otrkārt, arī vakardien tiesas sēdē izskanēja, ka likumdevējs arī ir norādījis to un lietas materiālos un, un diskusijās komisijā ir izskanējis, ka likumdevējs varbūt ir mēģinājis bankas ar šo te veicināt naudu vai, vai peļņu, ko iegūst pie šī EURIBOR likmes kāpuma, atgriezt atpakaļ ekonomikā. Un, piemēram, aicinājusi vai gribējusi veicināt, lai likumdevējs... lai bankas, piemēram, palielina arī depozītu procentu likmes, kas ir it kā klasiska sastāvdaļa varbūt nu daudzās citās tādās situācijās, bet Latvijā, teiksim, depozītu likmes pie EURIBOR kāpuma nepalielinājās, un tas varētu būt arī viens no veidiem, kādā likumdevējs bija mēģinājis varbūt veicināt un organizēt to, ka, ka nauda nepaliek bankās, bet nauda atgriežas ekonomikā. Un es vēlāk to vēl pastāstīšu kopsakarā ar šīs tiesību normas leģitīmo mērķi.

Vienlaikus mēs redzam, ka ne visas nodevas ir, ir tieši saistītas, lai regulētu varbūt tieši nodevas maksātāja kaut kādu uzvedību tādēļ, ka viņš kaut ko dara labi vai slikti, jo ir arī tāda kā finanšu stabilitātes nodeva un uzņēmējdarbības riska valsts nodeva. Un šīs otrās nodevas mērķis ir uzkrāt tādu kā uzkrājumu fondu, ka gadījumā, ja darba devējs kļūtu maksātnespējīgs, ka šeit ir fonds, no kā var izmaksāt darbiniekiem nesaņemto darba samaksu. Un tātad... šī nebūtu vienīgā nodeva, kurai raksturīga pazīme, ka kaut kādu labumu no šīs nodevas gūst personas, kuras nevis maksā nodevu, bet personas, kuras ir sākotnēji cieši ar līgumsaistībām saistītas ar nodevas maksātāju. Un nu šis varbūt ir tikai viens tāds piemērs, varbūt ir vēl tiesību sistēmā citi, bet tādā ziņā šis nebūtu jauns precedents, ka nodevas maksātājs ir cieši saistīts ar kādu personu, kura vēlāk it kā var saņemt labumu no šīs iemaksātās nodevas.

Un, ņemot vērā šos te izklāstītos apstākļus, jā, protams, arī nodevai ir jābūt noteiktai ar likumu, bet droši vien, ja lietā nav strīda par to, ka šis ir noteikts maksājums ar likumu. Nu ņemot vērā šīs te izklāstītās pazīmes, mums liekas, ka, lai gan varbūt viņa nav tāda gluži tipiska un klasiska nodeva, bet viņa kopumā atbilst tām obligātām pazīmēm, kādām būtu jāatbilst valsts nodevai.

Otrais jautājums ir saistīts ar to, vai var uzskatīt, ka... es mazliet arī saīsināšu jautājumu, bet principā, vai var uzskatīt, ka valsts iestādes ir pienācīgi apspriedušās ar

Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem? Vai var uzskatīt, ka Saeima šajā normā noteikto uzdevumu – savlaicīgi apspriesties ar ECB – ir izpildījusi? Un nu jā-saka, ka tad Tieslietu ministrijai nav kompetence varbūt tieši vērtēt šo jautājumu, bet mums jautājums ir uzdots, mēs dosim atbildi. Tātad... nu, vakardienas lietas izskatīša-nas gaitā gan šodien jau tātad vairākkārt ir iezīmējušies vairāki posmi un vairāki argu-menti. Mēs zinām, ka viedoklis Eiropas Centrālajai bankai tika lūgts pie trešā lasījuma un ne pie pirmā lasījuma, bet pie trešā lasījuma. Viedoklis tika saņemts, tas vēlāk tika apspriests arī atsevišķā komisijas sēdē. Un no likumdošanas procesa viedokļa skatoties, mūsaprāt, likumdošanas process pabeigtos ar likuma izsludināšanu. Brīdī, kad viedok-lis Eiropas Centrālajai bankai tika prasīts, tātad bija komisijas stadija un komisijas tre-šais lasījums. Tātad priekšā vēl bija Saeimas sēde, kurā bija trešais lasījums. Priekšā vēl bija Prezidenta tiesības caurlūkot un nosūtīt otrreizējai caurlūkošanai, un tāds lū-gums arī tika izteikts Prezidentam. Prezidents arī tātad uz šo brīdi jau zināja Eiropas Centrālās bankas viedokli. Un, mūsaprāt, lai gan pietiekami netipiski... netipiska situā-cija, un, lai gan varētu vēlēties, ka varbūt viedoklis tika jautāts varbūt pie pirmā lasī-juma, bet formāli šķiet, ka likumdevējam bija visas iespējas ņemt vērā izteikto viedokli.

Un lai gan varbūt varētu... ja uzdotu jautājumu, vai varēja kaut kā vēl agrāk prasīt, vai varēja, vai ideāla situācija būtu kaut kāda citādāka, jā, droši vien jā, bet pie faktiskajām situācijas mēs secinām, ka nu tās... tās minimālās prasības tajā dotajā laika rāmī, kāds bija, faktiski bija ievērotas. Pie tam jāņem vērā droši vien arī tas, ka viedok-lim ir konsultatīvs raksturs. Un jāņem vērā arī tas, ja šim viedoklim būtu veto tiesības, ja, tad droši vien mēs varbūt vērtētu šo situāciju citādāk, bet viedoklim bija konsultatīvs raksturs. Tātad Saeima pirms Saeimas sēdes varēja ar to iepazīties, komisijā tas tika izdiskutēts. Prezidents, vērtējot, vai nodot otrreizējai caurlūkošanai, arī droši vien va-rēja šo visu vērtēt. Un tāds kā tāds, nu, minimālais, minimālais... minimālā procedūra, lai varētu teikt, ka šeit vispār bija jēgpilna un pēc būtības procedūra, minimālā apmērā, mūsaprāt, tika ievērota.

Trešais jautājums. Kāds ir pamatojums kompensācijas sliekšņa 250 tūkstošu eiro izvēlei, lai nošķirtu hipotekārā kredītņēmēju grupas? Mūsaprāt, likumdevējs ir vē-lējies ar šo 250 eiro hipotēkas to sliekšni iezīmēt un aptvert sabiedrības grupu, kuru varētu no, no tā kā novērtēt kā ekonomiski aktīvo un maksāspējīgo sabiedrības vidus-slāni. Un, manuprāt, nebūtu pareizi runāt, ka šis, ka šāds atbalsta instruments vispār varētu būt kā atbalsta instruments kaut kādai sabiedrības trūcīgajai daļai. Jo, kā mēs dzirdējam pirms brīža, jau tad, kad banka izsniedz kādam kredītu, viņa ļoti rūpīgi vērtē, kāda ir šī cilvēka kredīspēja. Un tātad, ja mēs runājam par tādu sabiedrības solidaritāti, kas ir... solidarizējas ar tiem sabiedrības, teiksim, trūcīgākajiem slāņiem, tie, kas ir se-višķi ekonomiski ievainojami, visticamāk, likumdevējs nekad nebūtu izvēlējis šādu sabiedrības slāni atbalstīt caur šo instrumentu, jo vienkārši šis sabiedrības slānis nu,

Tieslietu ministrijas ieskatā, netiek pie šādiem hipotekārajiem kredītiem vienkārši caur banku, nu, risku izvērtējumu.

Un šeit mēs runājam, ka tātad tas varētu būt sabiedrības vidusslānis, kuru likumdevējs ir vēlējies atbalstīt. Un... bet ne tie, kas ir sabiedrības sevišķi turīgā daļa. Un šķiet, ka ar šo sabiedrības vidusslāni arī saistīts tiesību normas leģitīmais mērķis. Un arī noklausoties vakardienas diskusiju un no lietas materiāliem man šķiet, būtu, Tieslietu ministrijas ieskatā, pareizi teikt, ka šeit būtu tā kā divi leģitīmie mērķi, kuri viens otru papildina. Un, un primāri tas ir mērķis panākt, ka tie... tās personas, kuras ir paņēmušas hipotekāro kredītu un veic šos maksājumus, lai viņas varētu turpināt veikt šos maksājumus un nezaudētu tātad primāri šo te savu mājokli. Jo 2008. gada krīzē bija tomēr situācija, ka liela daļa no tiem, kas bija ņēmuši hipotekāros kredītus, arī zaudēja šo te mājokli, lai nekādā veidā netuvinātu to 2008. gada situāciju un tātad primāri, lai personas varētu saglabāt šo te savu kredītu un savu īpašumu, un maksātspēju. Bet otrā lieta ir tā, par ko runāja varbūt arī Latvijas Banka šodien vairāk, ir tas, ka... un kas ir minēts arī likumprojekta anotācijā, ka tās bija likumdevēja reakcija uz iespējamo ekonomisko lejupslīdi un mēģinājums kaut kādā veidā noturēt iekšējo patēriņa tirgu. Un tāpēc ir izvēlēta tieši šī te sabiedrības vidusslānis un nevis trūcīgie kā atbalstītāji... kā atbalstāmā grupa, jo tieši sabiedrības vidusslānis ir varbūt tas, kurš var atļauties... tāda, kuram būtu jāspēj atļauties varbūt lieku reizi aiziet uz teātri vai apmeklēt kādu kafejnīcu, vai, teiksim, tādus izdevumus, kas nav nepieciešamie un obligāti nepieciešamie izdevumi, bet kaut kādus ekstra izdevumus, kas uztur iekšējo patēriņa tirgu un uztur mūsu ekonomisko struktūru apstākļos, kad ir, teiksim, 20% inflācija, ir bijis būtisks, teiksim, arī mums bija elektroenerģijas krīze, būtiski auga elektrības cenas un tad arī vēl šī EURIBOR likme.

Un šķiet, ka pie šiem apstākļiem likumdevējs bija vēlējies tomēr arī kaut kādā veidā veicināt, ka nauda atgriežas atpakaļ patēriņa tirgū, un šiem te vietējiem uzņēmējiem, kuri varbūt arī ir sabiedriskā ēdināšana un dažādi šādi pakalpojumi, kas nav pirmās nepieciešamības lietas, ka cilvēki var turpināt saņemt šos pakalpojumus un tādā veidā neveidojās šī te kopējā ekonomiskā lejupslīde. Un šķiet, ka Latvijas Banka to arī minēja, ka makroekonomiski tas tomēr nav iezīmējies, bet iekšējā patēriņa tirgus kaut kādā mērā tika, nu, noturēts. Un šķiet, ka tas tad arī kalpo... tie 250 tūkstoši eiro kalpo kā tāda robežšķirtne, lai tādu pietiekami plašu sabiedrības grupu, ko varētu raksturot kā sabiedrības ekonomiski aktīvo un maksātspējīgo vidusslāni, šādā veidā balstītu.

Ceturtais jautājums. Vai un kāpēc noteikumi un šie te, ja tā drīkst, teikt „Altum” atbalsta noteikumi 3.2. apakšpunktā noteiktie kritēriji varēja tikt izmantoti hipotekārā kredītņēmēja grupu nošķiršanai? Un šeit jautājums droši vien vairāk ir saistīts par to, vai, piemērojot šos kritērijus, likumdevējs varēja kaut kā precīzāk un mērķtiecīgāk atbalstīt kaut ko no šīs te plašās sabiedrības grupas, kurām vispār ir hipotēka. Man šķiet, ka likumdevējs kopumā varētu būt atbalstījis ar apstrīdēto risinājumu arī tās sabiedrības

grupas, kas ir noteikumu 3.2. apakšpunktā. Tātad tur var būt NBS karavīri, ģimenes ar bērnu un personas ar augstāko izglītību un tā tālāk, bet likumdevēja mērķis bija atbalstīt plašāku sabiedrības grupu nekā tikai to, kas ir šajos te „Altum” atbalsta noteikumos jau. Kā es minēju, šķiet, ka likumdevējs gribēja atbalstīt sabiedrības vidusšķiru, kas ir ekonomiski aktīva, maksāspējīga un kura var noturēt kaut kādu iekšējo ekonomisko patēriņa tirgu.

„Altum” noteikumu 3.2. apakšpunkts, šķiet, ir... varbūt kaut kur pārklājas, bet, šķiet, ir saistīts ar citām daudz šaurākiem legītimiem mērķiem, piemēram, padarīt NBS par... par pievilcīgu darbavietu, jo šeit, nu, NBS amatpersonām ir iespējas uz īpaši labvēlīgiem tur apstākļiem saņemt kredītu un tā tālāk. Tā ir cita un daudz šaurāka politika nekā tā, ko, šķiet, ir vēlējies šajā gadījumā sasniegt likumdevējs, tātad apturēt, teiksim, ekonomisko lejupslīdi un veicināt iekšējā tirgus patēriņu.

Visbeidzot piektais jautājums. Saeimas atbildes rakstā norādīts, ka apstrīdētā norma... noteiktās atšķirīgās attieksmes legītimais mērķis ir sniegt atbalstu hipotekārā kredīta ņēmējiem, kuri nav uzņēmušies būtiska apmēra kredītsaistības par īpaši dārga mājokļa iegādi un nevarēja saprātīgi paredzēt, ka hipotekārais kredīts tik būtiski apgrūtinās viņu stāvokli. Vai ar šo normu minētais mērķis tiek sasniegts? Mums šķiet, ka minētais mērķis tiek sasniegts. Ja... atbilstoši legītimajam mērķim, vai Tieslietu ministrijas sapratnē mērķis tiek sasniegts atbilstoši tam legītimam mērķim, par ko es pirms brīža stāstīju.

Tātad, pirmkārt, mums nav tādu ziņu, ka ļoti plašas cilvēku masas būtu zaudējušas šos hipotekāro kredītu līgumus, jo viņas nebūtu spējušas segt saistības, tātad būtu zaudējuši nekustamos īpašumus, kā tas būtu bijis 2008. gadā, kad par to daudz runāja. Šajā daļā mērķis ir sasniegts. Varbūt ir kādi atsevišķi gadījumi, bet tā tomēr nav tāda kā tendence. Mēs, mēs neesam dzirdējuši tādu tendenci, ka ļoti daudzi zaudēja savus, teiksim, pirktos mājokļus.

Otra lieta, vai tika sasniegts mērķis, kad kaut kādā veidā tomēr tika stimulēts iekšējais patēriņš un šis te iekšējais tirgus. Kaut kādā mērā to dzirdējām arī jau Latvijas Bankas atbildē, ka tomēr var redzēt, ka neliels iekšējā... nu, ka neliels iekšējā tirgus un iekšējā patēriņa pieaugums bija, jo nauda, kas tika izmaksāta atpakaļ patērētājiem, viņa atgriezās jau patēriņa tirgū, un, un šeit tika pirktas preces un pakalpojumi no, nu, no mūsu uzņēmējiem. Un vēl viens varbūt tāds kā aspekts ir, ka arī... ja vērtējam kaut vai tikai statistiku par maksātnespējas gadījumiem, nedz fizisko personu maksātnespējas gadījumi, nedz arī juridisko personu maksātnespējas gadījumi... nu šo gadu ietvaros nav eksponenciāli pieauguši. Nu tātad tas nozīmē, ka arī tās personas, kas saņēma, kurām ir tā hipotēka un kurām bija radušās varbūt tās grūtības segt, viņi nav nonākuši mūsu fizisko personu maksātnespējas reģistrā, jo viņi nevarēja tikt galā ar savām saistībām. Un arī uzņēmēji, domājot par šo otro legītimo mērķi, mums maksātnespēju skaits nav eks-

ponenciāli pieaudzis tāpēc, ka, teiksim, kafejnīcas, muzeji, teātri vai kaut kādas izklaides vietas, kas nav pirmās nepieciešamības, teiksim, masveidā aiziet uz maksātnespēju, jo vienkārši iekšējais tirgus ir tā sarucis, ka, nu, cilvēki neizmanto šos pakalpojumus. Līdz ar to, mūsu ieskatā, tiktāl, cik varējām izvērtēt leģitīmo mērķi un ciktāl dzirdējām arī iepriekšējos paskaidrojumus, mērķis ir sasniegts. Paldies.

I. Kucina.

Paldies, Smiltēnas kundze, par jūsu un Tieslietu ministrijas attiecīgi pārstāvēto viedokli. Tiesnešiem būs jautājumi. Lūdzu, Rodiņas kundze!

A. Rodiņa.

Jā, paldies par jūsu viedokli. Es saprotu, ka jūs bijāt klātesoša vakardienas tiesas sēdē arī attālinātā formā un dzirdējāt diskusiju, kas izvērsās par normu saturu, proti, un tas jautājums bija par to, kas tad ir tas nodevas objekts, par kuru bija jāmaksā šī te nodeva? Vai pietika konstatēt, ka tas ir tāad izsniegts kredīts, tas ir nodrošināts ar hipotēku? Bet, piemēram, tas nav kredīts, kas ir ņemts mājokļa iegādei vai būvniecībā, kā ir teikts apstrīdētās 8.⁴ panta pirmajā daļā, kur ir šis te mērķis minēts.

Un, protams, nu mana jautājuma otra daļa ir cieši saistīta arī ar to tad, kuras personas, tāad šie te kuri patērētāji tad arī varēja saņemt kompensāciju? Vai pietika konstatēt tikai tik... šos divus kritērijus, kas ir minēti tāad apstrīdētā normā, vai tomēr arī bija jāņem vērā šis te kredīta mērķis, kas ir, nu, nostiprināts kā tāds ideāls, kādēļ vispār šis mehānisms tika veidots, pirmajā daļā, panta pirmajā daļā? Paldies. Kāds ir jūsu viedoklis?

A. Smiltēna.

Es saprotu, tāad mājokļa hipotēka iepretim... iepretim visām citām kredīta veidiem, kas nodrošināja hipotēku.

A. Rodiņa.

Jā, jā, tieši tā! Tieši tā!

A. Smiltēna.

Jā. Tieslietu ministrija nebija aktīvs likumdevēja... aktīvs dalībnieks likumdošanas procesa posmā, līdz ar to es to atbildi sev konstruēju, vadoties no tā, kas ir lietas materiālos un izdiskutēts tiesas sēdē. Bet, manuprāt, šīs divas grupas nav viena otrai jāpretstata, ņemot vērā to leģitīmo mērķi, kā Tieslietu ministrija to izprata. Jo tie... tāad tā primārā viena no grupām, kuru vēlas atbalstīt, ir tie, kas ir tieši hipotēkas mājokļi, lai viņi nezaudētu to mājokli, lai viņi varētu joprojām turpināt savu kredītīgumu, lai viņi tur var atrasties. Bet tas otrs plašākais mērķis vispār veicināt iekšējā tirgus patēriņu un... un to, ka personas ne tikai veic visus obligātos maksājumus, pēc tam viņiem vispār

vairs tālāk nav nekāda nauda, ko varētu papildus kaut kādus pakalpojumus pirkt, kas nav pirmās nepieciešamības vajadzība, bet kas tomēr ir ekonomikas sastāvdaļa, kaut vai šī te sabiedriskā ēdināšana un tādas lietas. Šajā gadījumā šķiet, ka šeit nav nekādu pretrunu, jo neatkarīgi no tā, kādam kredītam tev ir šī te hipotēka ņemta, ja tev kredītu maksājumi ir jāveic kaut vai par studiju kredītu un tev pēc studiju kredīta segšanas vairs nav nekādu brīvo līdzekļu, ne lai, teiksim, vestu bērnus uz pulciņiem, ne uz teātri, neko tamlīdzīgu, šķiet, ka šie divi mērķi viens otram nav pretstatā, ja skatāmies, ka likumdevēja leģitīmais mērķis ir... tā kā sastāv no vairākām komponentēm. Arī paturot prātā komponente ir veicināt iekšējā tirgus patēriņu.

A. Rodiņa.

Paldies. Un tad es precizēšu, ņemot vērā jūsu sniegto atbildi un arī tostarp, ko jūs skaidrojāt par šiem te diviem leģitīmiem mērķiem. Tad jūs arī teiktu, ka tas būtu atbilstoši apstrīdētajām normām, ja, piemēram, vienai personai ir vairāki šādi te noslēgti līgumi, par kuriem tiek saņemta šī kompensācija, tad tas arī atbilstu šiem te jūsu minētajiem leģitīmajiem mērķiem? Jo lietas materiālos ir tāda informācija, ka ir. Nu, protams, tie nav tādi tipiskie gadījumi, bet tomēr ir tādi gadījumi, ka personai ir vairāki šie te kredīta līgumi, un viņa saņem šo te kompensāciju.

A. Smiltēna.

Nu... Šķiet, vakar mēs apspriedām tiesas sēdē to situāciju, ka vienai personai ar vienu hipotēku varētu būt nodrošināti vairāki kredīti, bet šie kredīti vienlaikus visi ir saistīti ar vienu un to pašu mājokli, piemēram, zemes iegāde, mājokļa iegāde vai mājokļa remonts, vai dažādās šajās te kombinācijās. Šķiet, ka šeit nav nekādas pretrunas ar to leģitīmo mērķi, pat ar to primāro leģitīmo mērķi, ka persona saņem to kompensāciju vienkārši, lai varētu saglabāt savā... savā īpašumā šo te iegādāto nekustamo īpašumu. Ja jūs jautājat mazliet arī plašākā, nu es gan nezinu, vai ir konstatēti tādi gadījumi, kad personai ir hipotēka studiju kredītam un dzīvoklim, nu tas ir nodrošināts ar... ar vienu un to pašu hipotēku vai varbūt ar vairākām hipotēkām. Tas ir teorētisks apsvērumš, vai šāds gadījums patiešām ir. Bet šķiet, ka, ņemot vērā, ka tā sabiedrības grupa, ka... tā atbalstāmā grupa – ekonomiski aktīvs, maksātspējīgs vidusslānis – ir pietiekami plaša, un, ja šajā plašajā grupā ir varbūt viens vai otrs netipisks gadījums, tad tas būtu vērtē... nu, tāds samērīguma vērtējums, vai šis te viens vai divi, vai kādi izņēmumi jau pašu instrumentu padara par nespējīgu sasniegt leģitīmo mērķi. Nu tas ir tā kā svēršanas un mērīšanas jautājums. Mūsu ieskatā, ja tādi gadījumi ir atsevišķi izņēmumi, tas nepadara šo instrumentu kopumā par nespējīgu sasniegt to leģitīmo mērķi attiecībā uz tām tipiskajām situācijām.

A. Rodiņa.

Paldies. Es gribēju precizēt. Jūs arī pieminējāt, un, ņemot vērā jūsu atbildes raksta... piedošanu, viedokļa, rakstveidā izteikto viedokli es lasīju, es nojautu, ka jūs nebijāt, nu, Tieslietu ministrija, nebija iesaistīta šo normu izstrādē tiešā veidā, jūs nevarējāt paust savu viedokli. Vai jūs varat precizēt?

A. Smiltēna.

Tieslietu ministrija... nu, ja tā varētu teikt, klausītāja režīmā varbūt bija arī klāt komisijas sēdēs, bet katrā ziņā mēs, nu, nevaram salīdzināties ar... ar to lomu, kādu, piemēram, Latvijas Banka spēlēja šī te likumprojekta izstrādē, kur nu tieši piedalījās arī paša satura veidošanā un visu to apsvērumu veidošanā.

I. Kucina.

Paldies. Jautājumi, lūdzu, Briedes kundzei!

J. Briede.

Jā, paldies. Man ir jautājums par summu divi tūkstoši... 250 tūkstoši. Jūs arī... Tieslietu ministrija savā viedoklī ir arī norādījusi, ka tur tā kā nav saskaņa ar, ar tiesību normu sistēmu, jo tie ir Ministru kabineta noteikumi, uz kuriem atsaucās arī Saeima, regulē pavisam kaut ko citu. Tas ir, šo te atbalstu, nevis to... to kredīta atlikumu. Un jūs teicāt, un arī Saeima saka, ka tā tad tas, tas mērķis bija atbalstīt vidējo sabiedrības slāni, bet ne tos pašus bagātākos un, un tā kā nevis... nu, ne tos, kas bija iegādājušies tos pavisam dārgos īpašumus. Un, un, bet kā, kā tas tagad izskatās? Ja, piemēram, persona ir iegādājusies īpašumu 2010. gadā. Un ir ļoti liela, mēs zinām, ka ir diezgan liels inflācijas procents katru gadu, un tad tagad 2023. gadā viņam ir palikuši, nu, kaut vai 200 tūkstoši vēl. Tas nozīmē, ka viņa saņem šo te atbalstu. Vai tas tad iet kopā ar to atbalsta mērķi? Paldies.

A. Smiltēna.

Jā. Es sapratu jūsu jautājumu. Šķiet, jūs līdzīgu jautājumu uzdevāt arī vakar jau, un... Un līdz ar to tā atbilde būtu tāda, ka teorētiski mēs varam iedomāties šādu situāciju, mēs nezinām, vai kāds tāds gadījums ir viens vai divi, vai cik, bet teorētiski varam iedomāties šo situāciju. Un līdz ar to tas ir arī tāds kā apsvērumu un... un vērtējumu jautājums, vai tas, ka ir viens vai divi, vai trīs šādas situācijas, padara visu atlikušo to mērķēto palīdzību tām mērķgrupām par leģitīmo mērķi nesasniegšu.

Es domāju arī par to, kādēļ ir šis te... atlikusī kredīta summa un kāds varētu būt leģitīmais mērķis. Mēs nepiedalījāties tā kā projekta izstrādē, un, iespējams, tā atbilde vēl sekos šīs sēdes gaitā no kādas no pusēm, bet es pieļauju, ka varbūt likumdevējam bija arī grūti piefiksēt kaut kādu stabilu, konstantu vērtību, jo, kā jau jūs minējāt, cena, par kuru iegādājas sākotnēji pirms nezināma gadu skaitu, cena kāda bija šim īpašumam

2003. gadā. Kredīts, kāds ir ņemts tad un kredīta at... ir, ir ļoti tādas staigājošas vērtības, jo īpašuma vērtība var pieaugt un viņa var arī nokristies kaut kādā brīdī, un, ka tas bija tā kā mēģinājums piesaistīt kaut kādam vienā konkrētā brīdī fiksētai kopējai kaut kādai, nu, robežšķirtnei. Jo īpašumi patiešām var būt pirkti iepriekšējā gadā, pirms pieciem gadiem, pirms 15 gadiem, un... un tā īpašuma vērtība var staigāt. Es pieļauju, ka tas ir likumdevēja mērķis kaut kādā veidā fiksēt kaut kādu konkrētu, piefiksēt to, to, to vērtību. Bet to droši vien varēs atbildēt precīzāk kādi, kas ir bijuši klāt pašā izstrādē.

J. Briede.

Paldies.

I. Kucina.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Lūdzu, Jurisa kungs!

J. Juriss.

Jā, paldies! Man būtu tāds jautājums. Vai, Tieslietu ministrijas ieskatā apstrīdētās normas sasniedza vienu no normu leģitīmajiem mērķiem – sociāli atbildīgas valsts rīcību?

A. Smiltēna.

Uzskatām, ka jā. Jo, kā jau es minēju, tad šī te sociālā atbildība un sociālā solidaritāte, šķiet, vismaz šajā gadījumā likumdevējs to nav saistījis tikai un vienīgi ar sociāli sevišķi ievainojamām personu grupām, kuras tiek tradicionāli uzskatītas par sociāli ievainojamām grupām – bērni, veci cilvēki, personas ar īpašām vajadzībām un citas šādas grupas.

Šajā gadījumā likumdevējs ir izvēlējis atbalstīt tieši ekonomiski aktīvu, maksāspējīgu personu grupu, lai reaģētu uz iespējamiem riskiem, ka ekonomikā notiks, nu, lejupslīde, un principā pēc tam pašai valstij un likumdevējam būs jācīnās ar šīm lejupslīdes sekām jau kā ar sociālajiem pabalstiem vai vēl kaut kādiem, nu, citiem instrumentiem, kas valstij ir.

J. Juriss.

Paldies par atbildi.

I. Kucina.

Tad man vēl divi jautājumi.

Saistībā ar jūsu pausto rakstveida viedokli, lai jūs precizētu, jo dzirdējām šodien nedaudz izvērstāku viedokli, nekā tas ir rakstveida viedoklī, un konkrēti par apstrīdētās normas mērķi. Jūs norādījāt, ka kopumā tā nodrošina tāpat leģitīmā mērķa sasniegšanu – sabiedrības labklājības nodrošināšana. Un tad ir teikums: „Vienlaikus norma var

aptvert personu grupas, kurām tas nav objektīvi nepieciešams.” Tā konkrēti – jūs piek-
rītat likumdevēja izvirzītajam mērķim, vai tomēr tas ir vai nav piemērots? Paldies.

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu un iespēju precizēt. Mēs uzskatām, ka instruments sa-
sniedz leģitīmo mērķi un ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Vienlaikus, ņemot
vērā to, ka mērķgrupu ir samērā grūti definēt, šeit varētu būt arī kādi statistiski izņē-
mumi, atsevišķi gadījumi, kurus var no kopējā... kopējā atbalsta saņēmēju skaita izņemt
ārā kā atsevišķu gadījumu, kurā varētu pateikt, ka – jā, nu šis gadījums nav, šis gadījums
nav gluži tas, kuram vajadzētu būt šajā mērķa grupā. Vienlaikus ir arī ārkārtīgi grūti
pateikt, kā vēl vajadzētu nodefinēt kritērijus, lai aptvertu šo te ekonomiski aktīvo, mak-
sātspējīgo sabiedrības vidusdaļas mērķgrupu. Un, mēģinot nodefinēt tik plašu to
mērķgrupu, iespējams, tajā mērķgrupā tomēr ir atsevišķi izņēmuma gadījumi, kur mēs
varam redzēt, ka šis ir kā izņēmums kopējā, nu, grupā un neatbilst varbūt tieši tai pazī-
mei. Varbūt ir, ka persona ir turīgāka nekā varētu teikt, ka tas ir vidusslāņa cilvēks.

I. Kucina.

Paldies. Un tad jautājums par viedokli pausto, kur Tieslietu ministrija norāda,
ka apstrīdētā norma nav pieņemta atbilstoši labas likumdošanas principam. Varbūt va-
rēsiet lūdzu norādīt, kādi ir konkrēti jūsu apsvērumi, kādēļ un kādā aspektā? Paldies.

A. Smiltēna.

Jā. Paldies par iespēju precizēt viedokli. Un... fakti par to, kādā procedūrā ko-
misija strādāja ar šo likumprojektu, ir, ir gan lietas materiālos, gan ir izskanējuši vakar-
dien un šodien sēdē, un kas šajā gadījumā ir netipiski, pretēji tipiskām situācijām, ka
no lasījuma uz lasījumu šie te... idejas un tas, kādā... un tas, tā... tā instrumenta formu-
lējams ļoti būtiski mainījās, kas ir netipiski. Jo tipiskā likumdošanas situācijā tā ideja
ir... ideja ir pietiekami tāda abstrakta, un tad no lasījuma uz lasījumu viņa tiek konkre-
tizēta, bet pati tā, tas mērķis un ideja tā kā nemainās, vienkārši katrā lasījumā nāk klāt
 kaut kādas konkretizējošas detaļas, kas tā kā šo... šo ideju, ideju notur. Un, un pie šīs
ideālās situācijas, visticamāk, arī likumdevējs būtu jau pirmā, otrā lasījumā lūdzis Ei-
ropas Centrālās bankas viedokli. Bet... bet konkrētie faktiskie apstākļi ir pilnīgi citā-
dāki, ja.

Tātad starp lasījumiem pat pats tas, tā instrumenta tā juridiskā jēga ļoti daudz
mainās arī apstākļi. Ir daudz diskutēts gan par to sliksni, kāds ir jānoliek. Viņš mainās
no 100 tūkstošiem, 300 tūkstošiem, 250 tūkstoši. Arī par termiņu, no kura tas būtu at-
tīcināms, ja, vai tad no 2023. gada 1. janvāra vai 1. maija, vai 1. septembra, un beigās
paliek 31. oktobris. Arī tas, vai šī nodeva tālāk kādam tiek izmaksāta vai vienkārši pa-
liek valsts budžetā. Un tātad ir ļoti daudzi šie, nu ļoti tāda mainīga šī te tiesiskā doma
un ideja, kas ir tā kā netipiski apstākļi.

No otras puses, tas liek secināt, ka likumdevējs patiešām ārkārtīgi intensīvi meklēja piemērotus instrumentus tās savas idejas un leģitīmā mērķa iedziļināšanai. Nu tie apstākļi bija varbūt likumdošanas ierastam procesam netipiski, bet likumdevējs centās meklēt, centās uzklaut. Mēs redzam, ka ir pietiekami daudzas personas arī tur ir uzklautas un ir daudzas diskusijas. Un nu no šāda viedokļa atkal likumdošanas process ir... ir... atbilst prasībām, ka viedokļi tiek uzklauti. Tas, ka ideja pati ir, ir tik ļoti mainīga bijusi, ir patiešām diezgan netipiski Latvijas parlamentārajam procesam.

I. Kucina.

... jūs uzskatījāt un uzskatāt joprojām, ka neatbilst labas likumdošanas principam?

A. Smiltēna.

Šķiet, mēs... šobrīd Tieslietu ministrija varētu arī to viedokli precizēt, ka varbūt, ka likumdošanas process bija nevis neatbilstošs, bet diezgan netipisks. Jā, diezgan netipisks, bet kopumā atbilst, pamatā atbilst visiem kritērijiem, lai sasniegtu pienācīgu likumdošanas procesu.

I. Kucina.

Labi, paldies. Tātad viedoklis ir precizēts, un tiesa ņem vērā. Lūdzu, turpināsim ar jautājumiem. SEB bankas pārstāvi, lūdzu!

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa! Godātā Smiltēnas kundze! Tieslietu ministrijai šai lietā ir trīs viedokļi. Viens datēts ar 13. augustu, jūsu parakstīts, otrs 28. oktobri, abi pagājušajā gadā, un trešais šobrīd, tik tikko. Divi pirmie ir konsekventi, savstarpēji sakarīgi un viens otru papildinoši. Tie ir sniegti divās lietās, kas tagad ir apvienotas. Trešais ir krasā pretrunā faktiski visos jautājumos, kas ir rakstveidā mums iesniegti, krasā pretrunā ar šiem abiem dokumentiem. Un, proti! „Tieslietu ministrijas ieskatā,” es jūs citēju, “apstrīdētā norma nav pietiekami mērķēta.” Tāpat jūs galu galā arī secināt, īpaši uzsverot to ar treknrakstu: „Līdz ar to, Tieslietu ministrijas ieskatā, lietas materiāli nesniedz priekšstatu, ka apstrīdētā norma ir pamatota ar objektīviem un racionāliem apsvērumiem.” Kāpēc tāda radikāla viedokļa maiņa?

A. Smiltēna.

Nu... Pie šīs viedokļa maiņas droši vien noveduši arī lietas visi tie apstākļi, ko mēs esam izsprieduši un izdiskutējuši lietas izskatīšanas gaitā. Jo nu arī katra institūcija sniedz aizvien jaunus papildus apsvērumus un argumentus, un... nu līdz ar to mūsu viedoklis šobrīd, arī atbildot uz Satversmes tiesas papildus uzdotajiem jautājumiem, varbūt

tie jautājumi arī tieši tādēļ tika uzdoti, ka varbūt kaut kas līdz galam nebija skaidrs sākotnējā viedoklī, ir tāds.

L. Liepa.

Paldies. Sakiet, lūdzu, jūs tikko, sākot savu uzstāšanos, norādījāt, ka likumdevējs vēlējies veicināt tai skaitā depozītlikmju paaugstināšanu. Bankas tātad maksātu depozītnoguldījumiem. Kādā veidā ar šo regulējumu?

A. Smiltēna.

Es to minēju kā piemēru, atsaucoties uz vakardien Saeimas pārstāvja izteikto viedokli, ka likumdevējs kopumā vēlējās ietekmēt šo te banku sektoru, lai... lai nauda vairāk atgrieztos arī ekonomikā vai arī lai personas, nu, neciestu no... lai... lai EURIBOR likmju paaugstinājums nebūtu tikai ar vienpusēju ieguvumu, kas būtu kredīta izsniedzējiem. Bet minēju, ka citās valstīs ir tipiski, ka, augot EURIBOR likmēs, arī depozīta procenti mēdz pieaugt. Un tādā gadījumā arī personas ir vairāk ieinteresētas arī noguldīt un, un, un tātad tādā veidā arī kaut kādā veidā varbūt kompensēt to, ka viņa kredītu procentu...

L. Liepa.

Šeit tekstā mēs to neredzam. Anotācijā, nedz arī...

I. Kucina.

Bet saņēmām atbildi tagad. Jā, paldies! Ejam tālāk ar jautājumiem.

L. Liepa.

Jūs minējāt – nauda, naudai jāatgriežas ekonomikā. Vai tas nav pilnīgā pretrunā ar to, ko Eiropas Centrālā banka cenšas panākt tieši šajā laika posmā, palielinot procentu bāzes likmi EURIBOR?

A. Smiltēna.

Jā. Droši vien, ka tas ir Eiropas Centrālās bankas politika. Bet es domāju, ka Latvijas likumdevējs var izšķirties rīkoties arī citādāk, ņemot vērā, ka arī ekonomiskā situācija ne visās Eiropas Savienības valstīs vienmēr ir analogiska. Un šeit, es nezinu, vai visās Eiropas Savienības valstīs bija elektroenerģijas krīze. Varbūt dažās bija, varbūt nē, bet Latvijā bija. Es... diez vai visas Eiropas Savienības valstis tik ļoti ekonomikā strukturāli bija saistītas varbūt ar sankcionētiem uzņēmumiem un arī šeit piedzīvoja kaut kādu ekonomikas satricinājumu. Diez vai citas Eiropas Savienības valstis arī kaut kādu ekonomikas satricinājumu piedzīvoja saistībā ar Ukrainā uzsākto karu, saistītajām sankcijām. Tātad tie bija papildus... papildus tādi elementi, kas varbūt nebija raksturīgi, teiksim, tur Portugāles vai Kipras ekonomikā attiecīgajā laikposmā, līdz ar to, nu... Tā doma ir tāda, ka likumdevējam ir, tieši tāpēc ir pienākums uzklaut Eiropas Centrālās

bankas viedokli un argumentus, bet tam Eiropas Centrālās bankas viedoklim nav veto tiesības. Likumdevējs var pieņemt lēmumu. Nu, protams, par to pēc tam arī atbildēt par savu pieņemto lēmumu pats.

L. Liepa.

Tā tad Tieslietu ministrijas ieska ir, ka, ja eirozona cīnās ar inflāciju, tad eirozonas dalībvalsts Latvija var tieši otrādi – necīnīties ar inflāciju, bet mest naudu...

I. Kucina.

Tāda tā atbilde nebija, tas jūsu secinājums.

L. Liepa.

Jā, es jautāju, vai es esmu pareizi sapratis?

I. Kucina.

Smiltēnas kundze!

A. Smiltēna.

Mans secinājums bija tāds, ka katra Eiropas Savienības dalībvalsts var izvēlēties un, minot konkrētus apstākļus, izvēlēties rīkoties mazliet citādāk. Un šeit kā konkrētos apstākļus minēja, teiksim, elektroenerģijas krīzi vai... vai tā saucamo Krievijas sankciju ietekmi Latvijas ekonomikā, lai noturētu un stabilizētu savu ekonomiku un neveicinātu strauju ekonomikas lejupslīdi.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde saņemta? Jā?

L. Liepa.

Paldies. Jā, saņemta. Interesanti! Jūs norādījāt, ka likumdevējs ir vēlējies atbalstīt vidusslāni. Kā jūs definētu vidusslāni un kā tas parādās anotācijā vai normas tekstā?

I. Kucina.

Jā.

A. Smiltēna.

Es jau minēju, ka... ka definēt vidusslāni ir pietiekami grūts uzdevums, un tāpēc varētu, nu, tāpēc varētu arī būt, ka... tīri statistiski šajā te... atbalsta saņēmēju grupā varētu iekļūt arī kāds cilvēks, kuru mēs neuzskatītu par vidusslāni, viņš varētu būt varbūt pēkšņi trūcīgs vai arī sevišķi turīgs cilvēks.

Tomēr šķiet, ka vidusslānis ir tās personas, kuras ir ekonomiski aktīvas, tātad viņām ir darbs, regulāri ienākumi, kuras regulāri maksā nodokļus un kuras ir nu, piemēram, spējīgas uzturēt kredītu, un kuru ienākumi ir pietiekami lieli, lai bankas izvērtētu, ka tas risks ir tāds, ka šīs personas var ņemt kredītu un hipotēku.

L. Liepa.

Paldies. Ja mēs sekojam jūsu piedāvātajam uzstādījumam, tad ekonomiski aktīvas personas piedalās saimnieciskajā aprītē, un lielākā daļa no tām ne tikai redz pieaugošu izdevumu pozīciju, bet arī to ienākumi adekvāti pieaug. Līdz ar to, vai šo varētu uzskatīt par mērķētu sabiedrības atbalstu? Tātad mērķētu atbalstu tai sabiedrības grupai, kurai patiešām ir nepieciešama visvairāk šī palīdzība?

A. Smiltēna.

Bet... šķiet, ka likumdevējs saskaņā ar to leģitīmo mērķi, ko es cenšos šodien izskaidrot, kāds viņš ir mūsu izpratnē, mērķēti ir centies atbalstīt tās personas, kurām patiešām ir jau hipotēka. Un tur viņas ir precīzi konstatējamas. Savukārt šis te plašākais leģitīmais mērķis vispār nodrošināt to, ka nav ļoti strauja ekonomikas lejupslīde uz iekšējā, nu, patēriņa tirgus tādu krasu samazināšanos, šeit nu nekādi īpaši mērķēti tādi citi kritēriji nebūtu pielietojami, lai definētu, vai šī persona ir vai nav vidusslānim atbilstoša.

L. Liepa.

Pēc Ieņēmumu dienestā pieejamās informācijas par mājsaimniecības kopējo ienākumu to nevarētu definēt?

A. Smiltēna.

Jā, es, es droši vien nojaušu, uz ko velk jūsu jautājums... jo likumdošanas arī tajā procesā kā viena no idejām bija tā, ka likumdevējs varētu likt kopā daudz vairāk datus un daudz vairāk analizēt kaut kādus datus, lai daudz specifiskāk atrastu kādu grupu, kurai ir grūtības veikt maksājumus. Un likumdevējs izvēlējas šādu pieeju nedarīt, jo tas ir pietiekami laikietilpīgi. Un mēs jau šodien arī sēdē dzirdējam to, ka, iespējams, tas instruments jau tāpat varētu būt novēlots, un, ja tas likumdevējs būtu vēl tik ļoti daudz datus licis kopā un vācis tādu statistiku, un vēl saņēmis piekrišanu no datu subjektiem, ka tos datus var apstrādāt, iespējams, ka tas vienkārši tad būtu pārāk novēlots.

Bet, ja mēs tik un tā runājam par mērķētu kaut kādu to... šādā veidā varētu varbūt atlasīt no visa kopējā, nu teiksim, hipotēku līgumu skaita personas, kurām ir objektīvi radušās kaut kādas grūtības segt maksājumus. Bet šī darbība nebūtu lietderīga attiecībā pret otru leģitīmo mērķi, attiecībā pret, teiksim, šo iekšējā patēriņa veicināšanu, jo iek-

šējā patēriņa veicināšana... tāpat ir atsevišķs legītīmais mērķis. Un lai mēs definētu personas, kurām jau ir kaut kādas grūtības ar šo, manuprāt, šeit nav nepieciešams veikt šādu datu apstrādi, lai saprastu, ka... ka legītīmo mērķi – veicināt iekšējā patēriņa tirgu – var sasniegt tad, ja personām faktiski ir vairāk brīvie apgrozāmie līdzekļi.

L. Liepa.

Paldies. Es atvainojos, kur jūs tieši redzat šo mērķi – veicināt iekšējo patēriņu? Es nedz normas tekstā, nedz anotācijā to neredzu.

A. Smiltēna.

Anotācijā ir rakstīts un anotācijā ir minēts, ka šeit ir jānovērš risks ekonomikas lejupslīdē. Un no Latvijas Bankas paskaidrojumiem šodien arī izrietēja, ka tad ir bijusi diskusija par iekšējā patēriņa tirgu.

Un galu galā tas, ka šeit varētu būt runa par to, kā uzvedas patērētājs apstākļos, kad ir ierobežoti finanšu līdzekļi, manuprāt, izriet arī no paša likuma, kurā ir ietverts, jo tas ir Patērētāju aizsardzības likums. Tātad tas ir likums, kurš varētu veicināt un regulēt tad patērētāju uzvedību konkrētā situācijā.

L. Liepa.

Paldies. Mēs turpināsim.

I. Kucina.

Paldies! Jā, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Es atvainojos, es arī sēžot. Es atvainojos!

I. Kucina.

Jā, turpiniet, lūdzu, jā!

M. Šķiņķis.

Lai varētu precīzāk uzdot jautājumus. Un pirmais par regulējuma... regulējošas darbības funkcijas tātad funkciju. Un, ja varat īsi tiesai mums izskaidrot loģiku tikai, kā pieņemtais regulējums, tieši pieņemtais regulējums, kā tas varētu ietekmēt to, ka depozītu likmes bankas varētu pacelt. Tikai tādu loģisku to domas ķēdi, kāds tieši pieņemtais regulējums varētu ietekmēt banku rīcību, paceļot depozītlīkmes?

A. Smiltēna.

Šī regulējuma tās tālejošākās sekas ir tas, ka personas iegūst savā rīcībā vairāk, nu, apgrozāmos līdzekļus ikdienas izdevumiem. Ja persona nogulda, un šeit mēs nerunājam par noguldījuma termiņu, bet, ja persona nogulda noguldījumu un pēc tam saņem

augstāku procentu depozīta likmi, nekā ir, tas nozīmē, ka persona, saņemot izmaksā procentu depozītu likmi, viņa dabon šos te apgrozāmos līdzekļus, ko viņa tālāk var izmantot savā mājāsaimniecībā.

M. Šķiņķis.

Jā, bet jautājums bija: vai banka palielina depozīta likmi, maksā lielāku naudas summu atlīdzībā par noguldījumu, tāpēc, ka ir pieņemts regulējums šāds? Kā tas ietekmē bankas...

I. Kucina.

Kolēģi! Es teiktu, šis jautājums vairāk domāts finanšu sektoram. Ja Smiltēnas kundze var atbildēt – var atbildēt, bet, ja nē, turpināsim ar juridiska rakstura jautājumiem, jo mēs klausāmieš Tieslietu ministrijas viedokli. Paldies.

M. Šķiņķis.

Jā, paldies. Nākamais jautājums par likumdošanas procesu. Jūs teicāt, ka likumdevējam bija iespēja ņemt vērā Eiropas Centrālās bankas viedokli, bet tie datumi neiet kopā ar jūsu apgalvojumu. Tātad likums tika pieņemts 6. decembrī, Eiropas Centrālā banka savu atzinumu datēja 11. decembrī, 13. decembrī tas tika publiskots. Tad, lūdzu, izskaidrojiet, kā likumdevējs varēja ņemt vērā šo Eiropas Centrālās bankas atzinumu?

A. Smiltēna.

Es minēju, ka likumdošanas procesā... likumdošanas procesā to varēja ņemt vērā, un likumdošanas process ietver arī Prezidenta nu, teiksim, stadiju, kurā Prezidents vērtē likumu, tai skaitā lūgumu nodot likumdevējam atgriezt otrreizējai caurlūkošanai likumprojektu.

M. Šķiņķis.

Tad man nākamais jautājums, un es lasu arī Tieslietu ministrijas nolikumu, ka ministrija atbildīga par Eiropas Savienības tiesību pārņemšanu, ieviešanu, Eiropas Savienības regulējumu. Tad, vai jūs uzskatāt, kad atbilstoši līgumam par Eiropas Savienības darbību un arī Padomes lēmumu, kas nosaka, ka ir jāapspriežas ar Eiropas Centrālo banku, vai tas ir atbilstošs uzskats, ka arī brīdis, kad Prezidentam ir iespēja neizsludināt, ka tas ir vēl atbilstošs brīdis, kad konsultācija notiek?

A. Smiltēna.

Es jau minēju to, bet vēlreiz precizēšu, ka šajā gadījumā mēs uzskatām, ka ir notikusi konsultācija ar ECB minimālajā standartā.

Ir skaidrs, ka būtu bijis labi, ja tā konsultācija būtu notikusi kaut kādā agrākā stadijā. Būtu bijis labi, ja likumdevējs ne tikai trešajā, bet kādā citā lasījumā jau būtu nonācis pie tā galējā formulējuma, bet tā nenotika, un tā nenotika. Un mēs zinām arī,

ka Saeimas izteiktais arguments ir tāds, ka ātrāka konsultēšanās nebija iespējama tieši tādēļ, ka starp lasījumiem ļoti mainījās tā redakcija, likumprojekta redakcija, un Saeima pati uzskata, ka viņa izvēlējās konsultēties tajā brīdī, kad viņa saprata, ka tā norma beidzot... tā doma un tā norma beidzot ir nofiksēta un noformulēta.

I. Kucina.

Paldies.

M. Šķiņķis.

Sapratu pozīciju. Tad arī par to, ka ir mainījusies ministrijas nostāja. Jūs rakstījāt viedokļos, ka nav ņemtas vērā Latvijas Bankas ECB ekspertu riska prognozes, pieņemot regulējumu. Ja var... ja varētu izskaidrot, kas vakardien no teiktā ir licis šajā aspektā mainīt pozīciju vai varbūt šajā aspektā nav mainīta pozīcija?

A. Smiltēna.

Nu līdzīgi kā likumdošanas procesā, līdzīgi kā ar Eiropas Centrālo banku, kas ir viena no personām, ar kuru ir jākonsultējas, tā arī ar institūcijām un pārstāvjiem, kas bija iesaistīti pašā likumdošanas procesā. Likumdevējam ir viedoklis to... likumdevējam ir pienākums to uz klausīt, bet likumdevējam nav... neviens no šiem viedokļiem nav obligāti saistošs.

Un protams, protams, ka tipiskās situācijās mēs sakām, ka likumdevējs uz klausā iesaistīto pušu viedokļus, parasti arī ņem vērā, precizē likumprojektu, ir ievērots labas likumdošanas princips. Šajā gadījumā tas gluži tā nav. Šajā gadījumā likumdošanas procedūra ir bijusi visnotaļ netipiska gan tajā, cik ļoti starp lasījumiem ir mainījušās redakcijas, gan tajā, kādi viedokļi ir ņemti vai neņemti vērā. Visnotaļ netipiski, bet ne tādi, lai pateiktu, ka neiztur standartu, ka likumdošanas procedūra ir bijusi visaptveroša un, un viedokļi ir uz klausīti.

M. Šķiņķis.

Jā, man jautājums gan bija – kas vakardien no dzirdētā lika mainīt, bet...

I. Kucina.

Kolēģi, atbildi saņēmām, jā.

M. Šķiņķis.

Un tad te būs tāds juridisks jautājums, kuru, es domāju, jūs varēsiet ļoti labi atbildēt. Jūs tā tad saki, ka ir jauns leģitīms mērķis konstatēts – patēriņa veicināšana, stimulēšana Latvijā, lai tā tad šie kredīt... visi faktiski kredītņēmēji hipotekārie nu varētu turpināt apmeklēt kafejnīcas un citas tā tad... nu, lai tas patēriņš būtu šeit, Latvijā.

Un tāpēc man jautājums ministrijai juridisks: vai jūs varētu atbildēt samērīguma testa soļos, vai jums neliekas... nu jā, pozīcija tāpat vai tur nevarētu būt kāds samērīguma testa soļa pārkāpums pie šāda leģitīmā mērķa, ņemot vērā, ka faktiski tad tas... šis patēriņa veicināšanas moments tiek uzlikts uz privātpersonām – kredītiestādēm?

A. Smiltēna.

Es, pirmkārt, gribēju precizēt, ka tas nav jauns leģitīmais mērķis, jo to leģitīmo mērķi var atvasināt no to, kas ir rakstīts likuma anotācijā – tā ir ekonomikas lejupslīde un sabiedrības labklājības kopējā nodrošināšana. Bet nu te gribētu uzdot pretjautājumu: vai jūs varētu precīzāk iezīmēt, pret ko man vajadzētu to samērīguma testu? Vai, kur ir tā, kur ir tā... šaurā...

I. Kucina.

Precizējiet, lūdzu! Jā!

A. Smiltēna.

Es varētu ļoti gari tagad sākt runāt.

M. Šķiņķis.

Nu tad varbūt pēdējais solis pie atbilstības.

I. Kucina.

Konkrēts jautājums, lūdzu, kolēģi!

M. Šķiņķis.

Vai... Jā, es centīšos uzdot konkrētāk. Vai tāpat privātpersonām nodarītais... pie teikuma iesniedzēja nodarītais īpašumtiesību ierobežojums nav nesamērīgi liels pretstatā sabiedrības ieguvumam?

I. Kucina.

Kolēģi, šo jautājumu vērtē Satversmes tiesa. Es domāju, ka Tieslietu ministrijai nav jāatbild uz šādu jautājumu. Ja jums konkrēti precizējošs jautājums tieši kontekstā nevis ar sprieduma būtību, bet ar apstrīdēto normu, lūdzu, uzdodiet.

M. Šķiņķis.

Vislielāko cieņu, bet tas ir visjuridiskākais jautājums, kādu var uzdot Tieslietu ministrijai.

I. Kucina.

Lūdzu, precizējiet, ja ir nepieciešams precizēt.

M. Šķiņķis.

Labi, tad es vairāk šo jautājumu neuzdošu, jo man nav bijusi iespēja, bet es respektēju, protams, tiesas nostāju šajā pozīcijā.

Tad man ir jautājums par sociāli atbildīgas valsts principu. Mēs vismaz tā lasām, ka būtisks elements šajā ir tāad subsidiaritātes princips, ka personai, kurai tiek sniegts atbalsts, balstoties uz šo principu, pašai, nu, pirmkārt, jāgrib, jāvēlas atbalsts. Vai jūs uzskatāt, ka tomēr šis subsidiaritātes princips nav jāievēro?

A. Smiltēna.

Varbūt mana atbilde sastāvēs no divām daļām un varbūt atbildei trūkums tas, ka šobrīd uzreiz nevaru pievest visu statistiku, bet šķiet, ka Saeima arī vakar minēja, ka bija savākti 16 tūkstoši parakstu iniciatīvai, ka šādu tiesību... šādu tiesību instrumentu vajadzētu. Vajadzētu nākt klajā likumdevējam ar kaut kādu atbalsta instrumentu tiem, kuriem strauji pieaug kredīta maksājumi un viņiem ir iespējami kaut kādi riski. Nu tā būtu tā viena daļa atbildei par subsidiaritāti. Nebija tā, ka likumdevējs nesaņēma jau kaut kādu signālu no sabiedrības, pietiekami plašas varbūt sabiedrības daļas, ka problēma ir īsta, ka šī problēma ir īsta un pastāvoša vismaz sabiedrības acīs.

Otra daļa ir tā, ka arī izpratne par sabiedrības solidaritāti un subsidiaritāti tradicionāli balstās uz kaut kādām īpaši aizsargājamām personu grupām – nu, tās var būt gan veci cilvēki, dažkārt tie var būt arī migrantu vai vēl kaut kas, bet nu mums ir jākonstatē tā sabiedrības grupas ievainojamība.

Konkrētajā gadījumā apstākļu sakritības dēļ šķiet, ka tā Latvijas nacionālā ekonomika dēļ dažādām krīzēm, ko es šeit jau nosaucu – vēl nebija pārvarēta pandēmijas tā ietekme, un bija elektroenerģijas krīze, un sākās karš, un cēlās EURIBOR likmes – kā nu atbalstāmu un ievainojamu grupu varbūt iezīmē jau ne tikai tās tradicionāli trūcīgās cilvēku grupas, bet jau sabiedrības vidusslāni. Nu, vismaz, likumdevēja ieskatā, šāda loģika ir saskatāma. Tas tad ir tas arī tas solidaritātes elements.

I. Kucina.

Paldies.

A. Smiltēna.

Jā, viņa bija vajadzīga grupai, kura tradicionāli nav šīs te solidaritātes fokusā.

M. Šķiņķis.

Liels paldies. Man vairs nav jautājumu.

I. Kucina.

Paldies, bankas pārstāvjiem. Turpināsim ar Saeimas pārstāvja jautājumiem. Lūdzu!

R. Neilands.

Paldies. Es būšu lakonisks.

Man pirmais jautājums ir: saki, lūdzu, vai pie šāda netipiska likumdošanas procesa tas, ka šis Eiropas Centrālās bankas atzinums tika saņemts noslēguma beigu posmā, kā jūs teicāt, ka likumdošanas process pabeidzās ar likuma izsludināšanu, vai tas varētu būt pamats, lai atzītu, ka šīs apstrīdētās normas neatbilst labas likumdošanas principam, un līdz ar to arī atzītu, ka tās ir atceļamas?

A. Smiltēna.

Jā, paldies par jautājumu. Nu šķiet, ka te būtu jāvērtē divi elementi šajā. Pirmkārt, ir tas, vai ECB spriedumam ir konsultatīvs raksturs vai veto tiesības raksturs, un, otrkārt, šis te procesuālais aspekts, vai tā konsultācija notika vispār tādā un tas viedoklis tika saņemts brīdī, kurā vispār būtu teorētiski pat varēts atgriezt likumprocesu... likumdošanas procesu kaut kādā iepriekšējā stadijā un to pārstrādāt.

Nu, uz pirmo jautājumu Tieslietu ministrijas viedoklis ir tāds, ka šeit ir konsultatīva nozīme šim viedoklim. Otrs – šķiet, ka brīdī, kad tika saņemts atzinums, teorētiski pastāv iespēja likumdošanas procesu atgriezt atpakaļ kādā nu, iepriekšējā stadijā un turpināt viņu pārstrādāt. Tāda iespēja teorētiski pastāvēja tajā likumdošanas procesa visā posmā.

R. Neilands.

Patiesībā Smiltēnas kundze atbildēja uz maniem abiem jautājumiem šobrīd. Līdz ar to man citu jautājumu nav. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Smiltēnas kundze, paldies par precizēto Tieslietu ministrijas viedokli. Vēlam jums atlikušo dienu veiksmīgu!

Mēs tagad uz īsu brīdi izsludināsim pārtraukumu tehniska rakstura, ja, un atgriezīamies pēc 10 minūtēm. Tātad 12.20.

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties!

(Pārtraukums.)

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties, tiesa nāk!

I. Kucina.

Lūdzu, sēdieties! Turpināsim uz klausīt pieaicinātās personas.

Un kā nākamo uz klausīsīm tiesību zinātņu doktori Zandu Dāvidu. Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti, un tiesas sēžu sekretārei vaicāšu, vai pārbaudīti.

A. Ločmele.

Dokumenti pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, vārds jums!

Z. Dāvida.

Labdien, godātā tiesa! Puses! Klātesošie! Jā, nu es saprotu, ka es vairāk esmu aicināta kā patērētāju tiesību speciālists, līdz ar to tas mans atzinums nebūs tik plašs, kā, es pieļauju, citiem ekspertiem, vairāk koncentrēšos tieši uz šo patērētāju tiesību aizsardzību un vairāk aplūkoju šo divu fizisko personu iesniegto konstitucionālo sūdzību, ne tik ļoti bankas šo konstitucionālo sūdzību un to prasījumu.

Un pirmais, ar ko man jāsāk, ka konceptuāli patērētāju tiesībās, protams, patērētāju tiesību aizsardzība netiek dalīta... patērētāji netiek dalīti kaut kādās noteiktās grupās vai pēc kaut kādām pazīmēm, piemēram, pēc mantiskā stāvokļa vai pēc mājokļa atrašanās, piemēram, noteiktos reģionos vai kaut kādā citādākā tādā formā, jo konceptuāli patērētāju tiesības, piemēram, tiesības, nu, uz atteikuma tiesībām, tiesības darboties tirgū, saskarties ar godīgu komercpraksi, ir attiecināmas uz visiem, normas ir identiskas priekš visiem, bet, protams, normu interpretācija var atšķirties tad, kad tā norma tiek virzīta uz konkrētu varbūt, iespējams, patērētāju grupu. Ja, piemēram, uz bērniem tiek adresēta komercprakse, tad attiecīgi šī norma var tikt tulkota stingrāk, nekā tas būtu, piemēram, uz tādu vidusmēra patērētāju, piemēram, pieaugušu cilvēku. Bet norma kā tāda, kas parādās šajā gadījumā, ka tiek kaut kādā veidā ierobežots vai gradēti patērētāji, klasiski patērētāju tiesībās nav raksturīgi.

Un līdz ar to es nonāku pie tā secinājuma, ka īstenībā šai jautājumā, šai strīdā nav runa par patērētāju tiesībām kā tādām vai to patērētāju aizsardzību, bet šeit tas akcents ir uz to – uz personas tiesībām, tātad uz šo sociālo nodrošinājumu, uz kompensāciju un uz to, vai tas ir atbilstoši vienlīdzīguma principam piemērots un atbilstoši tātad šī tiesību norma ir izstrādāta. Un kāpēc tas nu no pieejamiem materiāliem, no tādām konstitucionālās sūdzības un arī no Saeimas tātad atbildes, ko var secināt, kāpēc šī norma ir ievietota Patērētāju tiesību aizsardzības likumā? Jo mērķis ir bijis pamatā sa-

saistīt šo normu ar konkrētu tiesību subjektu – ar patērētāju, jo mūsu nacionālajā regulējumā ir tikai viens likums, kur ir definēts, kas ir patērētājs, un tas ir Patērētāju tiesību aizsardzības likums. Un arī ļoti ilgstoši ir bijusi prakse šī jēdziena.... tā attīstība gan Eiropas Savienības Tiesā, gan arī mūsu nacionālajā judikatūrā ir attīstījies, kas tad īsti ir patērētājs. Un arī, piemēram, šobrīd mums ir viena Latvijas personas sūdzība Eiropas Savienības tiesā, kur arī tiesa tāpat vērtē, vai šī persona konkrētās tiesiskajās attiecībās ir atzīstama par patērētāju.

Un ko es ar to gribu teikt, ka to patērētāju nošķirt īstenībā nav tik vienkārši. Un tie līgumi, kas tiek slēgti, tai skaitā arī hipotekārie kredīta līgumi, bieži vien ar divējādu mērķi, bieži vien ir ļoti individuāli vērtējami, un judikatūra un tiesību doktrīna mums jau īstenībā parāda, cik ļoti individuālam, komplicētam un sarežģītam ir jābūt vērtējumam, lai vispārīgi saprastu, vai tā persona, kas ir iesaistīta tiesiskajās attiecībās, ir patērētājs. Līdz ar to man arī nav, protams, pieejama informācija par šīm divām fiziskajām personām, bet, zinot savu pieredzi un praksi, pirmais jautājums, ko es noteikti uzdotu, pārbaudīt, vai šīs fiziskās personas tā tas vispārīgi atbilst tādām... šim jēdzienam, jo ne vienmēr kredīta ņemšana mājoklim būs kredīta ņemšana mājsaimniecības vajadzībām, jo mēs esam praksē redzējuši dažādus gadījumus, kad tiek uzcelts mājoklis blakus kopā zem viena jumta ar saimniecības ēku, kur tiek veikta komercdarbība, un atbilstoši tas līgums pamatā var arī nebūt saistīts tik ļoti ar patērētāju šo aizsardzību.

Bet ko es ar to vēlējos teikt? Tā patērētāja nošķiršana ir ļoti komplicēta, un šajā gadījumā, man liekas, varētu būt diezgan sarežģīti likumdevējam izstrādāt tādu sistēmu, tādu metodoloģiju, lai šajos individuālajos gadījumos varētu kaut ko tādu vispārīgi izdarīt, kaut kā nošķirt. Vienīgais, ko es redzētu, kad, piemēram, iesaistās pašas bankas, ņemot vērā kreditēšanas līgumu un tai pieejamos dokumentus, vērtētu un tad individuāli nošķirtu, vai šī ir tā persona, kam varētu pienākties tā kompensācija. Bet te jau mēs arī runājam par bankām. Tātad iespējams uzlikt šo pārmērīgo slogu un nesamērību, kad... diez vai kad arī privātpersonas, nu, banku ietvaros kaut ko tādu varētu arī atbalstīt.

Nedaudz mani mulšina šī norma, šī apstrīdētā norma un vispārīgi kopumā Patērētāju tiesību aizsardzības likuma šī 8. panta prim 4. punkts, jo, kā mēs redzam, tad tas ir sava veida, es teiktu, svešķermenis Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, un tam nav tāda tieša saistība tieši ar patērētāju tiesībām. Bet vēl, kas... kas ļoti krīt acīs, ir šīs normas struktūra. Kā jūs redzat, pašā sākumā var redzēt tādu sava veida tā kā preambulu priekš normas, kas ieskicē to likumdevēja mērķi, kāpēc šī norma ir izstrādāta. Un tur ir iekļauts iekšā tāpat – kredīti mājokļa iegādei un būvniecībai. Tas atkal ir tāds ļoti sarežģīts un interpretējams, un individuāli katrā konkrētā gadījumā vērtējams aspekts, un es pat teiktu, ja mēs runājam par šo apstrīdēto normu, 8.⁴ panta... 10. daļu, 2. punktu tieši, tad šis kritērijs par sasaisti ar mājokļa iegādi un būvniecību – to pat varētu skatīties kā tādu trešo ierobežojošo pazīmi, kurām personām vispārīgi pienākas šī kompensācija, un to es tā kā īsti nedzirdēju tiesas procesā.

Man gan vakar nebija iespējas pieslēgties, varbūt kāds arī par to runāja, bet šeit parādās tāda trešā pazīme, kas īsti nu praksē nav piemērota, nav varbūt pietiekoši vērtēta, jo praksē diezgan gramatiski tātad tiesību normu izpildītāji ir paskatījušies un piešķīruši šo kompensāciju, tiklīdz izpildās šie divi kritēriji, bet nav sasaistīts tātad ar šo likumdevēja vēlēto mājokļa iegādi vai būvniecību. Un te jau tika runāts un minēti tātad šie piemēri, ka ir ņemti cita veida kredīti, kas pēc tam tiek attiecīgi nodrošināti ar hipotēku, un praksē mēs redzam, ka ne vienmēr šī hipotēka, kas ir... kas ir domāta mājsaimniecības vajadzībām, ja mēs tā skatāmies, ir saistīta varbūt tieši ar to mājokli un ar to likumdevēja gribēto, jo praksē ir visādi piemājas peldbaseini, piemājas pirtis, kur attiecīgi var piemērot hipotēku konkrētam tam noteiktajam īpašumam un kas nav varbūt tieši saistīts ar to dzīvesvietu un tieši saistīts ar to mājokli, ko likumdevējs, iespējams, ir gribējis, vismaz to tā var nolasīt no pieejamajiem tiesību avotiem un no dokumentiem.

Bet, ejot uz priekšu, tātad pastāv visa šī komplicētība, kur var redzēt, ir nepieciešams tad būtu ļoti individuāls vērtējums. Un es teiktu tā, ka likums ir, leģitīmo mērķi te noteikti var saskatīt. Jautājums ir par to samērīguma principu, vai mēs varam sagaidīt, ka likumdevējs tajos apstākļos, kas toreiz bija, būtu spējis izstrādāt tik perfektu mehānismu un to metodoloģiju, lai patiešām varētu nošķirt, kurš ir patērētājs, kuram var... pienākas tā kompensācija, kurš to hipotēku ir sasaistījis ar savu mājokli vai mājokļa būvniecību, nevis ar kaut ko citu, kas... ko, iespējams, arī patērētājs varētu izmantot. Nu, manā ieskatā, tas varētu būt diezgan, diezgan nesamērīgi.

No tiesas uzdotajiem jautājumiem man gan nebija konkrēti uzdoti jautājumi, bet es izlasīju, kas citiem ekspertiem bija uzdots, mani piesaistīja šis jautājums par Patērētāju tiesību aizsardzības centra vadlīnijām, kur ir izstrādāti kritēriji, balstoties uz praksi ilgstošu, kas Patērētāju tiesību aizsardzības centram ir bijusi, kā izvērtēt patērētāju šo maksātspēju, un tur arī ļoti, ļoti skaidri var redzēt, ka tie kritēriji ir balstīti uz ļoti individuālu vērtējumu. Un visdrīzāk šajā situācijā, es domāju, ka arī no likumdevēja nu nevarēja sagaidīt, ka būtu iespējams izstrādāt tik individuālu šo metodoloģiju un sekot līdzī, piemēram, Patērētāju tiesību aizsardzības centra šīm vadlīnijām, jo arī tās vadlīnijas tiek piemērotas, kad, piemēram, kredītdevēji izvērtē šo maksātspēju, patērētāji – tas tiek vērtēts uz konkrētu patērētāju, tiek vērtēta konkrēta viņa informācija, dokumenti un viss pārējais. Un ne vienmēr arī šos patērētāja ieņēmumus, ienākumus, to ienākumu apmēru, kas ir arī viens no kritērijiem, tiek izvirzīts, ir tik vienkārši noteikt, jo praksē ļoti labi var redzēt, ka patērētāji ne tikai ņem hipotekāros kredītus vai patēriņa kredītus, bet patērētāji pērk jaunākos aifonus, stilīgākos televizorus, kas bieži vien sastāda no tā viņa maciņa pat, iespējams, vēl lielāku summu komplektā, nekā tas varētu būt par to pašu kredītu. Un tas aiziet tādā nu, drusku ēnas pusē, par ko valsts varbūt neuzzina, jo nav jau tādu reģistru, kas to vismaz šobrīd vēl pagaidām tā fiksētu, un tādas informācijas ievākšana noteikti būtu diezgan sarežģīta un komplicēta.

Tas būtu no manas puses viss. Tā ka paldies par uzmanību. Ja ir kādi jautājumi saistībā tieši ar patērētāju specifiku, tad tas ir tas, ko varu atbildēt.

I. Kucina.

Paldies. Uzdosim jautājumus. Lūdzu, Jurisa kungs!

J. Juriss.

Jā. Paldies jums par savu redzējumu. Man divi tādi precizējoši jautājumi.

Pirmais ir saistībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratni, jo vēlējos precizēt, tad kā tur īsti ir ar tām personām, kuras attiecīgi ņem šo kredītu mājaisaimniecībai, ja, un, no otras puses, varbūt jūs tur minējāt, ka varbūt arī tā šis kredīts tiek izmantots uzņēmējdarbības veicināšanai. Sakiet, lūdzu, tad vai Patērētāju tiesību aizsardzības likuma tā regulējuma izpratnē atbilst situācijai, kurā kompensācijas saņēmējs, kurš ir vienlaikus tādā hipotekārā kredīta ņēmējs, izmanto šo kredītu saimnieciskai darbībai?

Z. Dāvida.

Jā, tad, kad... Paldies par jautājumu. Jā, tad, kad tiek vērtēts šis patērētāja statuss, Eiropas Savienības tiesas judikatūrā ir nostiprināts, ka var būt sava veida procents, ko patērētājs no šī līguma, piemēram, saņemtā kredīta, izmanto arī saimnieciskajai darbībai, piemēram, komercdarbībai, pērk dzīvokli, blakus istabā ierīko, nezina, manikīra pakalpojumus sniedz. Tātad tur tās situācijas var būt dažādas. Bet te ir tas svēršanas aspekts, ka lielākoties, protams, tas kredīts vai tā līgumattiecība un tas mērķis ir jābūt saistītam ar mājaisaimniecības vajadzībām, bet tas neizslēdz to, ka var būt arī šis komerciālais aspekts.

J. Juriss.

Jā, paldies par atbildi. Un vēl viens jautājums: vai, jūsuprāt, vai apstrīdētās normas atbilst sociāli atbildīgas valsts principam, vai ar to ir sasniegts?

Z. Dāvida.

Jā, šis ir sarežģīts jautājums, bet nu mans personīgais viedoklis, ejot cauri un tiem materiāliem, kas man ir... kas man bija pieejami, es teiktu, ka uz to situāciju tas bija samērīgs risinājums, tas bija tāds labākais, manuprāt, viens no kompromisiem, lai likumdevējs varētu ātri noreāģēt uz šo konkrēto krīzes... krīzes situāciju. Jo bija skaidrs, ka mums nav valstī tādu datu, nav ieviesta tāda sistēma un nav tas laiks, lai gaidītu, lai to izdarītu. Tā ka es teiktu, ka jā.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim. Briedes kundzei jautājumi.

J. Briede.

Jā, paldies. Man par to patērētāja definīciju. Teiksim, ja grāmatvedis vienkārši... nu, viņam ir citur kaut kur šī te vieta, kur viņš sniedz tos grāmatvedības pakalpojumus, bet, ja viņš tā kā sev arī ir to kā komercadresī norādījis arī savu mājas adresi, tad viņš joprojām tā kā skaitītos patērētājs?

Z. Dāvida.

Jā, pēc jūsu aprakstītās tās situācijas jā. Protams, ja norāda kā juridisko adresi savu mājokļa adresi, tas, protams, ir tāds signāls un uzreiz vērtējams. Bet Patērētāju tiesību aizsardzības likums arī pasaka: tad, ja ir šaubas par to, vai tas ir patērētājs, tam patērētājam ir jāpierāda, ka viņš ir patērētājs, tieši viņam tā kā ir jāiesniedz tie pierādījumi un tas jāpierāda. Bet, jā, mums īstenībā praksē ir diezgan daudz tādu gadījumu, kad dzīvokļos, jā, juridiskās personas tiek reģistrētas un tamlīdzīgi, jā. Tas neizslēdz šīs personas no tās tiesiskās aizsardzības, jo tur ir viņu mājoklis, tur dzīvo bērni, un tas ir tas pamats, kā tiek izmantots tas īpašums.

J. Briede.

Jā, paldies. Un otrs jautājums. Jūs tātad sākumā runājāt. Vai tiešām likumdevējs bija gribējis paplašināt tos pabalsta saņēmējus, tad to maksājumu saņēmējus? Bet mums te dažādas tās domas ir izskanējušas, un, teiksim, Latvijas Bankas pārstāvis šodien teica, ka kāpēc gan nē, ja reiz... ja reiz viņš ir paņēmis tādu kredītu, piesaistījis to mājokli un lai viņam neatņemtu to mājokli, ka tas mērķis tiek sasniegts. Varbūt likumdevējs tā bija gribējis vai tomēr jums šķiet, ka ne? Paldies.

Z. Dāvida.

Jā, paldies par jautājumu. Jā, skatoties no šī aspekta, es arī sliektos uz to pusi, ka, ja patiešām tas kredītņēmums ir piesaistīts tam mājoklim, tad, jā, tas varētu paiet apakšā tai preambulai, izvērtējot un izvelkot ārā to esenci, ko tad ir gribējis aizsargāt. Bet, ja tā hipotēka ir uzlikta nevis uz mājokli, bet uz kaut ko citu, nezinu, uz zemes gabalu, kuru ir tikai plānots varbūt kaut kad nākotnē apbūvēt, tad te jau būtu vērtējams, vai tas tomēr ir mājoklis un vai tas atbilst tam likumdevēja mērķim.

J. Briede.

Es nezinu, vai jums ir tāda informācija vai nē. Ir tādi gadījumi, kad tie pabalsti ir saņemti? Visticamāk, ka jūs to nezināsiet. Ja?

Z. Dāvida.

Nē – jā, jo tas... šāda veida kompensācija patērētāju tiesībās, man liekas, pirmo reizi.

I. Kucina.

Un tad man vēl viens precizējošs jautājums par to kredīta atlikumu, kas pārsniedz 250 tūkstošus. Mēs runājam, ka veidojas grupas: viena grupa, nosacīti arī viedokļos dzirdējam, tā, kura aktīvi piedalās Latvijas sabiedrībā un sabiedrības dzīvē, un šodien dzirdējam, ka tas, iespējams, ir tas vidusslānis, ko Saeima ir vēlējusies atbalstīt, un tad ir tā cita daļa, kas ir tā turīgākā daļa, ko mēs šodien arī dzirdējam.

Sakiet, lūdzu, jūsu viedoklis, vai no, teiksim, patērētāju tiesību viedokļa dzirdējam sākumā jā, ka redz nevar skatīties šādi, kurš ir turīgs, kurš ir mazāk turīgs, bet vai jūs atbalstāt un, dzirdot argumentus, kādēļ šāds sliekšnis ir bijis noteikts, ka šāds regulējums nu principā pēc būtības varēja būt nu tieši no patērētāju tiesībām... vai, gluži otrādi, nevarēja būt no patērētāju tiesību viedokļa. Paldies.

Z. Dāvida.

Paldies par jautājumu. Es teikšu tā: ņemot vērā, ka šī apstrīdētā norma un šis pants īstenībā nemaz neskar to patērētāju aizsardzību, tad es redzu, ka varēja būt, ka šāds mehānisms... un īstenībā tādām gan jau arī vajadzētu būt, kad ir kaut kāds tomēr ierobežojums, jo praksē ir redzēti daudz un dažāda veida patērētāji, gan tādi, kas pērk muižas pa miljoniem un pa tūkstošiem. Vai tas bija tas valsts mērķis – aizsargāt arī šīs personas vai nu, tas, protams, ir vērtējams jautājums, bet konceptuāli, ka tāds ierobežojums un kritēriji, pēc kā skatīties, varēja būt noteikti. Jautājums ir par to, vai tam nevajadzēja būt mērķētākam, lai aizsargātu tieši varbūt tās personu grupas, kurām bija grūtāk atdot tos kredītus. Bet, cik publiski bija pieejama šī informācija, tad bankām nu tika dota iespēja pirms regulējuma pat uzsākšanas izstrādes vairāk iesaistīties un individuālāk varbūt vērtēt patērētāja šos iesniegtos iesniegumus bankai nu par to, ka ir grūtības, un kaut kā iet pretī, bet tas īsti tā kā nestrādāja, un laikam tas arī bija tas... tas iemesls, kas lika likumdevējam rīkoties.

I. Kucina.

Paldies. Un tad vēl tāds jautājums. Sakiet, lūdzu, ja pareizi saprotu no jūsu atbildes, ka šis tomēr tāds netipisks patērētāju tiesību regulējums, kur atrada savu vietu vai svešķermenis, kas mums ir tagad šajā Patērētāju tiesību aizsardzības likumā. Pie šādiem apstākļiem, ja šī norma ir plašāka, nekā mēs izprotam varbūt klasiskajā izpratnē patērētāju tiesību jēdzienu, vai jūs minējāt, ka lietā būtu jāvērtē, vai vispār ir patērētāju lietā? Vai tiešām tad šajā gadījumā, ja mēs redzam, ka tas ir plašāks un ne tik daudz attiecas uz patērētājiem klasiskā izpratnē, vai tiešām tam ir būtiska nozīme tādā gadījumā vērtēt, vai ir vai nav kāda persona patērētājs? Paldies.

Z. Dāvida.

Paldies. Jā, nu ar šo normu ir diezgan sarežģīti tādā ziņā, ka pirmām kārtām tā norma tā kā sašaurina to patērētāja jēdzienu uz to mājokli, kas klasiski patērētāja jēdzienā netiek... netiek darīts, netiek kaut kādos veidos tādā veidā sašaurināts, bet, no otras puses, tā norma dod iespēju paplašināt šī jēdziena tulkojumu, jo praksē mēs redzam, ka tam patērētāja jēdzienam netiek pievērsta vispārīga uzmanība. Neviens to nevērtē, vērtē tikai šos divus... šos divus kritērijus. Un tad ir tas jautājums: kāpēc tieši tika piesaistīts tam patērētāja jēdzienam, nevis varbūt kādai citai personai, nosaucot šo personu citos vārdos – kredīta ņēmējs, kredīta ņēmējs mājoklim vai mājokļa būvniecībai. Nu, tātad izstrādājot kaut ko jaunu. Bet es pieļauju, ka varbūt tas bija tas moments, kad vajadzēja ātri, ātri un tad tas bija tas risinājums, kad, re kur ir tas patērētājs, kurš jau nu dara, slēdz tās līgumattiecības mājsaimniecības vajadzībām, un tad mēs varam tā kā izmantot esošo.

I. Kucina.

Labi, paldies par atbildēm. No tiesnešu puses jautājumu nebūs. No bankas puses, vai būs kāds jautājums?

M. Šķiņķis.

Pat divi.

I. Kucina.

Par patērētājiem? Jā, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Jā. Tikai reflektējot uz ko jūs teicāt. Viens bija, jūs teicāt, izteicāt bažas vai šaubas par to, vai bankas būtu gatavas tā kā izdarīt vērtējumu par to, ir vai nav patērētājs. Tikai jautājums: vai jums ir izdevies arī iepazīties ar metodisko materiālu attiecībā uz tā regulējuma pieņemšanu, kur ir norādīts, es nocitēšu, 13. punktā: „Patērētāja jēdzienu izprot tā, ka banka administrē šo kredītu kā patērētājam izsniegtu kredītu, ievērojot Latvijas Bankas kredītriska pārvaldīšanas noteikumus Nr. 265”. Nu, respektīvi, bija noregulēts, kā tas tiek vērtēts. Nu tad, jā, ja var viedokli par šo.

Z. Dāvida.

Jā. Jo, redz, bankas jau izsniedzot tos kredītus, manuprāt, cik es zinu no prakses, tik ļoti nevērtē un nenošķir, kam tas patērētājs to kredītu... Nu nevis ka nenošķir, nu kā pareizāk pateikt? Patērētājs kredītu var ņemt dažnedažādiem iemesliem un mērķiem. Vai šajā gadījumā, kad jau tas kredīts ir bijis piešķirts un šī situācija vēl nebija izvērtusies, banka tik ļoti pievērta tam uzmanību, vai persona ņem šo hipotekāro kredītu mājokļa būvniecībai vai kaut kam.. kaut kam citam? Es no publiski pieejamās informācijas

saprātu, ka bankām ir administratīvi grūti izvērtēt un katru, piemēram, individuāli pārbaudīt un tas arī bija tas iemesls laikam tam regulējumam.

M. Šķiņķis.

Saprātu, no publiski dzirdētā.

Un tad otrais. Tikai arī jūs teicāt, ka individuālāku vērtējumu diez vai varēja izstrādāt. Un tad tikai jautājums: ja jums bija iespēja, vai jūs zināt un redzējāt dažādās versijas likumprojekta stadijās? Un viena bija oktobrī, Latvijas Banka bija izstrādājusi vienu variantu. Vai jūs varat par to arī kaut ko sniegt? Jums bija iespēja arī redzēt. Nu, vai tas nebija mērķētāks, tātad piemēra veidā, un ja jūs varat par to izteikties, nu tad vai... nu, kā tas iet kopā, ko jūs teicāt, ka diez vai varēja izstrādāt mērķētāk?

Z. Dāvida.

Paldies. Jā, es tā ļoti padziļināti ar to neesmu iepazinusies, bet te... te tā komplikētība rodas tajā jautājumā, ka ir grūti nošķirt tieši to konkrēto to tiesību subjektu. Un tad varbūt jums ir kaut kāds precizējošs jautājums par kaut kādu konkrētu aspektu, kas tur, no tiem noteiktajiem kritērijiem, kas rada bažas?

M. Šķiņķis.

Nē. Jo jūs teicāt, runājot par šo, ka diez vai varēja izveidot mērķētāku, es biju sapratis, ka jūs tur nerunājāt par problēmu nošķirt, kurš ir, kurš nav patērētājs, bet par nu, mērķētāku kritēriju izvēli, lai adresētu... nu pareizo mērķauditoriju. Ja, ja es nepareizi saprātu – tad sakiet. Es tā biju to sapratis.

Z. Dāvida.

Jā, jā, jā, paldies. Jā, es vairāk skatījos no tām Patērētāju tiesību aizsardzības centra vadlīnijām, kas bija minētas arī jautājumā, vērtējot šīs vadlīnijas kopā ar šo situāciju, ka tur tie kritēriji bija pārāk abstrakti un būtu ļoti individuāli vērtējami. Un tāpēc, balstoties uz šiem kritērijiem, izstrādāt nu tādu mehānismu ātrumā uz to brīdi, es domāju, ka nebija iespējams. Bet par šo bankas dokumentu, tur man ir grūtāk komentēt. Tad tur būtu jāiet ļoti uz skrupulozi cauri. Jā.

M. Šķiņķis.

Paldies jums liels.

I. Kucina.

Viss SEB bankas pārstāvim.

Lūdzu, turpināsim ar Saeimas pārstāvi. Vai būtu jautājumi?

R. Neilands.

Jā, man tikai viens jautājums.

I. Kucina.

Jā, lūdzu!

R. Neilands.

Jūs savā... savā paskaidrojumā sniedzāt viedokli, ka vispār ir jāvērtē, vai šīs fiziskās personas – pieteicēji – ir tiesīgi vērsties Satversmes tiesā, vai uz viņiem ir attiecināms šis patērētāja statuss. Līdz ar to man ir jautājums: ja tiek noskaidrots – un jūs arī norādījāt uz to, ka, ja ir šaubas, tad patērētājam ir pienākums pierādīt. Nu, tas attiecināms izriet no Patērētāju aizsardzības likuma 26. panta trešās daļas. Vai situācijā, ja noskaidrojas, ka šis kredīts... kredītam iekļātais nekustamais īpašums tiek izmantots kā saimnieciskās darbības vieta, vai var uzskatīt, ka ir patērētājs, vai tieši pretēji?

Z. Dāvida.

Jā, paldies par jautājumu. Nu šis būs tas vērtējuma jautājums. Ja tas īpašums tiek izmantots saimnieciskajai darbībai un tas ir pamat... pamatdarbība, kam tas īpašums arī tiek izmantots, protams, šīs personas nebūs patērētāji, un tur vairs nevar saskatīt to saistību ar to apstrīdēto normu un to likumdevēja mērķi, jo mērķis jau nebija aizsargāt personas, kas veic saimniecisko darbību. Protams, kā es minēju, var būt šie duālie mērķi, bet tad tai saimnieciskajai darbībai ir jābūt nu ļoti minimālai un tai personai tieši ir jāpierāda, ka es neizmantoju to īpašumu, redz, saimnieciskajai darbībai vai ļoti, ļoti maz, jo pamatā es tur, piemēram, dzīvoju. Nu tā nu tas būtu tad vērtējums. Bet tas jūsu minētais piemērs, kas izklausās, ka simtprocentīgi tiek izmantots, tad viennozīmīgi, tad es neredzu iespēju attiecināt uz šīm personām šo normu.

R. Neilands.

Paldies.

I. Kucina.

Viss. Es atzīmēšu, ka tiesa vērtēs. Un minētais – tas ir diezgan abstrakti no Saimes puses. Es pieļauju. Ja?

R. Neilands.

Nē, godātā tiesa, es vienkārši uzdevu jautājumu, tas nebija ne abstrakti, ne neabstrakti, tas bija vienkārši jautājums.

I. Kucina.

Vienkārši jautājums. Paldies, nevis konkrēts piemērs. Paldies. Ļoti labi. Dāvidas kundze, paldies jums par sniegto viedokli.

Z. Dāvida.

Paldies.

I. Kucina.

Lai jums jauka atlikusī diena!

Z. Dāvida.

Paldies. Jums arī.

I. Kucina.

Paldies. Kolēģi! Tātad šajā brīdī izsludināsim pārtraukumu līdz pulksten 14.00 tātad, ja. Un tiekamies, uzklausot jau nākamās pieaicinātās personas. Paldies.

A. Ločmele. Lūdzu visiem piecelties!

(Pārtraukums.)

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties, tiesa nāk!

I. Kucina.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām uzklausīt pieaicinātās personas, un kā nākamā tiks uzklausīta... uzklausīts Valsts ieņēmumu dienests. Un Valsts ieņēmumu dienesta viedokli pārstāvēs Nodokļu pārvaldes Juridiskās daļas vadītājs Uldis Rūbežnīks.

Pilnvarojuma dokumenti iesniegti. Un vai tie ir pārbaudīti?

A. Ločmele.

Dokumenti pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, vārds jums!

U. Rūbežnīks.

Jā, labdien, godātā tiesa! Klātesošie! Dalībnieki! Paldies par iespēju izteikties šai lietā. Un sāksu droši vien ar atbildi uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Atbildot uz pirmo jautājumu: vai apstrīdētās normas paredzētā hipotekārā kredītaņēmēju aizsardzības nodeva pēc būtības uzskatāma par valsts nodevu? Tad mēs jau rakstiski arī izklāstījām argumentus, kāpēc mēs uzskatām, ka tā atbilst valsts nodevas jēdzienam un apmēram, un nu principā mēs arī pievienojamies tam, ko vakar šajā jautājumā teica Finanšu ministrija. Bet nu konceptuāli likuma „Par nodokļiem un nodevām” paredzētās nodevas definīcijai viņš atbilst un pieņemšanas procedūra likumdevējam ir ievērota.

Atbildot uz otro jautājumu, vai atbalsts hipotekārā kredītaņēmējiem varētu būt mērķētāks, proti, vai tādā gadījumā nodevas un kompensācijas noteikšanas aprēķināšanas mehānisma administrēšana nebūtu pārmērīgi sarežģīta? Tad šeit mēs jau droši vien pievienojamies arī iepriekš teiktajiem viedokļiem par to, ka ir nošķirams nodevas objekts un atbalsta objekts. Nodevu tad aprēķina bankas atbilstoši šim likumdevēja paredzētajam stāstam un arī nodeklarē, un iemaksā Valsts ieņēmumu dienestā. Un atbalsta mehānisms... tad arī bankas iesniedz šo sarakstu, un Valsts ieņēmumu dienests izmaksā sarakstā norādītajām personām atbalsta maksājumus. Un, protams, ka... ko arī dalībnieki un puses ir un... Un arī pieaicinātās personas ir izteikušās, ka likumdevējam bija samērā plašas iespējas noteikt šo regulējumu, par to notika aktīvas diskusijas Saeimā un likumdevējs ir pieņēmis šo vērtējumu, atzīstot to par labu esam, un mums nav pamata par viņu iebilst. Paldies.

I. Kucina.

Paldies, labi uzdosim tad jautājumus. Tiesneši, lūdzu! Jurisa kungs!

J. Juriss.

Jā, paldies. Gribējās gan vairāk dzirdēt jūsu tomēr pozīciju par nodevas pazīmēm, ja, bet nu jāpaliek gribot. Es gribēju uzjautāt tad varbūt citu jautājumu attiecībā uz to... Vai jūs varētu, lūdzu, iezīmēt, Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā ir vai nav pieejama informācija, piemēram, par vienotās datu bāzes vai datu bāžu savienojamības iespējām, ietvaram par personas hipotekārā kredītaņēmēju ienākumiem, kredītsaistībām, mājsaimniecības locekļu skaitu, mājsaimniecības kopējiem ienākumiem? Un tad attiecīgi vai jūsu rīcībā, Valsts ieņēmumu dienesta, ir šādas iespējas, izmantojot savus iekšējos resursus, vai nav?

U. Rūbežņiks.

Atbildot... Droši vien jāatbild daļās būs atbilde uz šo jautājumu. Ja mēs skatāmies uz konkrēto kredītņēmēju, tad Valsts ieņēmumu dienestam ir informācija par konkrētās personas ienākumiem, darbavietām, samaksājamiem nodokļiem, apgādībā esošajām personām, laulātajiem, vecākiem, bērniem. Kā to gradēt mājsaimniecību kontekstā? Nu tas būtu tāds droši vien metodikas jautājums, ja, jo saprast, kurā brīdī laulātie ir vienā mājsaimniecībā, kurā nav, kurā brīdī viena persona ar otru ir kopējā mājsaimniecībā vai nav, nu tas tāds diezgan, manuprāt, komplicēts jautājums. Bet attiecībā uz katru individuālo personu mums šāda informācija ir, un es varu paturpināt arī mazliet tālāk tos jautājumus, ko jūs uzdevāt pieaicinātajām personām un ekspertiem.

Tad likums „Par nodokļiem un nodevām” kopsakarā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu un Kredītinformācijas biroja likumu paredz iespēju kredītdevējiem saņemt informāciju par šī te potenciālā kredītņēmēja vai kredītņēmēja vai potenciālā

galvnieka vai galvnieka ienākumiem, un tas ir maksas pakalpojums, un mums ir noslēgti šobrīd divi līgumi ar diviem kredītinformācijas birojiem, viņi šos pakalpojumus izmanto un informāciju padod tālāk kredītdevējiem. Tas ir automatizēts risinājums, un nu, ja jūs ļoti vēlaties, jūs varat iepazīties ar informācijas saturu. Tie ir Ministru kabineta 2015. gada noteikumi Nr. 760, kas nosaka šo izziņas saturu un kārtību.

J. Juriss.

Papildus tāds jautājums: sakiet, lūdzu, vai administrēšanas izmaksas ir būtiski pieaugušas saistībā ar apstrīdētajām normām un to realizāciju vai arī nav? Kā jūs vērtējat?

U. Rūbežnīks.

Informācijas pieprasījumiem?

J. Juriss.

Saistībā ar...

U. Rūbežnīks.

Varat precizēt jautājumu? Saistībā ar ko izmaksas jāskatās?

J. Juriss.

Ņemot vērā administrēšanas iespējamās izmaksas. Vai šīs te apstrīdētās normas palielina vai samazina šīs izmaksas jūsu izpratnē? Ja palielina, tad cik būtiski?

U. Rūbežnīks.

Informācijas pieprasīšanai? Mēs neesam vērtējuši šīs pieprasījuma apjoma izmaiņas, bet, cik es no kolēģiem esmu dzirdējis, tad tas pieprasījuma apjoms būtiski nav mainījies.

J. Juriss.

Nu labi, paldies.

I. Kucina.

Briedes kundze, lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Sakiet, lūdzu, tāpat šī te... apstrīdētās normas saka, ka Valsts ieņēmumu dienests izmaksā šo te... šo aprēķina un izmaksā šo maksājumu. Vai jūs tā kā automātiski vienkārši... tā ir tāda automātiska izmaksāšana vai jūs tomēr pārbaudiet, vai, piemēram, tā persona, kam tiek izmaksāts, atbilst vai neatbilst patērētāja statusam? Jo mums tur bija diskusija par to, vai... vai visas personas varētu atbilst patērētāja statusam. Jūs to pārbaudiet, pirms izmaksājat, vai nē? Paldies.

U. Rūbežņiks.

Jā, paldies par jautājumu. Ja mēs runājam tādās... lietā pēc būtības, tad mēs nepārbaudām, vai atbalsta saņēmējs atbilst patērētāja vai neatbilst patērētāja definīcijai, šis objekts jau likumā ir uzlikts... šis pienākums likumā ir uzlikts par pienākumu kredīt... nodevas maksātājiem, un arī visi strīdi, kas izriet no šīs jautājuma, vai konkrētā persona ir iekļaujama atbalsta saņēmēju lokā vai nē, ir risināmi civilprocesa kārtībā starp kredītņēmēju un kredītdevēju.

Tātad mēs pēc būtības nepārbaudām. Tehniski, jā, mēs salīdzinājām maksājumus, bija konstatēti arī gadījumi, kad, teiksim, kredītu devējs vai nodevas maksātājs ir iesniedzis sarakstu, kurā ir viena persona ar diviem identiskiem maksājumiem. Par tādām lietām mēs parasti viņiem uzdevām jautājumus un rīkojamies atbilstoši viņu sniegtajai atbildei, ja viņi apstiprināja, ka tas maksājums ir... tur viss ir kārtībā, ka viņš ir izmaksājams, tad mēs arī šo nodevu izmaksājam, atbalstu izmaksājam.

I. Kucina.

Paldies. Sakiet, lūdzu, tāds jautājums, vai Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvji, un, cik es atceros no vakardienas sēdes, ka jūs piedalījāties darba grupā, kur arī bija, ja nekļūdos, Finanšu nozares asociācija, veidojot vadlīnijas attiecīgi normas piemērošanai, un vai Valsts ieņēmumu dienests atbalstīja to nu plašo redzējumu, kā mēs redzam arī kā faktiski bankas izpilda regulējumu, jo arī no Saeimas pārstāvja dzirdētā vakardien, ka normai varbūt nemaz nebija tik plašs mērķis, kā īstenībā ir notikusi šī izpilde. Un kādu tad pozīciju ieturēja Valsts ieņēmumu dienests, ja piedalījās darba grupā vadlīniju izstrādei? Paldies.

U. Rūbežņiks.

Jā, paldies par jautājumu. Valsts ieņēmumu dienests piedalījās šo te vadlīniju izstrādēs, es varētu teikt tā, bet nu tā, manuprāt, nebija darba grupa, cik man ir zināms. Bet nu komunikācija notika starp asociāciju, ministriju un Valsts ieņēmumu dienestu, un Valsts ieņēmumu dienests piedalījās nu tad savas kompetences apmērā, kas attiecas uz nodevas šo te deklarēšanu, samaksāšanu un atbalsta maksājumu izmaksāšanu. Tad šajā šaurajā lokā tad Valsts ieņēmumu dienests arī pauda savu viedokli vadlīniju sagatavošanas procesā. Bet pēc būtības mēs neiesaistījāties jautājumu vērtēšanā. Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Tā tad... Turpināsim ar jautājumu uzdošanu. Lūdzu, SEB bankas pārstāvjiem!

L. Liepa.

Liels paldies, godātā tiesa! Paldies par jūsu skaidrojumu un arī rakstveida viedokli. Par to Valsts ieņēmumu dienesta relatīvi šauro uzdevumu administrējot, ja es

esmu pareizi sapratis, tad īsti par administrāciju to nevarētu nosaukt, administrēšanu, tādā nozīmē, ka nedz tagad arī, atbildot uz tiesas jautājumu, jūs sacījāt, ka, nedz, tur ir... pārbauda saņēmēju, nedz tur ir kāda cita veida ieņēmumu dienesta, teiksim, resursu iesaiste, kā tikai tād iesniegto datu, ko iesniedz katra banka, katrs kredītdevējs, apstrāde tādā nozīmē, ka aizskaitīt naudu konkrētajam saņēmējam – bankas klientam. Tātad es varētu secināt, ka tā nav, teiksim, tāda tipiska darbība, ko ieņēmumu dienests darītu attiecībā uz nodokļu un nodevu gadījumiem, kur jūs tai skaitā patiešām arī administrējat nodokļus un nodevas, pārbaudot pamatotību, atbilstību, summas precizitāti. Tātad šeit ir tāda diezgan būtiska atšķirība, apstrādājot šo nodevu.

U. Rūbežņiks.

Jā, paldies par jautājumu. Atbildot es droši vien gribētu nošķirt šo regulējumu, kā mēs strādājam ar nodokļiem, nodevām, ja. Mēs balstāmies uz risku vadību. Visi nodokļu administrēšanas pasākumi ir balstīti riska informācijā, informācijas analīzē un nu konkrēto darbību plānošanā un veikšanā.

Šajā gadījumā nu Valsts ieņēmumu dienestam pēc būtības nebija tik plaša informācija, lai nodrošinātu risku vadību gan par nodevas objekta apmēru, gan par... nu tādu pilnvērtīgu risku vadību, ja... gan par šo te izmaksai pakļauto, atbalstam pakļauto personu loku. Jo mēs visi zinām, ka bankas informācija ir ļoti slepena, un viņai, lai piekļūtu, ir vajadzīgi speciāli mehānismi. Šobrīd ir dublējošās normas gan Kredītiestāžu likumā, gan likumā „Par nodokļiem un nodevām”, tā ka bez speciālā regulējuma mēs, protams, arī kredītiestāžu informācijai nevaram piekļūt. Nu ir vajadzīgs tāds ļoti pamatīgs pamats. Un nu pamats būtu, teiksim, ja tiešām tā būtu uzsākts... nodokļu kontroles pasākumi. Tātad mēs, iespējams, varētu mēģināt ar banku konkrēto sazināties un to visu noskaidrot. Bet nu procesā riska informācija bija tik, cik viņa bija, un mēs atbilstoši informācijai arī rīkojāmies. Paldies.

L. Liepa.

Paldies par atbildi. Tātad skaidrs, ka nodokļu kontrole – tas gan būtu gadījumos, kuros būtu kāds atsevišķs process, atsevišķs administratīvais process vai kriminālais process, bet ne process saistībā tieši ar nodevu un tās apmēriem.

U. Rūbežņiks.

Es varu precizēt tad atbildi, ja, tad tam nebūtu izšķirošas nozīmes, vai tas būtu nodoklis vai nodeva. Bet pamatā vienmēr būs riska informācija, kad tur kaut kas nav kārtībā, un atbilstoši riska informācijas apmēram tad arī tiks plānoti un veikti kontroles pasākumi.

L. Liepa.

Paldies. Un jautājums: vai jums varbūt tik precīza informācija varētu nebūt... Bet mūsu pārstāvētā banka vidēji ceturksnī samaksāja, ja mēs skatāmies 2024. gada ceturto, pēdējo ceturksni, vidējā summa, kas tika samaksāta indivīdam, ir 172 euro ceturksnī. Mazākā, intereses pēc, ir 0,03, tātad trīs eiro centi ceturksnī – varens sociāls atbalsts. Piedodiet par sarkasmu. Vai jums ir informācija, kāda ir vidēja summa kopā visām bankām?

U. Rūbežnīks.

Paldies par jautājumu. Precīzas informācijas mums nav. Mums ir apkopota tikai kopējā nodevas summa pa ceturkšņiem un kopējā atbalstu izmaksātā summa pa ceturkšņiem. Bet dalījumu pa bankām vai personām tādā griezumā mēs neesam to analizējuši. Paldies.

M. Šķiņķis.

Liels paldies par sniegtajām atbildēm.
Godātā tiesa, mums šobrīd nav jautājumu.

I. Kucina.

Paldies SEB bankas pārstāvjiem.
Lūdzu, Saeimas pārstāvi, vai būs kādi jautājumi?

R. Neilands.

Jā, man tad ir viens precīzs jautājums: kāda ir šī kopējā nodevas summa par pagājušo... nu attiecīgo piemērojamo periodu, un kāds ir atlikums, kas ir palicis valsts pusē, kas nav izmaksātas kompensācijās?

U. Rūbežnīks.

Jā, paldies par jautājumu. Nu, aptuveni atlikumu jau ir nosaukuši gan Finanšu ministrija, ja nekļūdos, gan arī citi pārstāvji lietā, tie ir apmēram 19 miljoni. Ja mēs runājam precīzos skaitļos, tad kopā iemaksāti ir 97 miljoni 462 060 eiro 79 eirocenti un atbalstā ir izmaksāti 78 miljoni 303 200 eiro un 22 eirocenti.

R. Neilands.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Tad vairs jautājumu... jautājumus neuzdosim. Un, Rūbežnīka kungs, paldies par Valsts ieņēmumu dienesta viedokli un veiksmīgu jums arī šo dienu!

U. Rūbežņiks.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Turpināsim uzklausīt pieaicinātās personas un kā nākamā... nākamo uzklausīsim Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvi, Patērētāju tiesību uzraudzības departamenta direktora vietnieku Andi Priedīti. Attiecīgi pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti. Vaicāšu: vai ir pārbaudīti?

A. Ločmele.

Dokumenti pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies.

A. Priedītis.

Labdien, godātā tiesa! Klātesošie! Mēs viedokli jau sniedzām no Patērētāju tiesību aizsardzības centra 12. augustā, 2024. gadā. Varam atkārtoti norādīt, ka, mūsu ieskatā, kompensācijas mehānisms varēja būt mērķētāks un precīzāk tēmēts uz tiem, kuriem tiešām EURIBOR pieaugums un patēriņa cenu pieaugums radīja vislielākās izmaksas. Varbūt tas būtu atbalstīt tās personu grupas. Bet tas tomēr bija politiska izšķiršanās, un tas bija politisks lēmums, kā šo nodevu aprēķināt, kurš to maksā un kurām personām.

Plus varbūt papildus mēs varam pieminēt attiecībā uz to, ka tā situācija vispār bija diezgan strauja, un varētu teikt, ka tā bija unikāla situācija, kas bija radusies pirmo reizi, gan iepriekš tas, ka bija EURIBOR likmes negatīvas, gan arī pēc tam to strauju palielināšanu, kas, protams, bankām radīja... kuras piemēro šo te aizņēmuma likmi, kurai ir mainīgā daļa jeb etalonlikme EURIBOR būtisku līdzekļu pieaugumu. Es domāju, ka tur bija... nu, ka jāņem vērā šis te unikālā situācija un tas, ka tas lēmums bija jāpieņem ātri un steidzami. Tas, ka atbalsts tika paredzēts 99,8%, ja pareizi atceros, kredītuņēmējiem, domāju, visi, kas to atbalstu saņēma, droši vien ir par to... par to priecīgi. Bet nu ekonomikas pamati jau māca, ka parasti tas viss tiek vēlāk iecenots citos posmos un vēlāk par to maksā visi pārējie. Līdz ar to jāņem vērā šis te politiskais aspekts, ka rīkoties ātri un palīdzēt tiem, kas tobrīd... kas tajā brīdī visvairāk tika skarti.

I. Kucina.

Paldies. Jautājumi, lūdzu!

J. Juriss.

Jā, paldies. Tad sakarā ar ir pēdējo jūsu skaidrojumu sniegto, sakiet, lūdzu, vai, jūsu ieskatā, tad apstrīdētās normas sniedza... sasniedza vienu no normu leģitīmajiem mērķiem – sociāli atbildīgas valsts rīcību?

A. Priedītis.

Nu, bagātas valstis droši vien 99,8% atbalsts... droši vien var teikt, ka sasniedza šo te mērķi, bet vai nu tas... vai tiešām atbalstu saņēma tie, kuriem tas bija visvairāk nepieciešams, jo tur... neatceros gan to pārstāvi no vienas asociācijas... varēja arī noteikt citus veidus, droši vien, kam vairāk šis kredīts būtu... kredītu atbalsts būtu nepieciešams varbūt pat lielākā mērā, piemēram, ģimenes ar bērniem, jaunie speciālisti. Līdz ar to PTAC vairāk pieslējās Latvijas Bankas sākotnēji izstrādātajām pozīcijām ar mērķētāku atbalstu.

J. Juriss.

Sakiet, lūdzu, tāds precizējošs jautājums, tad jūs sociāli atbildīgas valsts kontekstā saskatāt tikai noteiktu mērķauditoriju, kuriem ir grūtības?

A. Priedītis.

Tāds bija likumdevēja mērķis, kāpēc šis uzstādījums. Un, piemēram, tā 8.⁴ sadaļas tā preambula faktiski liecina, ka problēmas bija patēriņa cenu pieaugums un EU-RIBOR likmes kāpums, kas sadārdzina kredīta atmaksu, sociālo palīdzību, jo iepriekš tāda situācija, ka pieaugtu kāda no likmēm vai, piemēram, 2008. gadā, kad bija vēl RI-GIBOR, tad šāda te pretimnākšana no valsts puses nebija. Un šoreiz likumdevējs izšķīrās par šādu te palīdzības sniegšanu. Tas ir likumdevēja kompetences jautājums.

J. Juriss.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Rodiņas kundze, lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, paldies. Labdien! Tātad atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likumā iekļautajai patērētāja definīcijai, tātad jūs to ļoti labi ziniet – fiziska persona nu, kura... kura saņem pakalpojumu vai preci, bet kas nav saistīti ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību. Bet mēs arī redzam šīs apstrīdētās normas, nu praksē tika piemērotas arī tā, ka šo te atbalstu varēja saņemt personas, kuras nu šo te saucamo kredītu līgumu, kurš ir mūsu apstrīdētajās normās nodēvēts par hipotekāro kredītu, varēja saņemt arī privātpersona saimnieciskās darbības nu, tā kā veikšanai, vismaz lietas materiālos

mums ir šāda te informācija. Sakiet, lūdzu, vai tad mēs varam uzskatīt, ka šāda persona, kura saņem... kura ir ņēmusi šo te vai noslēgusi kredīta līgumu, hipotekāro kredītu līgumu, ir uzskatāma par patērētāju?

A. Priedītis.

Man liekas, ka doktore Zanda Dāvida jau šo jautājumu jums ieskicēja. Pārsvārā no patērētāju tiesību aizsardzības viedokļa un Eiropas Savienības tiesu prakses vērtē, kam pārsvārā tas ir paredzēts. Pārsvārā jau gan kreditori skaidri norāda, ka, piemēram, tas ir saimnieciskajai darbībai vai tas ir privātam patēriņam. Protams, ka tur vēlāk var tikt kaut kas darīts, kā arī Zanda minēja, par... kādā kabinetā, piemēram, nodarboties ar saimniecisko darbību, bet ja tur viņš arī dzīvo un uzturas, tad, protams, ka tas varbūt tā kā klasificējams kā patēriņa kredīts, kas izmantots tā kā mājoklim, kur viņš arī pastāvīgi dzīvo.

Bet nu mēs, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, sūdzības nesaņēmām. Līdz ar to visdrīzāk, ka visi, visi patērētāji, uz kuriem tas attiecas... norma, arī šo atbalstu saņēma. Nu, ja mēs saņemtu sūdzību, tad mēs, protams, vērtētu, tad mēs arī, protams, vērtējam kredīta pieteikumu, pašu kredītīgumu, paprasām paskaidrojumus, un arī izvērtējam vai mūsu ieskatā, persona ir atzīstama par patērētāju vai nav.

A. Rodiņa.

Bet vai es varu precizēt: ja tieši šajā līgumā ir norādīts, ka kredīts ir ņemts, kā te rakstīts, „privātpersonas saimnieciskās darbības nodrošināšanai”, tad atbilstu vai neatbilstu patērētāja...

A. Priedītis.

Ņemot vērā 8.⁴ otro daļu, nevajadzētu attiecināt uz šādām te personām.

A. Rodiņa.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Briedes kundze, lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Mums ir arī privātpersonu konstitucionālā sūdzība par šiem te griestiem – 250 tūkstošiem. Patērētāju tiesību aizsardzības centram ir viedoklis par to, vai tas ir atbilstoši noteikt šādus griestus vai nē? Paldies.

A. Priedītis.

PTAC ieskatā, tā arī bija politiska izšķiršanās. Saeima savā atbildes rakstā vairākkārt minēja, ka, jā, trīs normatīvos aktus, kāpēc šis te sliekšnis noteikts, tai skaitā arī Saeimas komisijā diskusijās tika apspriesti, jā, 300 tūkstoši un Itālijas un dažu citu valstu piemēri. Domāju, ka tā ir politiska izšķiršanās. Mums tur nav īsti komentāru.

J. Briede.

Tad jums... jūsuprāt, Satversmes tiesai, tas nemaz nebūtu jāvērtē, tāpēc ka tā ir tikai un vienīgi politiskā izšķiršanās?

A. Priedītis.

Nē, nu tas ir tā kā Saeimas pieņemtais lēmums par 250 tūkstošiem. Viens no mērķiem varēja būt... kritērijiem... kredīta atlikums. Tai pašā laikā, ja vēlme ir palīdzēt tieši tiem, kas visvairāk cieta EURIBOR pieauguma dēļ, tad tās noteikti bija personas, kurām tieši saistību atlikums bija vislielākais, nevis, piemēram, tiem, kuriem saistību atlikums bija 50 tūkstoši un mazāk.

J. Briede.

Tad faktiski šīs personas cieta vēl vairāk, ja?

A. Priedītis.

Nu PTAC... nu viņas noteikti cieta, cieta no šiem te vairāk. Bet tur jāņem vērā arī tas, ka, protams, ņemot vērā DSTI aprēķinus, ir arī skaidrs, ka tās personas, kurām kredīta atlikums 250 tūkstoši un vairāk, viņu ienākumi arī ir būtiski lielāki. Bet nu tas nenozīmē, ka EURIBOR pieaugums viņus neskāra.

J. Briede.

Paldies.

A. Priedītis.

Un, jā. Es no kolēģiem dzirdēju par DSTI, ka vakar esot bijušas diskusijas, gan neklausījos, man nebija tāda iespēja. Vai var un vajag pārbaudīt DSTI kredītīguma darbības laikā? Var un vajag, un obligāts pienākums to pārbaudīt, ja tās ir kredītlinijas vai papildu summa izsniegta pēc kaut kāda noteikta laika, vai arī būtiskas summas palielināšanas gadījumā līdz ar to šo informāciju var piekļūt. Protams, ka tā cita veida administrēšanas kārtības noteikšana šādai te sociālajai palīdzībai visdrīzāk būtu sarežģīta un būtu administratīvi grūtāk.

I. Kucina.

Paldies. Jā, lūdzu!

A. Rodiņa.

Es atvainojos, jūsu pēdējā piebilde man radīja interesi pajautāt, no kura normatīvā regulējuma izriet šāds pienākums – pārbaudīt DSTI arī nu visu šo laiku, tostarp arī, lai varētu izsniegt kredītlīnijas nākamo maksājumu. Vai jūs varat precizēt?

A. Priedītis.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. pants, 4.¹... atsevišķas daļas – 4.¹, 4.⁴, 4.⁵, 4.⁷, 4.⁸ un piektā daļa, kas paredz maksātspējas pienākumu izvērtēt patērētāja spējas atmaksāt kredītu.

Plus mēs esam izdevuši vadlīnijas. Pirmās jau bija 2013. gadā, un viņas attiecīgi katru gadu tiek pārskatītas, ja, nepieciešamības gadījumā izdarot grozījumus, un šī te DSTI *double* ir iekļauta, ja nemaldos, no 2019. gada kā mūsu vadlīnijas. Tas ir... vadlīnijas ir kā Patērētāju tiesību aizsardzības centra viedoklis par tiesību normu interpretāciju, un attiecīgi mēs informējam komersantus, ka šādi te mēs tulkojam Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, un attiecīgi viņiem tas ir jāņem vērā. Ja nē, tad mēs varam pieņemt lēmumu un tad attiecīgi strīdēties par to tiesā.

I. Kucina.

Paldies. Man jautājums. Vai, Valsts ieņēmumu dienesta ieskatā, šī norma, apstrīdētās normas mērķis būtu vērsts uz patērētāju tiesību aizsardzību vai tomēr plašāks? Kā jūs viņu vērtējat, jo mēs arī šodien sēdē no Dāvidas kundzes dzirdējām, ka principā tas ir tāds, nu, svešķermenis Patērētāju tiesību aizsardzības likumā. Kāds ir jūsu viedoklis? Sūdzības nav saņemtas. Nu tad jautājums, kā jūs vērtējat?

A. Priedītis.

Es pieļauju, ka jūs vēlējāties Patērētāju tiesību aizsardzības centram uzdot jautājumu.

I. Kucina.

Piedošanu, piedošanu, jā, protams.

A. Priedītis.

Nu, tas ir svešķermenis. Lai gan norma tā kā attiecināta tiek uz patērētājiem, līdz ar to droši vien likumdevējs izšķīrās, jā, par šīs normas iekļaušanu Patērētāju tiesību aizsardzības likumā. Bet nu, salīdzinot ar 15 gadiem atpakaļ, Patērētāju tiesību aizsardzības likums ir kļuvis sarežģīts un grūti uztverams, un arī patērētāju kreditēšana aizņem 8. pantu, kur ir ļoti daudz daļu un plus piecas prim sadaļas. Nu tā kā būtu varbūt nepieciešams pārskatīt šo te Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, iespējams, izdalot kaut ko atsevišķi.

I. Kucina.

Paldies. Tātad turpināsim ar jautājumiem.
Vai SEB bankas pārstāvjiem būs jautājumi?

M. Šķiņķis.

Mums nav, paldies.

I. Kucina.

Nebūs? Paldies.
Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

R. Neilands.

Nu jā, man viens jautājums tieši ar šo DSTI rādītāju. Sakiet, lūdzu, vai es pareizi saprotu, ka tas ir kredīta apkalpošanas laikā nepieciešams tad, ja tiek pārskatīts kredīts? Mēs šobrīd nerunājam par kredītlīniju. Kredītlīnija – tas ir pavisam cits pakalpojums. Bet plus mīnus, ja tā vispār var definēt, standarta hipotekārais kredīts, šis rādītājs ir vispār jāpārbauda bankām vai tikai tad, ja tiek pārskatīts kredīts?

A. Priedītis.

Ja tiek būtiski palielināts, tad viņiem ir obligāts pienākums. Šo pienākumu pārbaudīt var uzlikt arī... viņš nekur neizriet tieši, bet, ņemot vērā tiesību principus par to sekošanu līdzī, šī te... situācijai noteikt vai kredīta ņēmējam varētu rasties problēmas laiku pa laikam tomēr būtu vēlams, ka viņi pārbauda šo te DSTI rādītāju, viņam jāseko līdzī tā kā... vai nevar rasties kaut kādas grūtības. Bet tiešs pienākums ir noteikts, izsniedzot jaunu kredītu un veicot kredītu būtisku palielināšanu.

R. Neilands.

Skaidrs. Paldies.

I. Kucina.

Paldies, Priedīša kungs, par Patērētāju tiesību aizsardzības centra viedokļa paušanu.

Turpināsim uz klausīt pieaicinātās personas. Un tagad vārds ekonomikas un tiesību zinātņu maģistrei Līgai Leitānei. Pilnvarojuma dokumenti iesniegti. Vaicāšu: vai pārbaudīti?

A. Ločmele.

Dokumenti pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies.

L. Leitāne.

Tā, tātad, izskatot un atbildot uz jūsu uzdotajiem jautājumiem, pirmām kārtām man gribas teikt to, ka Valsts ieņēmumu dienests jau principā apliecināja to, ka šī nav nodeva klasiskajā formātā, un tieši šī iemesla dēļ es tātad varbūt uzsvēršu uz atsevišķiem momentiem. Es šeit runāšu nevis to, kā mēs esam definējuši varbūt tīri likumā „Par nodokļiem un nodevām”, bet runāšu no teorētiskā viedokļa, tātad – ko mēs vispār konceptuāli saprotam zem termina „nodevas”, tātad „valsts nodevas”. Un šeit mums ir jābūt runa tad līdz ar to par atsevišķām pazīmēm, tātad – publiskais raksturs saistībā ar konkrētu pakalpojumu vai tiesību piešķiršanu, normatīvais regulējums, maksāšanas obligātums, ienākumu novirzīšana valsts vai pašvaldību budžetā, netiešais patērētais vērtības princips. Savukārt pēc papildus jau minētajām tātad šīm pazīmēm var izdalīt vēl dažas, ko mums teorija patiesībā saka. Un te ir runa par ekonomiskās un juridiskās funkcijas kombinācijām. Tas ir, ka ne tikai fiziskais un fiskālais mērķis, bet arī juridiska nozīme. Tad var būt arī runa par šo te teritoriālo piesaisti, vienreizēja vai periodiska maksājuma īpatnību, tieši maksājumu saistība ar pakalpojumu, neatkarība no ienākumiem... un šeit es drusciņ tiešām... neatkarība no ienākumiem, ja, un mērķtiecīgs izmantojums atvieglojumus un izņēmuma iespējas, un caurspīdīguma princips.

Lielā mērā tas, ka šī administrēšana atšķiras un viņa nav tradicionālā, tātad mēs nerunājam par tradicionālu nodevu vai nodokļu administrēšanu, jau parāda to, ka šis maksājums pēc savas teorētiskās būtības ir kaut kas savādāks, ja. Un tātad līdz ar to mēs varam runāt par to, ka... tā kā nodevas šīs mērķis nav tieši saistīts ar konkrētu pakalpojumu vai tiesību piešķiršanu, hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodeva nav tieši saistīta ar individuālu pakalpojumu tādā formātā kā saņemšana nu valstiskā kontekstā, tad līdz ar to tātad šī saistība starp maksājumu un sniegto pakalpojumu, jo pamatā mēs runājam par valsts pakalpojumiem, tad, kad iet runa par... par nodevām, līdz ar to mēs šeit tomēr nevaram runāt par šādu te nu izteiktu nodevas raksturojumu. Es vairāk sliktos, ņemot vērā visus šos momentus, un es tagad varbūt ļoti plaši neizvērsīšos – kas, kāpēc, kādēļ, es vēl to pamatoju, bet principā hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodeva būtībā vairāk neatbilst valsts nodevas pazīmēm, jo tā nav tieši saistīta tātad ar šo te konkrētu individuālo pakalpojumu sniegšanu, konkrētu juridisku tiesību piešķiršanu, tā vairāk ir regulējošais maksājums, ja. Es viņu raksturotu kā regulējoša maksājuma būtību.

Vēl... atbildot vēl uz jautājumiem, kas man tika uzdoti, es noteikti gribētu teikt arī par to, ka, vai sociālais taisnīgums tātad ir nodrošināts ar šo te atbalstu? Atbalsta piešķiršana hipotekārā kredītu ņēmējiem varētu būt runa par pamatotu, ja tās mērķis ir aizsargāt neaizsargātās iedzīvotāju grupas un nodrošināt piekļuvi mājoklim.

Šeit ir jāskatās par to, ka, ja mēs runājam par sliksni 250 tūkstošiem, kredītu pat pie atlikuma 250 tūkstoši principā spēj paņemt tikai tās personas un viņām dos go-

dātās bankas tikai tajā gadījumā, ja viņu ienākumi, pamatsummas un procentu maksājums mēnesī, praktiski būs ne vairāk kā 30, maksimums 40%. Nu, tātad tā ir tā prakse, ko lieto kredītiestādes. Tātad tas nozīmē, ka šis maksājums jau ir tā ļoti nu būtisks, ievērojams, un ienākumu līmenis ir.

No ekonomiskā viedokļa mūsu vēsturiskā pieredze ir tāda, ka mums ir bijis vēsturiski arī krietni lielākas EURIBOR likmes. Tas, ka viņas pēdējos gados ir bijušas ar mīnus zīmi, tas ir skaisti un burvīgi, bet no ekonomiskā viedokļa un no riska vadīšanas viedokļa gan kredītiestādes, gan ekonomisti, gan arī kredītņēmēji saprot, ka tas ir varbūt laicīgs, tāds – tepat viņas var būt un tepatās viņas var nebūt. Un neaizmirsīsim arī nākamā, ka Latvijas valsts pārstāvji, Latvijas Bankas pusē, piedaloties Eiropas Centrālajā bankā, atbalstīja šo EURIBOR likmju celšanu. Tātad līdz ar to valsts līmenis nu skaidri apzinājās, ka šāda situācija ir un būs. Un šis straujums pēc tam, kā mēģināja risināt šo te jautājumu, no vienas puses, ir, es teikšu, tāds... tāds drusciņ izskatījās histērisks, jo katrs šis lasījums bija pilnīgi kaut kas savādāks, un viņš neparādīja, nu, teiksim, tādu izsvērtu domu.

Līdz pat šim brīdim es nevarēju atrast ekonomisko pamatojumu tieši kāpēc šāds ir risinājums, kāpēc tieši 250 tūkstoši ir tā robežšķirtne. Ekonomiskais... Tātad kāds ir mērķis tad ir bijis? Jo, ja mums ir runa par mazāk aizsargātām grupām, tad tie ir cilvēki, faktiski tieši ģimenes ar bērniem, jo... jo vairāk ir ģimenes locekļu ģimenē, jo viņu ienākums uz vienu cilvēku ir mazāks un līdz ar to viņi ir jūtīgāki pret ekonomiskajām izmaiņām. Bet tanī pat laikā, ja mēs skatāmies uz savukārt šo risinājumu kā tādu, tad šeit nu tas neparēdz šādus te risinājumus kā tādus, ja.

Tā ka līdz ar to mums ir tāds, tāds interesants brīnumveidojums, kurš ir, es teiktu, politiski lemts un piedāvāts kā risinājums, bet viņam ekonomiskā pamatojuma un mērķtiecības, kas būtu vērsta tiešām uz tādu mērķētu palīdzību, nav. Nav arī statistiskā informācija nekur parādījusies par to, ka kredītņēmējiem būtu parādījušās būtiskas problēmas ar kredītu maksājumiem, un, protams, kredītiestādes to būtu uzreiz zinājušas un būtu teikušas, bet vismaz vienīgā informācija, ko nācās tanī brīdī konstatēt, ka, jā, daļai kredītņēmēju varēja palielināties tātad šis kredīta maksājums kopējais procentu un pamatsummas līdz 40%. Tas nozīmē, ka kredītiestādes bija devušas aptuveni, visticamāk, kaut kur pie 30% tātad šo te attiecību, un tas nozīmē, ka, jā, varēja pieaugt vienam otram. Bet par nopietnām nu, problēmām kā tādām netika īpaši ziņots.

Jautājums par to, vai varēja risināt savādāk? Jā, varēja risināt, tātad tās varēja būt atrunātas, piemēram, pamatsummas atlikšanas, ja, uz nākotni, tātad tikai procentus... Palielie procenti, bet pamatsummas, piemēram, tiek maksātas vēlāk. Termina pagarināšanas, ja. Tātad tie risinājumi pēc savas būtības varēja tikt atrisināti arī un... savādāk no ekonomiskā viedokļa, nekaitējot arī šī kredīta ņēmēja kredītvēsturei kā tādai,

tā tad neattiecinot šāda... šajā laikā kaut kādas izmaiņas attiecībā uz sliktu kredītvēsturi. Bet vienkārši risināt arī nu, kaut kā savādāk.

Toties nu šobrīd tā tad, jā, tas maksājums ir ieviests un turklāt arī vienlīdzīguma princips attiecībā uz to, kāpēc tie ir 250 tūkstoši vai līdz vai virs ir vai nav, šeit nav skaidrojuma, šeit nav ekonomiskā skaidrojuma, pamatojuma. Ja mēs skaidri saprastu, kāds ir mērķis, kāpēc tieši šāds, tad, protams, es varētu jums skaidrot. Bet man, skatoties uz šiem te nu rezultātiem, es nevaru attiecināt viņus kā uz skaidri saprotamiem, kāpēc tas ir tā. Tas ir vienkārši politisks lēmums un punkts.

I. Kucina.

Paldies, Leitānes kundze.

Jautāsim. Jurisa kungs, lūdzu!

J. Juriss.

Jā, paldies. Man daži jautājumi ir. Pirmais jautājums izriet arī saistībā ar jūsu sniegto viedokli lietā. Sakiet, lūdzu, jūs varētu mums atklāt, kā jūs izprotat nodevas juridiskās dabas šo regulējošo maksājumu izpratni? Ko jūs tverat ar to?

L. Leitāne.

Tā, tūlītās, kā es viņu jums skaidroju... Tā, es atvainojos, es mazlietiņ, lai es saprastu, kā es viņu jums šeit rakstīju.

I. Kucina.

... kārtībā. Pagaidīsim mazliet, jā.

L. Leitāne.

Jā, tūlīt. Ja mēs skatāmies tā tad no... es tagad nevaru atrast, godīgi saku... Godīgi sakot, es nevaru tagad, šinī mirklī atrast, bet tā doma ir tāda, ka tā tad nodeva savā būtībā ir instrumentārijs, ar kuru par noteiktu valsts pakalpojumu, piemēram, pasēs izsniegšanu vai kā... tā, ir juridisks pamatojums, lai mēs varētu iekasēt. Lielākoties jau faktiski nodevas ir fiskālas funkcijas, un tā doma ir, lai nu ar nodevas palīdzību daļēji segtu izmaksas, ko valsts piedāvā. Šajā gadījumā patiesībā mums ievieš maksājumu, juridisku pienākumu maksāt, bet par to, ko sniedz nevis valsts kā tāda, bet patiesībā par to, ko... nu, nodrošinās patiesībā privātā sfēra, uzņēmējdarbības sfēra. Un līdz ar to tā tad tas... tā būtība ir pilnībā savādāka, ja. Tā tad šīs nodevas tas juridiskais redzējums jeb tas pielietojums, viņš savā būtībā ir pavisam savādāks. Es šobrīd to stāstu vairāk no ekonomiskā viedokļa, ne no juridiskā viedokļa. Es no ekonomiskā viedokļa.

Patiesībā tas ir, es pat gribētu teikt, mazlietiņ pievilkt formāts, kā iekasēt naudu un tajā pat laikā pārdaļīt naudu. Tas nav klasiskais juridiskais pamatojums, kā mēs veidojam maksājumus. Mēģinu tā paskaidrot.

I. Kucina.

Paldies, turpināsim.

J. Juriss.

Jā, paldies par atbildi. Man divi precizējoši jautājumi saistībā ar jūsu pašu iepriekš pausto attiecībā uz ECB – Eiropas Centrālās bankas –, kā saka, kompetenci, un arī par valsts izteikto viedokli. Es pirmām kārtām varbūt uzjautāšu tādu pirmsjautājumu, un, iespējams, jūsu atbilde noņems tos jautājumus. Sakiet, lūdzu, jūs esat kaut kā padziļināti pētījusi šo jautājumu, proti, kāda ir tā procedūra Eiropas Centrālajā bankā, kā pauž viedokli, pauž viedokli par vienu valsti, izsakās arī par visām pārējām valstīm, vai tas ir tikai jūsu tādas izjūtas, kā tam vajadzētu būt?

L. Leitāne.

Latvijas... cik ir zināms tātad un ir pētīts jautājums tikai tā, kā arī no šīm te Latvijas Bankas publikācijām. Precīzi tehnisko izpildījumu es nevarēju, jo es tur nestāvu blakus un neesmu, bet tātad tajā uzstādījumā, ko mums Latvijas Banka arī norāda jau tīri jau kā rezultātu, ko mēs saņemam.

Tātad faktiski Eiropas Centrālajā bankā ir sanāksmes, kuru laikā tiek lemts jautājums par ekonomiskajiem jautājumiem un tai skaitā arī cīņu ar inflāciju. Un inflācija – tas bija viens no tiem jautājumiem, kā cīņas pret inflāciju viens no instrumentārijiem ir Eiropas Centrālās bankas tātad šīs te EURIBOR likmes kāpšana, ja, tātad celšana uz augšu vai arī tieši pretēji – kādā brīdī tā kā tas, kas ir tagad, piemēram, pazemināšana, un tādā gadījumā, protams, šajā sanāksmē piedalās visas Eiropas šīs Centrālās bankas pārstāvji, un mūsu gadījumā tas ir Kazāka kungs, kas piedalās tātad šajās sanāksmēs. Un tātad Eiropas Centrālā banka pieņem lēmumu tātad ne bez mūsu klātbūtnes, tātad pieņem lēmumu par to, ka tiek pacelta šī te EURIBOR likme.

Rezultātā tātad tas attiecas nevis uz vienu konkrētu valsti, bet uz mums visiem. Tīri tehniski... Tātad balsojumu es redzējuši neesmu, bet Kazāka kungs ir norādījis vairākās intervijās to, ka Latvijas Banka, jā, ir atbalstījusi tātad, un tas ir cīņa pret inflāciju. Nu, tik, cik no šiem izteikumiem es varu citēt. Protams, protokolu es redzējuši neesmu, bet no visiem skaidrojumiem – jā, Latvijā ir bijis skaidrots, lūk, cīņai ar inflāciju tas ir bijis vajadzīgs, ja.

Vai es kā ekonomiste atzīstu šinī brīdī un mūsu Latvijas situācijā, ka mums tas ir bijis vajadzīgs, lai cīnītos ar inflāciju. Patiesībā tas ir, ziniet, kā dažreiz ir jāsaka tā – ar benzīnu dzēst ugunsgrēku, jo tanī brīdī, kad mēs ceļam likmes, EURIBOR likmes, tātad kredītprocentu likmes, tanī brīdī mums, jebkuram uzņēmumam sadārdzinās arī un palielinās izmaksas. Tātad līdz ar to tās izmaksas tiek atkal iestrādātas tātad nākamo preču un pakalpojumu cenā, kā rezultātā tā cena atkal iet uz augšu. Un ekonomiski

mums tas bija diezgan tāds sāpīgs moments, jo faktiski šis sitiens bija pa mūsu uzņēmumiem, jo arī viņiem palielinājās pašizmaksa. Ja pat viņi cenu nepacēla pēc tam, tad peļņas marža viņiem samazinājās, jo visi tie, kuriem bija šie te procenti jāmaksā, kur bija kredītlīnijas, kredīti, vienalga kādi, viņiem visiem izmaksas pieauga. Un šinī brīdī, tad, kad mēs risinām tagad šo te jautājumu, kas ir saistīts ar hipotekārajiem kredītiem par patērētājiem, tad tikpat labi skāra ļoti būtiski jau arī uzņēmumus, ja, un arī uzņēmumiem, runājot arī, piemēram, par konkurētspēju, arī tas, protams, iespaidoja, ja, jo jautājums... vai, protams, vai to cenu cēla vai vienkārši zaudēja to savu peļņas daļu? Jā, nu tā bija tā realitāte, ja. Tāpēc es tiešām protokolu... es nevarēju jums pateikt par Eiropas Centrālo banku, bet tas, ka Eiropas Centrālā banka ir tā, kura nosaka, un viņa nenosaka vienai valstij, bet nosaka visā Eiropas Savienībā, jā, tā ir realitāte, ja.

J. Juriss.

Paldies. Nu, mans jautājums arī tāds vairāk bija izzinošs, lai saprastu, kāds ir tas jūsu zināšanu apjoms šajā jomā.

Bet tad vēl viens tāds jautājums. Sakiet, lūdzu, vai attiecīgi Eiropas Centrālās bankas pozīcija, jūsu izpratnē, attiecībā uz EURIBOR likmes celšanu izslēdz dalībvalstij iespēju radīt kompensējošu mehānismu nacionālajā līmenī?

L. Leitāne.

Nē, neizslēdz. Principā, neatkarīgi no tā, ka Latvijas Banka piedalās un varbūt pat atbalsta un ir bijusi klātesamībā šādu lēmumu pieņemšanā, tas neizslēdz Latvijas valstij radīt kompensējošus mehānismus. Tas ir pilnībā atļauts.

J. Juriss.

Jā, paldies.

I. Kucina.

Jā, paldies. Turpināsim ar jautājumiem. Briedes kundze!

J. Briede.

Jā, paldies. Man ir jautājums par tiem 250 tūkstošiem. Mēs te iepriekš runājām par to, ka varētu būt arī, nu ka... Nu, labi, sāksu ar to, ka tas mērķis likumdevējam tādā bija palīdzēt vidusslānim, bet nu nedot palīdzību tādiem ļoti bagātiem cilvēkiem. Tādā iepriekš te mēs runājām par to, ka tomēr varētu būt arī tādi cilvēki, kas bija paņēmuši ļoti lielu summu, bet kam tomēr uz to divtūkstoš... nu, tajā 2023. gadā tad bija palikusi tā... nu, tā summa mazāka, zem tiem 250 tūkstošiem. Tad arī izskanēja, ka tādu cilvēku tomēr varētu būt salīdzinoši maz. Jums ir kaut kādas tādas aplēses par cik? Cik apmēram... vai tādi vispār varētu būt? Un, ja būtu, tad cik procentuāli tādi varētu būt?

L. Leitāne.

No tās informācijas, kad tika pieņemts šis jautājums, tanī brīdī parādījās, ka to cilvēku daudzums, kas palika ārpus šiem 250, tas procents ir zem 10 %. Viennozīmīgi.

J. Briede.

Jā, tādas ziņas mums ir.

L. Leitāne.

Vismaz tas tika uzrādīts. Par šo datu nu patiesumu es nevaru pārlicināties, jo šinī brīdī man nav bijuši tādu datu, ticamu datu, ka es varētu pārbaudīt to informāciju, tāpēc man nākas paļauties uz to, ko saka. Bet, skatoties pēc mūsu ienākumu līmeņa, kāds ir mūsu iedzīvotājiem ienākumu līmenis, tad cilvēku, kuri varētu paņemt kredītus savam mājoklim stingri virs tiem 250 tūkstošiem, viņu pēc būtības... nu, no tāda viedokļa skatoties, viņu noteikti būs ļoti maz, jo principā ar lieliem ienākumiem to iedzīvotāju skaits mums ir salīdzinoši niecīgs.

Mēs varam runāt arī par to, ka mums ir salīdzinoši mazs arī iedzīvotāju daudzums kā tā saucamais vidusslānis, ja. Mums ir tād... ir kaut kāds, nu, aptuveni 6 – 10%, ja, kur ir tādi lielākie ienākumi, un lielākā daļa mums ir salīdzinoši ar tādiem ļoti zemiem ienākumiem, kurus nu, ja mēs attiecinām uz vienu ģimenes locekli, tad patiesībā tur vairs nesanāk tāds kā vidusslānis, īpaši jau nu tajā brīdī, ja tur iet runa par ģimenēm ar bērniem, ja, tad sadalot uz to vienu... vienu ģimenes locekli, tur tā summa sanāk ļoti, ļoti maziņa, ja.

Tā kā... bet šeit, runājot arī par tiem 250 tūkstošiem, redziet, tā ir tāda situācija – vai nu tad mēs atbalstām pilnīgi visus, un tad mēs tiešām nešķirojam un nemēģinām teikt par to, ka mēs tikai tos neaizsargātākos, jo tie 250 tūkstoši nav kritērija lielums, par kuru mēs varam pateikt: jā, lūk, šeit ir neaizsargātāki un šeit ir noteikti vajadzīga palīdzība, un tad tiem nav vajadzīga, jo viss ir relatīvs. Tātad vienam pieaugot par pieciem eiro, tā ir būtiska summa, bet citam pieaugot par varbūt 1500, var nebūt būtiski, bet tikpat labi tas var būt ļoti būtiski. Tātad naudai šinī gadījumā ir ļoti relatīva tāda izpausme vispār kā tāda. Mēs nevaram dažreiz pat pateikt: nu, tas ir daudz un maz. Tas ir atkarībā pret ienākumiem un pret konkrētā brīža situāciju.

J. Briede.

Tad faktiski tā ir tāda politiska izšķiršanās. Jūs kā ekonomiste nemaz nevarētu pateikt: nu, tā 250 tūkstoši nav pareizā, bet būtu pareizāk... to faktiski nevar pateikt.

L. Leitāne.

Nē. Ja es saprastu, ka būtu skaidrs mērķis. Tātad – kāds ir mērķis? Ko konkrēti? Ja mēs mērķi nedefinējam tādā gadījumā, ka tas ir jāpalīdz tiem, kuriem ir vispār hipotekārais kredīts, tad mēs runājam par vienu kaut kādu rezultātu. Ja mēs pasakām, kad

mēs domājam īpaši par tiem cilvēkiem, kuriem pieaugums, procentu pieaugums mēnesī ir lielāks par kaut kādu summu, tad mēs iegūtu pavisam citu rezultātu. Tāpēc jautājums ir par to, kādu mēs uzstādām mērķi, ja. Un šis mērķis ir tik izplūdis, ka tas līdz ar to ļāva nu, politiski pieņemt, lūk, šādu lēmumu, kāds ir šobrīd pieņemts.

I. Kucina.

Paldies. Mazlietiņ atgriezīsimies atpakaļ pie nodevas un regulējošā maksājuma izpratnes.

L. Leitāne.

Jā.

I. Kucina.

Tātad atbilstoši likumam „Par nodokļiem un nodevām” nodevas funkcija ir regulatīva, un attiecīgi, nodokļiem – nu, fiskālā. Tas nozīmē, pēc savas būtības tomēr valsts nodeva regulē personas darbību, ierobežo, kontrolē vai veicina. Ar ko tad... ja tomēr pie šīs izpratnes, ka nodeva regulē... ar ko tad pēc būtības būtu atšķirība no jūsu teiktā, ka tā ir... ka tas... apstrīdētajā normā paredzētais regulējums vairāk ir domāts kā regulējošs maksājums, nevis kā nodevas jautājums? Paldies.

L. Leitāne.

Teikšu tā, ka praktiski nodokļiem piemīt divas funkcijas – fiskālā un regulējošā, un ekonomiskā. Tieši tāpatās lielā mērā ir arī nodevām, bet jautājums ir – kas ir dominējošā? Un nodevām pamatā ir runa par dominējošo funkciju – fiskālo. Iekasējošo. Piemēram, tanī brīdī, kad mēs maksājam par pases vai identifikācijas kartes ieguvī, tur ko mēs regulējam, mums vienkārši ir jāsamaksā un punkts, ja. Tātad mēs nevaram pavilkt šo garumu ne garāku, ne īsāku pēc būtības, ja. Ja mums iet runa par, piemēram, nekustamā īpašuma reģistrēšanu zemesgrāmatā, mēs maksājam nodevu par reģistrāciju, ja. Tātad nu vienīgais tas regulējums ir tāds, ka mēs varam nepirkt un līdz ar to tanī brīdī nemaksāt, ja, bet tātad mēs maksājam jau strikti jau tātad... Jā, tas mūs ietekmē, tas sadārdzina mūsu šo nu... šo darījumu kā tādu. Bet tādā formātā kā regulējums, nē.

Šajā gadījumā arī... Vai Pilsonības un migrācijas dienests... Tāpēc jau, ka kāds negrib izņemt, nu vai viņš atteiksies, teiksim, no šīs pases? Nu nē taču, ja. Un, lūk, šinī brīdī tātad šī nodeva savukārt darbojas pavisam savādāk, un te viņa mums darbina tātad patiesībā šo privātuzņēmēju, jo sanāk, ka privātuzņēmējs – tās ir mūsu kredītiestādes, kuras ir izdevušas aizdevumu, – tātad faktiski viņām veicot savu saimniecisko darbību, tātad un ja tas atlikums tur ir un tātad būs jāmaksā... Nu, un šeit veidojas tā regulācija, kad... Nu es tagad mēģināšu nomodelēt, ja. Tātad es tagad esmu banka, man tagad ir jāmaksā. A kāpēc man dot kredītu? A varbūt es nedošu labāku kredītu, man nebūs jāmaksā, man nebūs... es varbūt vienkārši paņemšu un iekasēšanu no pārskaitījumiem,

nedošu kredītu. Kāpēc man vajag? Jo šo te maksājumu... papildus man tas uzliek par pienākumu vērtēt, sekot līdzi, vai man varēs samaksāt, nevarēs. Tātad faktiski, nu, es pat teiktu, šī nodeva var ģenerēt domu: vai man vajag kreditēt un ko man kreditēt? Vai man kreditēt, piemēram, privātuzņēmumus, ja, kas ir... kur man nav šīs saistības, vai privātpersonas, ja, kurām izdod kredītu?

Tātad tā ir izšķiršanās savā būtībā iekšēji, tā ir iekšējā kredītpolitika, kuru mēs nevaram izlasīt kā grāmatu, bet mūsu kredītiestādes patiesībā katrā ir izdevusi iekšēji tātad izveidojusi sev kredītpolitiku – kam dos, kam nedos, pie kādām nozarēm vairāk strādās, kas ir prioritārs un kas ir sekundārs. Tā ka, lūk, šī te regulējošā funkcija, viņa maina mums pat tirgus dalībnieku, finanšu šajā sistēmā esošo darbinieku, nu, šo dalībnieku rīcību kā tādu.

I. Kucina.

Paldies par atbildi. Kolēģi, turpināsim, turpināsim ar jautājumiem.
SEB bankas pārstāvi, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Mums nav jautājumu. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.
Saeimas pārstāvim, lūdzu, jautājumi.

R. Neilands.

Jā, paldies. Ja es pareizi sadzirdēju, ja nē, lūdzu, labojiet mani. No jūsu sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka nemaz nebija nepieciešams atbalsts?

L. Leitāne.

Situācija nav bijusi tāda uzrādīta, ka ir tiešām nonākuši kredītņēmēji finansiālās grūtībās. Šāda informācija nav bijusi publiskota statistiskajā formātā, un bankas brīdī, kad tika apspriests, es neesmu dzirdējusi par to, ka viņas būtu norādījušas, ka ir masveidīga tāda parādība vai tendence pasliktināties, jā, pasliktināties tātad šai...

[Tehniskas problēmas, ieraksta pārrāvums.]

L. Leitāne.

Atbilde ir gan jā, gan nē. Jo, redziet, tanī brīdī, kad es paskatīšos uz šādu te aptauju, tad, protams, ka cilvēkam gribas, lai viņam nerodas drusciņ pat sarežģījumi, pat minimālākie sarežģījumi, ja, nu ar kaut kādiem maksājumiem. Kredīta ņemšana un šis periods, kad tu ņem un izmanto šo kredītu, jebkurā gadījumā ir riska pilns, un tu

saproti, ka jebkurā brīdī tev visa šī te kredīta laikā nāksies iespringt par šo kredītu maksājumiem. Un brīdī, kad pēkšņi paliek dārgāks viss – patēriņa preces, pakalpojumi un vēl kredītprocenti –, protams, ka tas saspīlējums, viņš sāk veidoties, ja. Aptaujās, protams, par to, kad prasa: vai jums ir grūtāk samaksāt? Protams, ka jā, jo, protams, ka tās summas, kas ir, jāsamaksā, bet vai tie ir tie gadījumi, kad mēs varam simtprocentīgi apgalvot, ka jā, uzreiz jau iestājas problēma. Es teikšu tā: gan jā, gan nē, jo, ja ir reāla problēma, tad vērsas pie bankas un lūdz, piemēram, kredīta brīvdienas, pamatsummas atcelšanu, ja, vai termiņa pagarināšanu, vai kādus citus parametrus, ja. Tātad tā ir tā aktīvā rīcība, lai tev nevajadzētu pārcelt no citām vajadzībām uz šo te kredītmaksājumu, ja, bet tu risini šādā veidā.

Jā. Tajā pat laikā ir otrs jautājums, ka pastāv tā baile kredītņēmējos ātri risināt šo jautājumu ar kredītiestādi, lai nebojātu šo te kredītvēsturi. Tieši tāpēc es minēju par to momentu, ka pirmais solis, kas vispār varēja tikt izdarīts šajā jautājumā, bija sakārtot šo jautājumu, ja cilvēks maina kredīta nosacījumus, ka lai tas neietekmētu kredītvēsturi un jebkādos pārējos riska analīzes momentus. Jā, tas bija pirmais, ko vispār pēc būtības varēja darīt. Un... jo tie ir atkal... tas ir tas regulējums, ko mēs atzīstam par standarta kredītiem vai zemstandarta kredītiem banku sektorā, ja, un ja banku sektors, piemēram, saka: nu, man šeit ir jau problēmas un es sāku klasificēt šo te, nu, šo te aizdevumu jau tādā sliktākā pozīcijā, tad ir tā, kā ir.

Nu šis bija atbildes rezultāts, atbildes rīcība no politiķu puses, jo tā bija arī savā ziņā nu, tā doma par to, ka nu es tagad nāku un nu nāku tā kā apsteidzot šo problēmu. Mēs visi gribētu kaut ko... mazākus maksājumus kaut kādus, un, ja man uzdotu šinī brīdī jautājumu par to, vai ir grūti samaksāt šodien, protams, es arī šinī brīdī jums atbildēšu par to, ka jā, ir grūti samaksāt to un to, piemēram. Ja, elektrību, piemēram šinī brīdī. Bet... un tanī brīdī, ja būs šī te situācija, jautājums, vai vajadzētu kaut ko darīt un kompensēt šinī brīdī elektrības cena, kas šodien ir mums visai pabūtiska... Protams, ka sabiedrības indivīds, jebkurš indivīds, ir tā iestāts, ka viņš atbild, protams, no savu interešu redzespunkta.

I. Kucina.

Paldies.

Vai būs vēl jautājumi?

R. Neilands.

Jā, paldies.

I. Kucina.

Lūdzu!

R. Neilands.

Paldies par izsmeļošu atbildi.

Principā jautājums ir tāds: pie tiem apstākļiem, ko mēs bijām pieredzējuši, mūsu valsts, sākot ar 2007. gadu, 2007. gada krīzi, un tām smagajām sekām uz ekonomiku, tajā skaitā uz iedzīvotāju emigrāciju, šis bija arī viens no faktoriem, kas arī izskanēja Budžeta komisijas sēdēs, tajā skaitā Budžeta komisijas priekšsēdētāja argumentiem, bija tas, ka valstī šobrīd ir jārikojas proaktīvi, lai nepieļautu tādu situāciju. Vai šis nav racionāls arguments, kas attaisno šo rīcību no likumdevēja puses, lai nepieļautu tādu situāciju, kāda bija 2000... sākot ar 2007. gadu? Pie tiem apstākļiem, es atvainojos, es tā kā papildināšu, pie tiem apstākļiem, kā šodien... šodien Smiltēnas kundze no Tieslietu ministrijas norādīja, ko patiesībā šeit tikpat kā nerunā, ik pa laikam izskan, bet patiesībā... Man arī ir ekonomiskā izglītība, es ļoti labi zinu, ka ekonomika ir cikliska un es esmu ļoti pozitīvi pārsteigts, kā mūsu valsts ir tikusi galā ar šo situāciju. Mums bija pandēmija, mums ir...

I. Kucina.

Kolēģi, lūdzu, jautājumu, ja?

R. Neilands.

Jā, un pie visiem šiem apstākļiem, kas tā kā no klasiskās ekonomikas teorijas nozīmē to, ka būtu jābūt jaunai ekonomiskai krīzei, bet mēs no tās esam izvairījušies, vai šāda rīcība nav racionāla no likumdevēja puses?

L. Leitāne.

Tas ir viens no risinājumiem un viens no veidiem, kā mēģināja, protams, kaut kādu iespējamo problēmjautājumu, kas var saasināties, risināt. Vai tas risinājums... vispār, vai risināt vajag, es te atbildēju: jā, vajag risināt. Vai tieši šis risinājums ir bijis labākais, es atbildēju – diez vai, jo viņš nav sasniedzis tiešām to mērķi. Bet jautājums, vai mēs esam izgājuši un mēs neesam piedzīvojuši krīzi, es teikšu nē, tā tas nav. Jo krīze šobrīd mums ir visai... mēs stagnējam, un mums ir problēmas šobrīd ekonomikā visai nopietnas. Un nopietnas tādā formātā, ka tās fundamentālās lietas, kas mums būtu jāveicina ekonomikas izaugsmē, mēs neesam atrisinājuši. Un cilvēks, kad saņem kredītu, viņš ir darba ņēmējs lielākoties. Bet jautājums par uzņēmējdarbības aktivizāciju un spēju, lai viņa kļūtu konkurētspējīga, šis jautājums, kas ir fundamentāli svarīgs, jo no tā ir atkarīgs, vai tas darbiniekam būs darbs un vai viņam būs alga un cik viņam liela būs alga, šis jautājums mums ir palicis pagaidām novārtā, diemžēl.

Un tāpēc jautājums ir par to, ka, jā, mēs atrisinām vienu mazu problēmiņu, ja, vai iespējamo, ka tur būtu, bet mums jau ir jāstiprina šī uzņēmējdarbība, un mums visas pūles pēc būtības bija jāpanāk pie tā, lai kredītiestādes par visām varītēm dotu kredītus, kredītlīnijas un visos citos finansēšanas veidos atbalstītu uzņēmējdarbību, lai tā varētu

stiprināties, spēcīnāties, attīstīties, jo tas ir tas pamats, kas tālāk attiecas uz fiziskām personām, uz mājsaimniecībām, uz darbiniekiem, lai viņi spētu visu to maksāt, ja. Tātad tas ir... tas ir komplekss jautājums.

Un šinī gadījumā, ja mēs tagad tā paskatāmies plašākā kontekstā, nevis šauri, bet plašākā, tad šis risinājums – mēs it kā atrisinām vienu jautājumu, bet patiesībā tās kredītiestādes nu varēja piebremzēt savu kreditēšanu vai arī paaugstināt augstākas citas maksas, lai faktiski nokompensētu to, ko viņi samaksāja, ja. Jautājums, vai mēs to varam uzreiz redzēt tādā nu cenrādī, varbūt jā, kādā brīdī varbūt nē, bet konceptuāli, ja, mēs tātad kopumā ekonomikā mēs redzam, ka nu tas kreditēšanas uzrāviens tajā pat laikā nav noticis.

I. Kucina.

Paldies par izvērstu atbildi. Vai būs kāds jautājums vēl?

R. Neilands.

Jā, man ir vēl viens jautājums.

I. Kucina.

Labi.

R. Neilands.

Jūs teicāt, ka nav ekonomiskais pamatojums 250 tūkstošu eiro sliekšnim. Sakiet, lūdzu, vai likumdevēja tajā brīdī, kad izstrādāja šo sliekšni, analīze par to, kādas ir nekustamo īpašumu tirgus vērtības gan Rīgā, gan Pierīgā, gan arī citur Latvijā, nav ekonomisks pamatojums?

L. Leitāne.

Ne jau tikai cenas, kādas ir nekustamajam īpašumam, bet mums jau ir svarīgi arī tātad arī... arī ienākumu līmenis un arī to, kā ir mainījušies mājsaimniecību ienākumi. Un šeit izvirzīti tad jautājumi vai zina, kas ir mājsaimniecība. Mēs lietojam terminu „mājsaimniecība”, kaut gan šādu... šādu datu mums realitātē nav, mums ir katrs indivīds kā indivīds, ja, bet mājsaimniecību mēs skatāmies ļoti maz vai vispār nemaz. Jo mums ir tikai vienīgais definējums, kur ir mājsaimniecība, ir Statistikas pārvaldē dati, bet tas ir arī viss, ja. Bet mājsaimniecība ir plašāks jēdziens, tātad kas var sevī ietvert nu pavisam, pavisam, pavisam citu kopu.

Tikai māju cenas nav tas rādītājs, jo tas... tam ir jābūt tādā konceptā arī par to, kas tad ir tās minimālās vajadzības un... un tādi jautājumi. Tāpēc līdz ar to tie 250 tūkstoši nu īsti nu nav tādā veidā... viņi nav sasaistīti ar ļoti striktu, konkrētu mērķi. Es laikam tā labāk pateikšu. Jā, nu informācija ir, bet tajā pat laikā ir jābūt jau, ko mēs konkrēti gribam sasniegt.

I. Kucina.

Paldies, atbilde ir saņemta.

R. Neilands.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies Saeimas pārstāvim.

Leitānes kundze, paldies par jūsu izvērsto viedokli, par jūsu laiku, ka bija iespēja arī ierasties un sniegt savu viedokli. Un novēlēsim jums jauku dienu!

L. Leitāne.

Paldies, godātā tiesa.

I. Kucina.

Tātad tiesa pasludina pārtraukumu līdz rītdienai, 20. februārim, pulksten 10.00, ja. Attiecīgi turpināsim uzklaut pieaicinātās personas.

Paldies visiem par dalību šodienas tiesas sēdē.

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties!

(Pārtraukums.)

Tiesas sēdes sekretāre

Alise Ločmele

Stenogrāfiste

Evija Zosāre

*Dokuments parakstīts ar
drošu elektronisko parakstu.*